

Громадська думка про правотворення

/Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативних матеріалів/

№ 11 (93)
(липень 2015 р.)

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

*Президент підписав закон про приєднання України до Міжнародної конвенції
про захист усіх осіб від насильницьких зникнень*.....2

ІНФОРМАЦІЙНІ АКЦЕНТИ.....3

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

С. Полтавець
Україна – НАТО: здобутки, плани, перспективи.....8
Т. Миськевич
Проблеми системи захисту прав власності в Україні: рейдерство.....14
І. Беззуб
Український ринок житлово-комунальних послуг на шляху реформування.....21

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Огляд валютного ринку.....33
Динаміка валют стран СНГ в первом полугодии 2015 года.....37
Моніторинг законодавства.....40

ПРАВО: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

О. Єфімов
Донецька філія: позбутися втраченого.....61

ЩОДЕНИК БЛОГЕРА 65

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент підписав закон про приєднання України до Міжнародної конвенції про захист усіх осіб від насильницьких зникнень

Президент підписав Закон України «Про приєднання України до Міжнародної конвенції про захист усіх осіб від насильницьких зникнень».

Закон України №525-VIII прийнято Верховною Радою 17 червня 2015 р. з ініціативи Президента. Законом Верховна Рада надає згоду на обов'язковість для України Міжнародної конвенції про захист осіб від насильницьких зникнень.

Конвенція визначає злочином проти людства широкопоширену чи систематичну практику насильницьких зникнень.

Відповідно до Конвенції, кожна держава-учасниця бере на себе зобов'язання вживати заходів, зокрема, щодо кваліфікації в її кримінальному праві як правопорушення, кримінального переслідування та притягнення до кримінальної відповідальності за дії щодо насильницького зникнення, установлення своєї компетенції здійснювати юрисдикцію стосовно злочинів насильницького зникнення, надавати найповнішу взаємну правову допомогу, гарантувати жертвам права на отримання швидкого, справедливого та адекватного відшкодування завданої їм шкоди й компенсації.

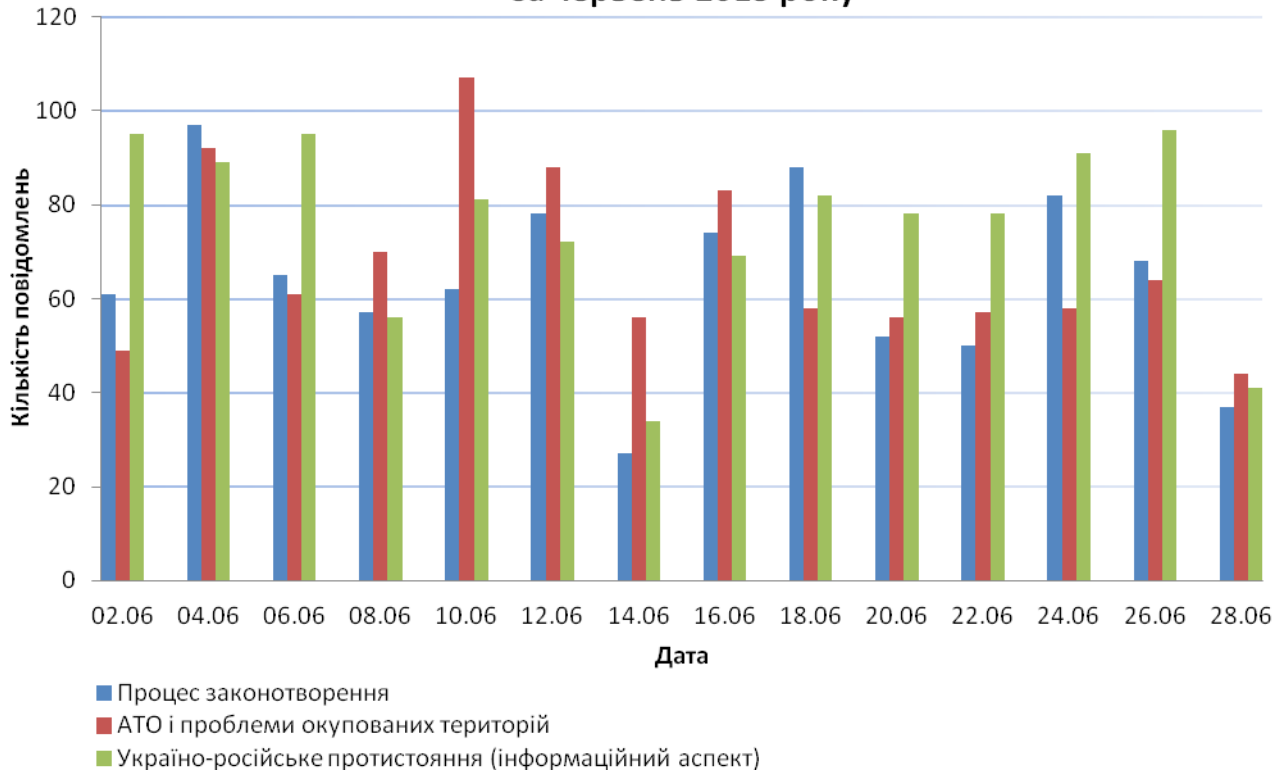
Названу Конвенцію вчинено 20 грудня 2006 р. у Нью-Йорку (*Офіційне інтернет-представництво Президента України* (<http://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-pro-priyednannya-ukrayini-do-mizhna-35609>)). – 2015. – 6.07).

ІНФОРМАЦІЙНІ АКЦЕНТИ

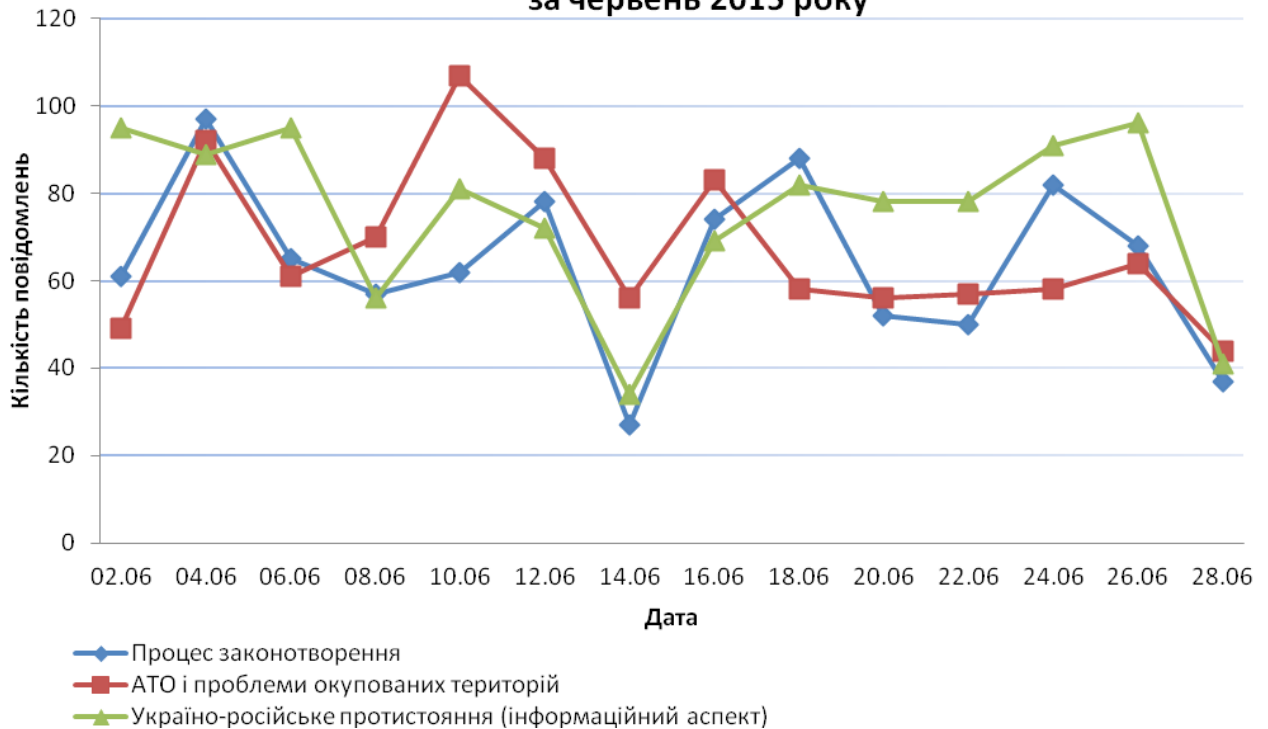
Підготовка і виконання проекту:

А. Берегельський, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

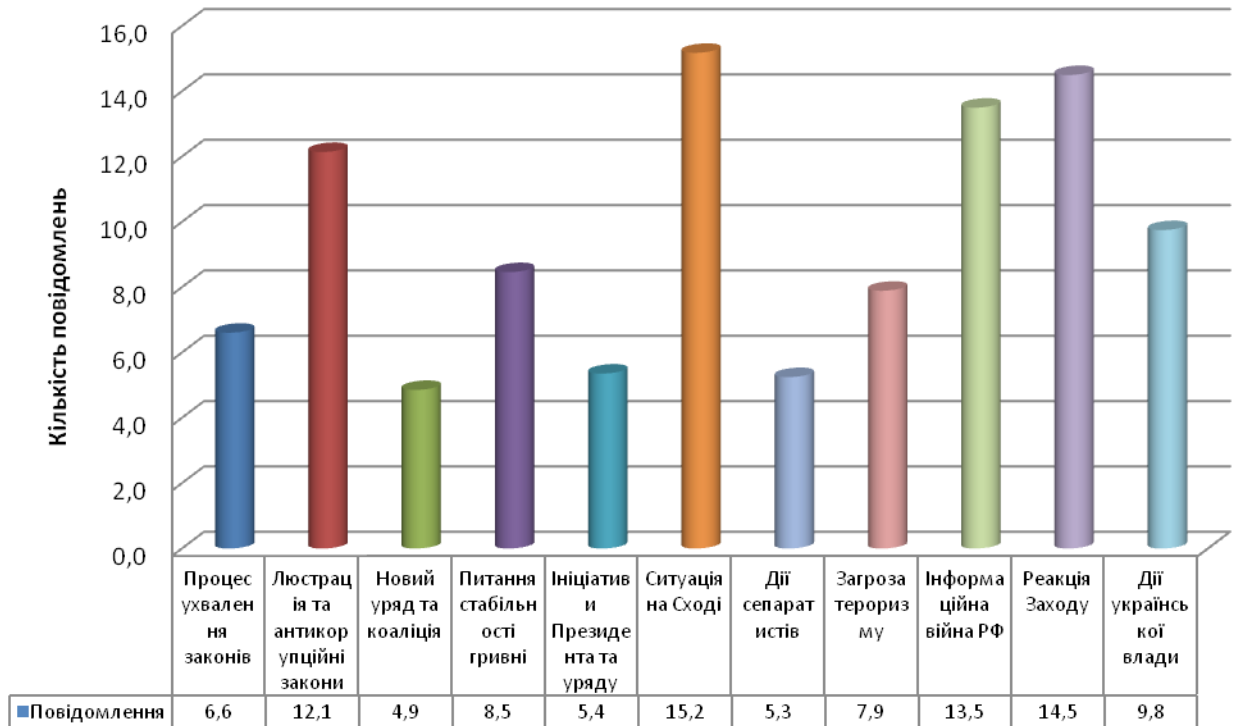
Загальна картина резонансних повідомлень за червень 2015 року

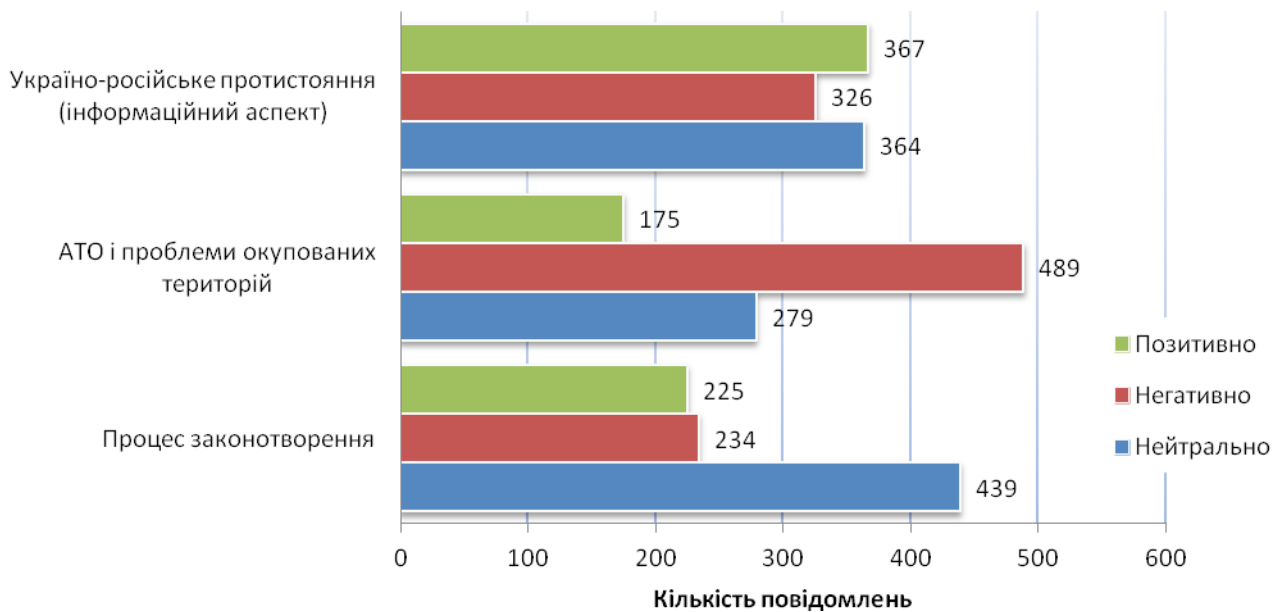
Загальна картина резонансних повідомлень за червень 2015 року

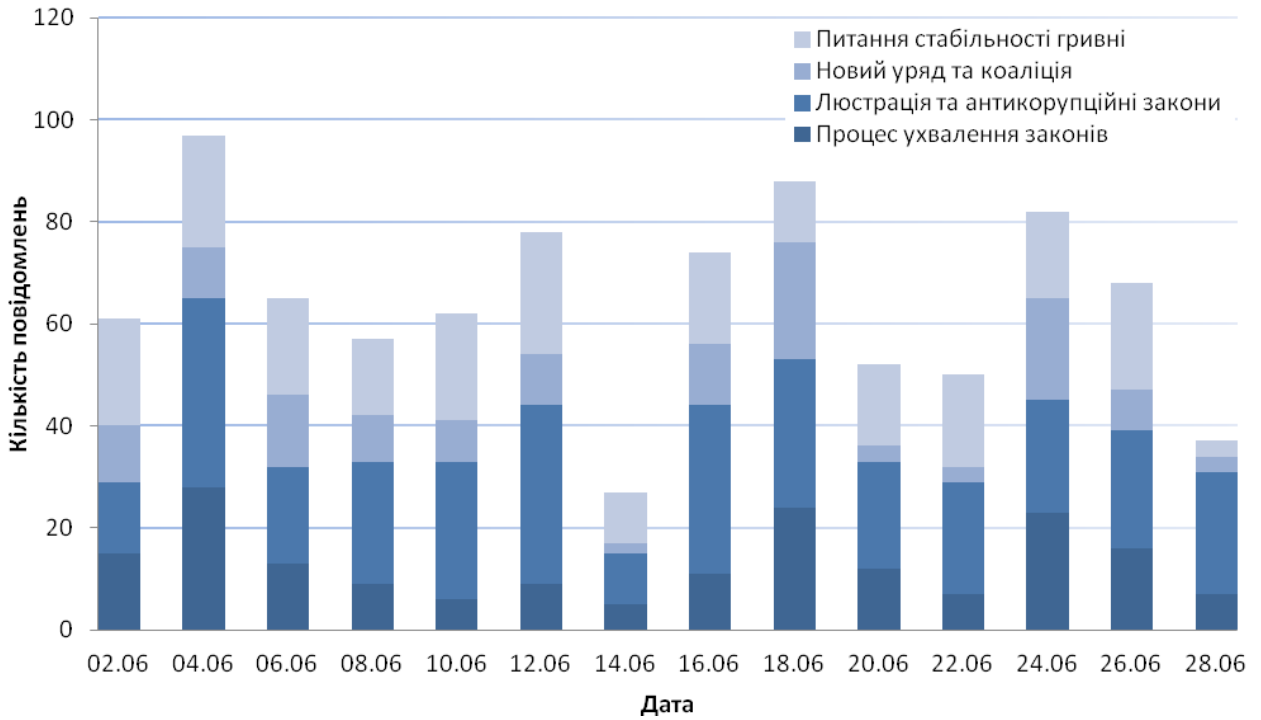
Середньодобовий показник резонансних повідомлень за червень 2015 року

Оціночний розподіл основних суспільно-політичних та економічних проблем за червень 2015 року

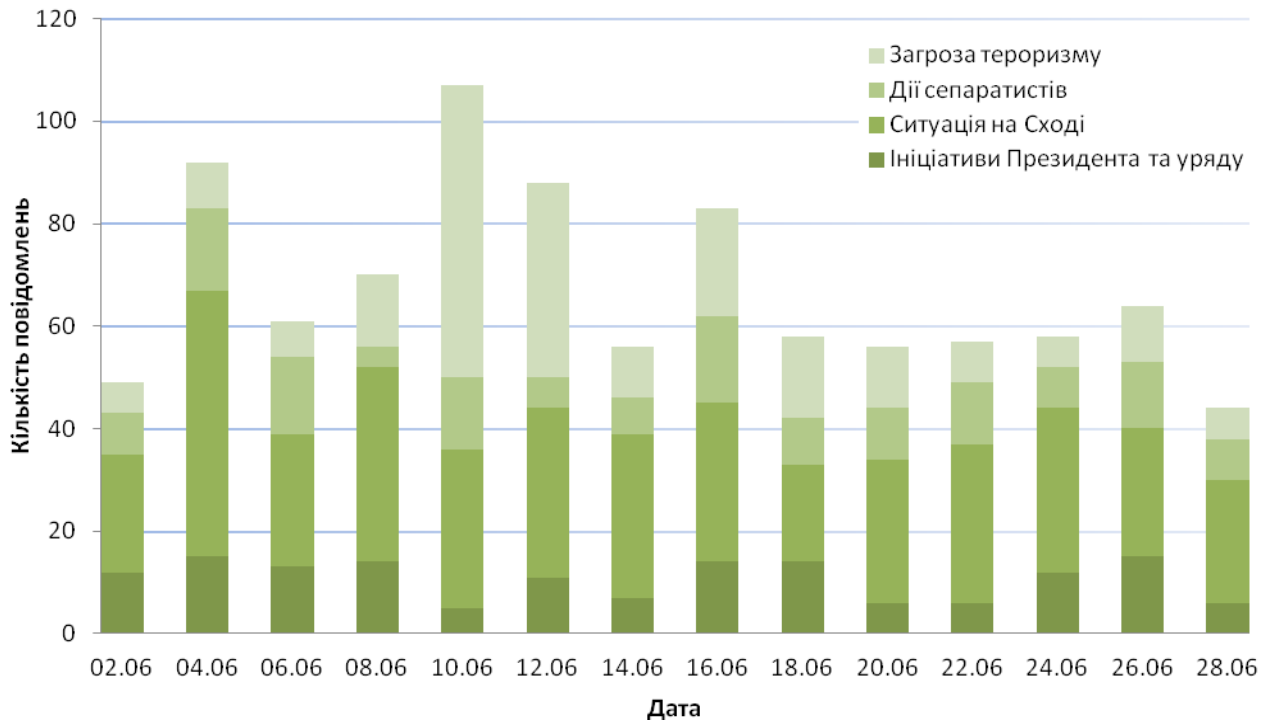
Процес законотворення

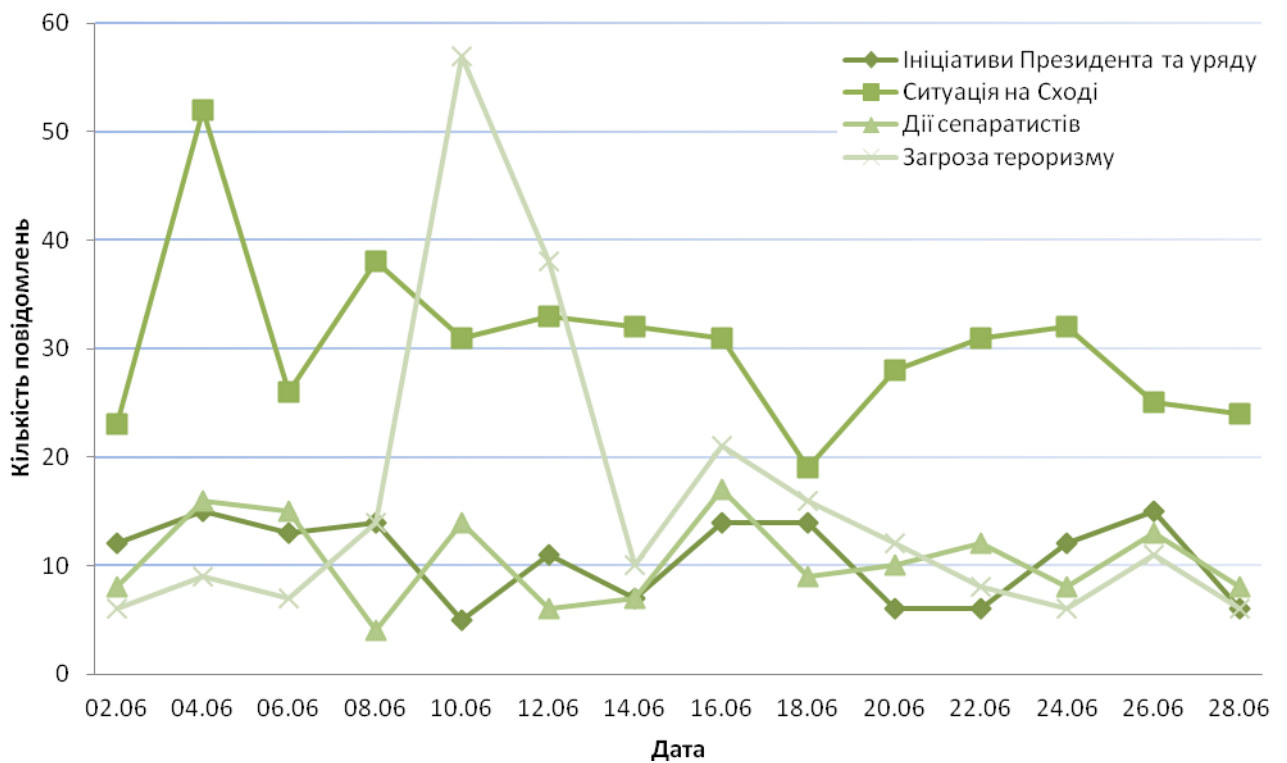
Процес законотворення

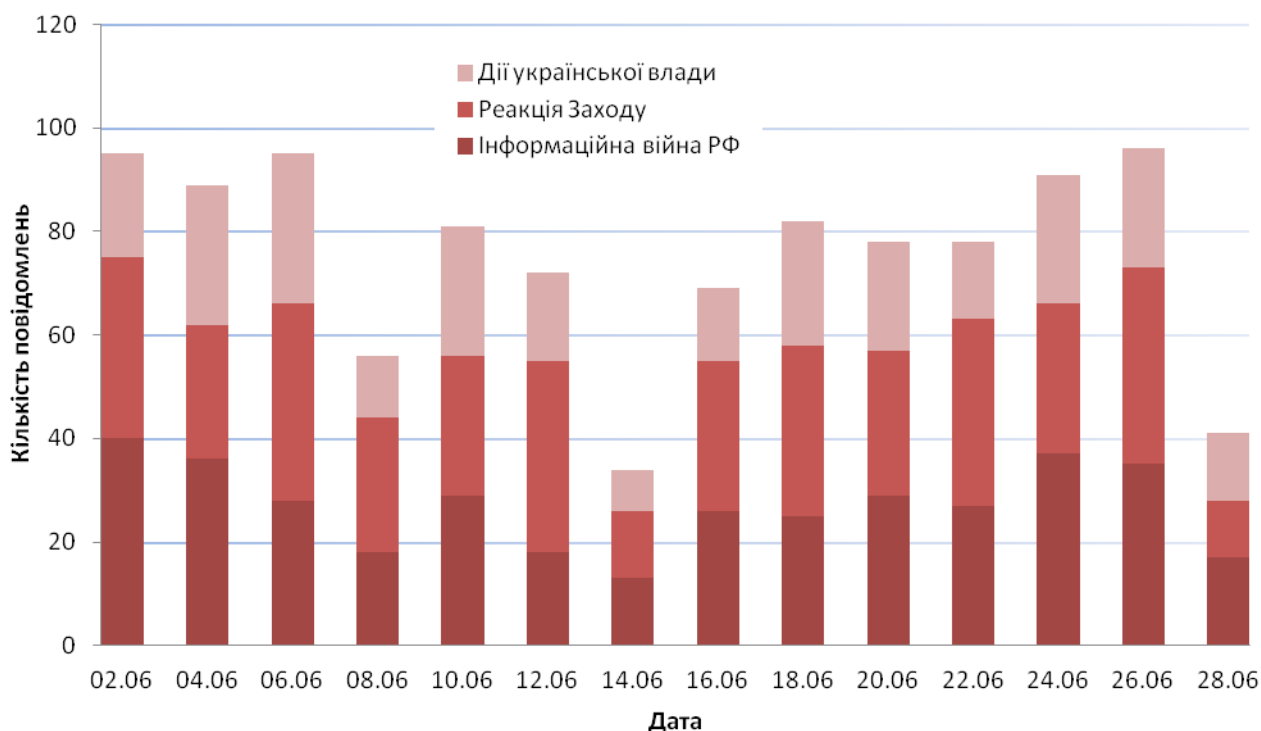
АТО і проблеми окупованих територій

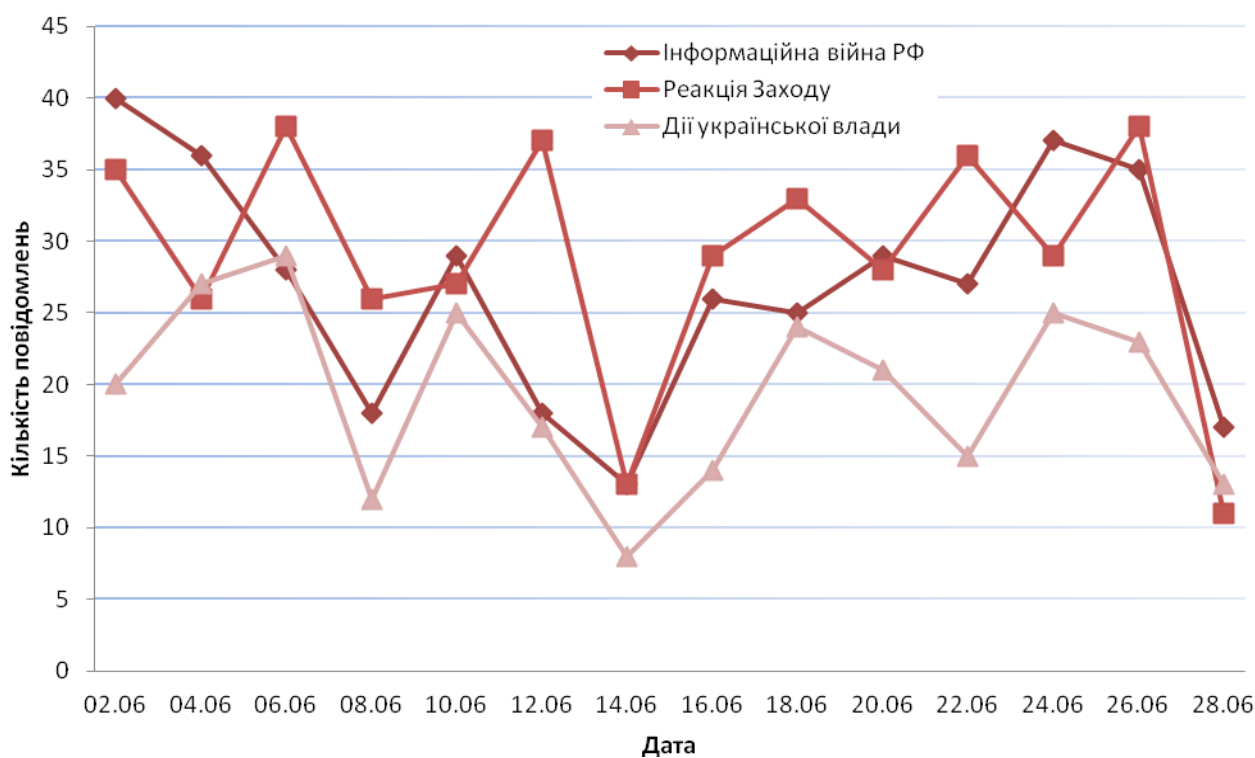
АТО і проблеми окупованих територій

Україно-російське протистояння (інформаційний аспект)

Україно-російське протистояння (інформаційний аспект)

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

С. Полтавець, канд. політ. наук, ст. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Україна – НАТО: здобутки, плани, перспективи

В умовах сьогоденішнього військового конфлікту України з незаконними військовими формуваннями ДНР і ЛНР, які держава на законодавчому рівні визнала терористичними організаціями, дедалі більшого значення набуває співпраця України та НАТО. До анексії Росією українського Криму та початку збройного протистояння на Донбасі для багатьох політиків та експертів доконаним фактом міжнародної політики стало те, що світ поступово позбувається ознак «біполярної системи взаємовідносин», яка була притаманна йому з часів існування СРСР та утворення Варшавського договору про дружбу, співробітництво і взаємну допомогу, підписаного в столиці Польщі 14 травня 1955 р. Натомість, через більше як два десятиліття після розпаду СРСР виявилось, що для російської політичної еліти, за словами В. Путіна, цей процес став «найбільшою геополітичною катастрофою століття». Отже, як бачимо, політичне мислення сучасних російських лідерів залишилося на рівні кінця XIII ст., коли московські князі головним своїм пріоритетом вважали «збирання земель». Не ставлячи собі за мету з'ясувати головні причини розпаду СРСР, усе ж зазначимо, що Україна вкотре у власній історії опинилася в певному «геополітичному шпагаті». Знову й знову, обираючи «між Заходом та Сходом», українці змушені робити, з нашої точки зору, цивілізаційний вибір. Зазначимо, що йдеться не про те, що Схід (у даному контексті Росія) – це «нецивілізація», а Захід (Європа та США), навпаки, «цивілізація». Ми маємо на увазі насамперед вектор розвитку, тобто можливість обрати між «хоч і дещо модернізованим СРСР» і «відкритим суспільством» у трактуванні К. Поппера.

Перші офіційні контакти на міжнародному рівні між Україною та НАТО припадають на 1991 р., коли Україна увійшла до складу Ради північноатлантичного співробітництва, яка пізніше, у 1997 р., отримала назву «Рада євроатлантичного партнерства» (РСАП). Співробітництво між Українською державою та Північноатлантичним альянсом розвивалося по висхідній: спочатку це була співпраця в рамках програми «Партнерство заради миру» (ПЗМ), потім участь українських військових у миротворчій місії в Боснії та Герцеговині. Певна активізація співпраці між сторонами спостерігалася в 1997 р. У травні цього року було відкрито Центр інформації та документації НАТО, а в липні Україна та НАТО підписали Хартію про особливе партнерство та утворили Комісію Україна – НАТО (КУН). Цього ж року було відкрито українську дипломатичну місію при НАТО. Наступного 1998 р. розпочала діяльність Спільна робоча група Україна – НАТО з питань оборонної реформи. Військове співробітництво з НАТО тривало в рамках спільного українсько-польського миротворчого батальйону в Косово (1999 р.) та багатонаціональних навчань з ліквідації наслідків катастроф «Закарпаття-2000». У взаємовідносинах Північноатлантичного альянсу та України з 2000 р. до осені 2004 р. простежується інтенсифікація співробітництва на різних щаблях: на рівні політичних контактів перших осіб, наприклад у травні 2002 р. Президент

України Л. Кучма, очолюючи українську делегацію у Рейк'явіку, задекларував, що стратегічна мета України – набуття членства в НАТО; у листопаді 2002 р. в Чехії на засіданні (КУН) за участі голів зовнішньополітичних відомств було схвалено План дій Україна – НАТО. У площині практичної реалізації прийнятих взаємних зобов'язань: у липні 2002 р. було відкрито проект цільового фонду «Партнерство заради миру» зі знищення 400 тис. протипіхотних мін (м. Донецьк); український парламент ратифікував Угоду з НАТО щодо надання підтримки іноземним військам з боку країни дислокації (березень 2004 р.); підписано Угоду НАТО та України щодо стратегічних авіап перевезень (червень 2004 р.). Уряди країн-учасниць НАТО відреагували на події в Україні восени 2004 р., заявивши про свою підтримку вільних і демократичних виборів Президента України. Після обрання нового керівника держави кількість і періодичність взаємних контактів зросла. Лише протягом одного 2005 р.: у рамках роботи КУН було запроваджено інтенсифікований діалог щодо задекларованих раніше Україною прагнень щодо членства в НАТО; восени розпочалася робота спільних експертних груп, були проведені багатонаціональні навчання «Спільна допомога-2005», Київ прийняв представників Північноатлантичної ради, з якими обговорювалися питання зовнішньополітичного та оборонного характеру. Наступного року інтенсивність контактів між Україною та НАТО не знижувалася. Про це свідчили відкриття Центру адаптації й перепідготовки колишніх військовослужбовців (м. Хмельницький); підписання контракту з утилізації 133 тис. т звичайних боєприпасів, 1,5 млн од. легкої зброї, 1 тис. ПЗРК; ратифікація Угоди про стратегічні авіап перевезення. Остання зі згаданих домовленостей сприяє перевезенню великогабаритних вантажів НАТО через передачу партнерам України в лізинг літаків виробництва авіазаводу «Антонов». Варто зауважити, що загальний бюджет з утилізації озброєнь повинен був становити 25 млн євро та мав бути розрахований на 12 років. Здавалося, Україна поступово перебудовує власну зовнішню політику та розраховує, реформувавши військову сферу, у короткостроковій перспективі стати повноправним членом НАТО.

Проте у вересні 2006 р. голова українського уряду В. Янукович у штаб-квартирі Альянсу заявив, що український народ ще не готовий до вступу в НАТО. Про зміни пріоритетів у владних коридорах свідчила невелика кількість спільних українсько-натівських заходів у наступних 2007–2008 рр. Протягом цих двох років співпраця України та НАТО обмежувалася лише участю двох кораблів ВМС України (щороку) у військово-морських операціях «Активні зусилля» та залученням вітчизняних військових медиків до гуманітарних місій в Афганістані. Водночас країни-учасниці НАТО наприкінці 2008 р. приймають рішення про розробку Річної національної програми (РНП) з метою створення кращих умов для досягнення Україною стандартів Альянсу. До того ж пріоритетним завданням НАТО в рамках цієї програми проголошено надання допомоги Україні для втілення далекосяжних перетворень у галузі безпеки та оборони. У 2009–2010 рр. Україна також мінімально співпрацює з НАТО, і кількість спільних заходів найкраще підтверджують цю тезу. Співпраця 2009 р. обмежилася лише підписанням Угоди про наземний транзит з метою постачання МССБ у Афганістані та Декларації про доповнення до Хартії про

особливе партнерство між Україною і НАТО. Не був «урожайним» на спільні проекти і 2010 р. Хоча новостворений український уряд і Президент України В. Янукович не відмовилися від співпраці з НАТО, проте з порядку денного було знято питання про потенційне членство України в цьому об'єднанні держав, а серед спільних заходів можна згадати лише участь одного українського військового корабля в операції «Активні зусилля». Виходячи з офіційних даних, розміщених на сайті НАТО в Україні (http://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_37750.htm), можна зробити висновок про те, що з квітня 2011 р. по лютий 2013 р. контакти Україна – НАТО були мінімальними. Сайт НАТО містить інформацію про такі заходи в згаданий період часу: квітень 2011 р. у рамках засідання КУН партнери лише декларують важливість особливого партнерства; травень 2012 р. на Чиказькому саміті НАТО український Президент В. Янукович приймає участь у засіданні країн, які надають військові підрозділи в склад Міжнародних сил сприяння безпеці (МССБ) під проводом НАТО в Афганістані; лютий 2013 р. на засіданні КУН обговорено пріоритети співпраці на наступні п'ять років, пролонговано дію проекту щодо перепідготовки колишніх українських військовослужбовців; Україну залучено до операції «Океанський щит» під керівництвом НАТО з протидії піратству біля берегів Сомалі.

Потім був саміт ЄС у Вільнюсі 28–29 листопада 2013 р., на якому, попри попередні декларації, Президент В. Янукович так і не поставив підпис під Угодою про асоціацію з ЄС, Революція гідності та анексія Росією Криму. У березні 2014 р. Україна, ґрунтуючись на ст. 14 Хартії про особливе партнерство Україна – НАТО, скликає засідання КУН. За його результатами країни-члени НАТО заявили, що не визнають анексії Криму з боку Росії. Наприкінці минулого року, а саме 29 грудня 2014 р., Президент України П. Порошенко підписує Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відмови України від здійснення політики позаблоковості». Цим Законом внесені принципові зміни до Закону України «Про основи національної безпеки України», а саме: «...абзац одинадцятий статті 6 викласти в такій редакції: 1) “інтеграція України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі та в євроатлантичний безпековий простір; розвиток рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами світу в інтересах України”; 2) абзац п'ятий частини другої статті 8 викласти в такій редакції: “поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору з метою досягнення критеріїв, необхідних для набуття членства у цій організації”. У статті 11 Закону України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики”: 1) частину першу викласти в такій редакції: “1. Україна як європейська держава здійснює відкриту зовнішню політику і прагне рівноправного взаємовигідного співробітництва з усіма заінтересованими партнерами, виходячи насамперед з необхідності гарантування безпеки, суверенітету та захисту територіальної цілісності України»; 2) абзац восьмий частини другої викласти в такій редакції: “поглиблення співпраці з Організацією Північноатлантичного договору з метою досягнення критеріїв, необхідних для набуття членства у цій організації”».

Водночас серйозним фундаментом для співпраці України та НАТО у сфері реформування безпекових і оборонних структур є Спільна робоча група з оборонної реформи (СРГОР). Продовжуючи співпрацювати з НАТО в рамках програми «Обміну даними про повітряну обстановку» (ОДПО) Україна має можливість оптимізувати реагування на потенційні терористичні напади із застосуванням цивільних літаків, з огляду на українсько-російське збройне протистояння така співпраця видається дуже доречною. Українська держава також приєдналася до «Ініціативи оперативної сумісності партнерства», яку було започатковано на саміті НАТО в Уельсі у 2014 р.

Окремим напрямом співробітництва залишається співпраця України з країнами-членами блоку в межах програми НАТО «Наука заради миру та безпеки» (НМБ). Спільні проекти спрямовані насамперед на дослідження в галузях безпеки: захист від різноманітних отруйних речовин, у тому числі біологічного, хімічного та ядерного походження; кіберзахисту та енергетичної безпеки; інформаційних технологій; біології та біотехнологій. З точки зору сьогодення Україна та НАТО виокремили найважливіші аспекти, власне галузі співпраці: командування, управління, зв'язок і комп'ютеризація; матеріально-технічне забезпечення й стандартизація; соціальна адаптація колишніх військовослужбовців; реабілітація поранених; кіберзахист. Проект присвячений кіберзахисту, має на меті допомогти Україні «встояти» перед тими кіберзагрозами, які виникають, через створення відповідної матеріально-технічної бази та технологій, які б дали змогу протистояти тим загрозам національній безпеці, які виникають у кіберпросторі. Треба враховувати також важливість такого елемента сучасного протистояння, як «інформаційна війна». Залежність сучасної людини від її комунікативних можливостей у віртуальному інформаційному просторі чимдалі збільшується. Саме тому кібербезпеці НАТО приділяє особливу увагу. Про важливість цього елемента колективної безпеки знають і в українських владних коридорах. Саме тому в Указі Президента України № 238/2015 від 23 квітня 2015 р. «Про затвердження Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО» в розд. IV Програми «Питання безпеки» йдеться про гостру необхідність підписання двосторонніх міжнародних договорів щодо взає-членами НАТО, зокрема Королівством Бельгія, Королівством Іспанія, Португальською Республікою та Республікою Польща. У Програмі серед пріоритетів містяться також такі: «опрацювання зі стороною НАТО питання щодо реалізації наукових проектів у рамках Програми НАТО “Наука заради миру та безпеки”, зокрема щодо розбудови національної системи кібербезпеки»; вказується також на актуальність завершення розробки проекту Національної системи кібербезпеки із залученням фахівців Наукового комітету НАТО.

Розділ I Програми «Політичні та економічні питання» містить декілька параграфів, серед яких, зокрема, «Конституційна реформа», «Реформа виборчого законодавства», «Права людини», «Свобода слова», «Запобігання та протидія корупції», «Енергетична безпека», «Боротьба з тероризмом», «Інформування громадськості про співробітництво України з НАТО» та ін.

Особливий інтерес для нас становить параграф 1.6 «Наука». Планом передбачено проведення засідання Спільної робочої групи Україна – НАТО зі

співробітництва з питань науки та довкілля. Основне коло питань стосується досвіду країн-учасниць Організації Північноатлантичного договору у сфері екологічної безпеки та подолання наслідків катастроф техногенного й радіаційного характеру; вивчення і впровадження системи екологічного управління в збройних силах; забезпечення екологічно безпечного природокористування під час військових навчань. Цікавою з точки зору науковця є наявність у параграфі 2.1.3 Програми серед переліку середньострокових цілей пункту про необхідність «...проведення соціологічних досліджень для визначення проблемних питань щодо реформування складових сектору безпеки і оборони України та можливих шляхів їх вирішення». Водночас серед цього переліку цілей прописані, наприклад, і такі: «...забезпечити публічне обговорення державної політики у сфері національної безпеки і оборони, а також вироблення конструктивних підходів до її реалізації». З нашої точки зору, такий підхід видається щонайменше дивним з огляду на специфіку сфери національної оборони та безпеки, водночас вважаємо, що проблемні питання в таких сферах державної політики повинні обговорювати фахівці й експерти та надавати свої пропозиції у вигляді рекомендацій. Публічне обговорення безпеково-оборонного спектра виглядає як чергова пропозиція більшовиків на зразок тієї, що «кожна кухарка може керувати країною». Зрозуміло, що потреба контролю суспільства над діяльністю державних органів річ необхідна та притаманна будь-яким демократичним режимам. Разом з тим просте, а подекуди штучне створення громадських рад при міністерствах і відомствах сектору оборони та безпеки не буде гарантувати їхньої ефективної діяльності, якщо не будуть чітко виписані функції, повноваження й механізм їх реалізації в процесі діяльності таких громадських рад. Важливою складовою тут має стати запозичення досвіду країн-членів НАТО, де такі форми громадського контролю довели свою ефективність. Лише тоді можна буде сподіватися на успішну реалізацію параграфа Програми, який має назву: «Демократичний цивільний контроль за сектором безпеки і оборони України».

У розділі Програми, який стосується реформування Служби безпеки України, серед основних заходів, зокрема, зазначено: «...Застосувати досвід держав-членів НАТО з проблем люстрації кадрів спеціальних служб та оцінки корупційних ризиків під час відбору, просування та призначення на посади військового і цивільного персоналу». Здавалося б, немає великих перешкод для того, щоб, використавши досвід Німеччини щодо співробітників спецслужби НДР «Штазі» чи Литви та Латвії стосовно колишніх співробітників республіканських КДБ, розв'язати сьогоднішні проблемні питання на вітчизняних теренах. Специфіка українських реалій полягає в тому, що люструвати спецслужби довіряють працівникам спецслужб, судді люструють своїх колег і т. д. За таких умов сподіватися на об'єктивність процедури та незаангажованість відповідальних за цей процес осіб не доводиться.

Сьогоднішній рівень співпраці між Україною та НАТО доводить, що існує обопільна зацікавленість між партнерами в поглибленні взаємовідносин. Інтенсивність контактів на різних рівнях з часу окупації Росією Криму та початку військових дій на Донбасі зростає в рази. Підтримка, яку надає Україні

НАТО, поки що обмежується різноманітним спорядженням та гуманітарними вантажами. Досі невирішеним залишається питання про можливість надання Україні летальної зброї. Зрозуміло, що більшість країн-членів Альянсу не готові йти на загострення відносин з Росією, бо хочуть убезпечити себе від потенційного військового зіткнення з країною, яка має ядерну зброю. Представники НАТО визнають, що Росія, постачаючи на Схід України зброю та підтримуючи сепаратистів, сподівається поширити військові дії на всю територію України. За словами заступника Генерального секретаря НАТО О. Вершбоу, для Росії війна лише один із складників її деструктивної політики на пострадянському просторі, яскравим прикладом є Грузія та Молдова. Передбачаючи можливість такого сценарію, українські політики частіше говорять про можливість приєднання до НАТО, якщо з боку Альянсу буде згода. Водночас сторони визнають, що швидкий вступ України до НАТО неможливий. Українські дипломати наполягають на тому, що Україна, не вимагаючи права на членство тут і зараз, усе ж інтенсивно готується до нього. Директор департаменту політики та комунікацій МЗС України О. Макеєв визнає, що сьогодення політика безпеки країни спрямована на те, щоб досягти необхідних критеріїв для вступу в Організацію Північноатлантичного договору. 24–25 червня в Брюсселі відбулася зустріч міністрів оборони країн-членів НАТО, у процесі переговорів відбулося засідання КУН. За результатами зустрічі з українським міністром оборони С. Полтораком Генеральний секретар НАТО Є. Столтенберг заявив, що про вступ до НАТО поки що не йдеться, а розв'язувати проблему конфлікту на Донбасі Україна повинна перш за все сама. Позиція найголовнішого чиновника НАТО зрозуміла і видається досить логічною. Захищати власну землю мають ті, хто на ній живуть і для кого вона є рідною. Разом з тим ми можемо зробити припущення, що ініціативи НАТО щодо демілітаризації України (наприклад, видатки в розмірі 25 млн євро) не найкращим чином відобразилися на обороноздатності країни, враховуючи анексію Криму та військові дії на Донбасі. У цьому контексті відмова України від ядерної зброї взагалі скидається на геополітичне самогубство, враховуючи те, що країни-гаранти Будапештського меморандуму не виконали взятих на себе зобов'язань, а одна з них стала агресором стосовно України. Звісно, Україна повинна прагнути до вступу в такий потужний блок, як НАТО, але сподіватися на те, що військові інших країн прийдуть і відстоять нашу незалежність не варто, розраховувати можна насамперед на власні сили й пам'ятати результати війни скіфів із царем Дарієм про всяк випадок (*Роботу написано з використанням інформації таких джерел:* <http://www.president.gov.ua>; <http://www.euointegration.com.ua>; http://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_37750.htm; <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/35-19>).

Проблеми системи захисту прав власності в Україні: рейдерство

Практика рейдерства в різноманітних проявах і з різним ступенем цивілізованості реалізовується майже в усіх країнах світу, що стають на шлях розвитку ринкової економіки та формування інституту приватної власності. Так, у розвинутих правових державах рейдерство є легальним механізмом злиття та поглинання більш потужними підприємствами менш потужних гравців ринку, що чітко регламентується законодавством. Такий процес розглядається закордонними експертами як необхідна передумова підтримки функціонування здорового бізнес-середовища, адже рейдерська операція здійснюється, як правило, по відношенню до проблемних підприємств, у яких поглинання передбачає зміну неефективного менеджменту та ротацію кадрів з подальшими позитивними перетвореннями, що сприяють підвищенню результативності виробництва. Такого роду гуманне рейдерство, здійснюване в правовому полі, прийнято називати «білим» – це досить дорога й високоінтелектуальна робота.

В Україні, як і в інших країнах з радянським минулим, поширення набуло так зване «чорне» рейдерство – кримінальний процес, у якому задля отримання результату використовують фізичне насилля, захоплення бізнесу, підробку документів, підкуп силових структур, чиновників і суддів. Наслідки діяльності такого рейдерства стають украй негативними як для співробітників, так і для самого підприємства. Адже новий власник, отримавши підприємство шляхом захоплення, завжди усвідомлює, що з часом теж може стати жертвою аналогічного рейдерства, тому він зацікавлений в отриманні максимальної вигоди тут і негайно, але аж ніяк не у розбудові привласненого бізнесу.

Виникнення «чорного» рейдерства в Українській державі пов'язане з періодом первісного накопичення капіталу та глобального перерозподілу власності початку 1990-х років, коли підприємства захоплювали відверто кримінальним шляхом. З початком нового тисячоліття розпочався новий етап рейдерських атак, основною характеристикою якого стало «відбілювання» процесу та посилення протистояння загарбанням підприємств з боку їхніх власників. Відтепер силової переваги для утримання контролю над бізнесом стало недостатньо – вирішальну роль починає відігравати юридичне обґрунтування захоплення, що виражається в наявності відповідних офіційних документів і судових рішень. Водночас певні корективи було внесено стрімким розвитком інтернет-ресурсів та посиленням впливу ЗМІ, завдяки чому стало можливими підключення широких кіл громадськості та навіть проведення спеціальних піар-компаній.

На превеликий жаль, військові дії на Сході України, нестабільна політична ситуація та економічна криза актуалізували відродження кримінального рейдерства періоду 1990-х років. Сьогодні перерозподіл власності між фінансово-промисловими групами відрізняється особливою зухвалістю та відбувається із залученням збройних формувань, які часом використовують нестабільність ситуації в країні як привід для нападів і захоплення власності.

Неабияке занепокоєння викликає і той факт, що рейдери та керівники підприємств розв'язують власні проблеми без втручання правоохоронних органів, які, у свою чергу, маючи виключне право на застосування сили, дедалі частіше проводять політику невтручання.

Показово, що жертвами рейдерських атак в Україні стають не слабкі підприємства, як за кордоном, а найбільш прибуткові та фінансово привабливі, надто ті, що не мають надійного тилу. Утім, як твердять експерти, визначальною є «вагомість» замовника, позаяк у випадку, якщо це чиновник із вищих владних ешелонів або впливовий бізнесмен чи депутат, відбити таку атаку вкрай важко.

Так чи інакше, для успішної реалізації рейдерського захоплення потрібні значні матеріальні вкладення. Команда та схема атаки дбайливо добираються під кожний конкретний проект: насамперед це рейдер-менеджери, завдання яких полягає в моніторингу ринку на предмет виявлення уразливих підприємств та оцінюванні рентабельності операції. До групи ризику насамперед потрапляють ті підприємства, у яких не консолідовано контрольного пакета акцій або не завершено процесу приватизації. Так, у випадку, якщо акції перебувають у власності трудового колективу, рейдер намагається скупити акції працівників та через номінального акціонера отримати контроль над підприємством.

Наступна ланка рейдерської команди – юристи, які скрупульозно аналізують отриману інформацію, окреслюють можливі напрями атаки та перевіряють здатність підприємства оборонитися. В Україні рейдер-юристів умовно поділяють на «чорних» і «сірих». Перші не гребують відвертим криміналом та пускають у хід підробки судових рішень, сфальсифіковані протоколи загальних зборів акціонерів, фальшиві печатки тощо. Натомість «сірих» юристів притягнути до відповідальності найчастіше неможливо – потрібні документи не складаються ними власноруч, отже, знайти справжніх виконавців у їхніх схемах доволі складно.

Рейдерські захоплення в Україні здійснюються, зокрема, за такими варіантами:

- корпоративне захоплення – скупівля акцій, що реалізується шляхом добровільної купівлі-продажу акцій для отримання блокуючого/контрольного пакета акцій або проведення додаткової емісії акцій (залучення інвестицій від акціонерів підприємства чи кредиторів, які готові бути не лише партнерами, а й його співвласниками);

- банкрутство підприємства (або ж створення фіктивної податкової та кредиторської заборгованості) з подальшим «придбанням» кредитної заборгованості в бізнес-партнерів і висуванням кандидатури власного керівника;

- реприватизація підприємства через скасування рішення суду з подальшим переглядом приватизації. Позов може бути пред'явлений і акціонерам, і представникам держави (для подальшого перерозподілу власності);

- також сучасні рейдери нерідко вдаються до психологічної тактики з влаштуванням змов та інтриг для розколу серед керівників; їх пресингу та

шантажу; маніпулювання громадською думкою через засоби масової інформації тощо;

– силове захоплення із залученням спецпідрозділів, як правило, «увінчує» недружній процес поглинання підприємств.

Існуючий рівень корупції на різних рівнях влади робить можливим доступ сторонніх осіб до установчих документів підприємств та отримання незаконних рішень і дозволів, чим створює умови для перерозподілу власності поза рамками закону. Відомо, що основною статтею витрат у здійсненні захоплення є підкуп правоохоронних органів і суддів. Більше того, суми хабарів абсолютно нівелюють небезпеку звільнення задіяних посадовців. Ситуація, що склалася, створила сприятливі умови для «дислокації» рейдерських команд і капіталів з Російської Федерації. Як стверджують фахівці, загалом за останні п'ять років в Україні з'явилося кілька десятків професійних рейдерських угруповань. Рейдерство в Україні стає своєрідною «підприємницькою» діяльністю з 200–500-відсотковою рентабельністю. С. Боярчуков, партнер компанії «Алексеев, Боярчуков і партнери», пояснює таку надприбутковість насамперед тим, що в країні наразі головним активом бізнесу є нерухомість, при цьому її реальна вартість завжди вища, ніж вартість акцій підприємства. Саме тому, заволодівши акціями підприємства, можна стати власником комерційного майна, реальна вартість якого в десятки разів перевищує сплачену суму.

Український уряд час від часу здійснює певну роботу, спрямовану на боротьбу з рейдерством, вносячи відповідні зміни та доповнення до існуючого законодавства. Зокрема, у цьому контексті варто відмітити так званий «антирейдерський» Закон № 642-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання діяльності юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», що вступив у силу 29 березня минулого року. Відповідний законопроект був прийнятий Верховною Радою України 10 жовтня 2013 р. з метою недопущення використання схем і методів протиправного поглинання та захоплення підприємств. Документ вносить істотні доповнення до Кримінально-процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України; Кримінального, Цивільного та Господарського кодексів України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також до законів України «Про господарські товариства», «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців», до Закону України «Про рекламу». Однак, зауважимо, що із самого моменту прийняття відповідного законопроекту практикуючі юристи поставили під сумнів ефективність «антирейдерського» Закону, мотивуючи свій песимізм неактуальністю прописаних у документі заходів. Наразі прогнози продовжують підтверджуватися низькою результативністю Закону в дії.

З метою посилення контролю над державними реєстраторами юридичних осіб-підприємців і фізичних осіб-підприємців та запобігання їхній участі в «рейдерських» схемах захоплення підприємств чи в корпоративних конфліктах між засновниками, наказом Міністерства юстиції України від 01.02.14 р. № 326/5 було ухвалено нову редакцію Положення про здійснення державного нагляду за дотриманням законодавства у сфері державної реєстрації юридичних

осіб та фізичних осіб-підприємців. Після набрання чинності документом основним наріканням стало ускладнення та подовження процедури реєстрації юридичних осіб-підприємців.

19 березня 2014 р. Указом в. о. Президента України О. Турчинова № 313/2014 «Про посилення протидії рейдерству» вкотре було визнано за необхідне вжиття невідкладних заходів щодо посилення протидії рейдерству та посилення захисту права власності. Згідно з документом, такими заходами повинні стати:

- збирання, аналіз та узагальнення інформації про факти порушення законодавства, пов'язані з протиправним поглинанням і захопленням суб'єктів господарювання, позбавленням права власності, використанням судів для рейдерства; а також заходи, що вживаються уповноваженими органами для протидії таким порушенням;

- підготовка пропозицій щодо вдосконалення механізмів протидії рейдерству та посилення захисту права власності.

Відповідно до Указу, для проведення зазначеної роботи, а також для сприяння узгодженню заходів правоохоронних органів щодо протидії рейдерству невідкладно має бути створено робочу групу, включивши до її складу працівників органів виконавчої влади, правоохоронних органів, народних депутатів України, представників громадських об'єднань, незалежних експертів. Зазначимо, що на сьогодні на базі ГО «Антирейдерська асоціація України» вже створено аналітичну групу, яка складається з провідних незалежних юристів, експертів, бізнесменів і громадських організацій, та розроблено відповідне положення про функції, завдання, повноваження аналітичної групи. Члени аналітичної групи функціонують на громадських засадах та займаються збором, обробленням і систематизацією необхідної інформації для проведення моніторингу стану виконання органами виконавчої влади заходів щодо протидії рейдерству. Також вони здійснюють підготовку інформації для комісії з метою оперативного обміну нею з державними органами, збирають інформацію про факти порушень, передають їх комісії, готують списки посадових осіб підприємств, організацій, представників державних органів, які могли б виступити перед комісією, інформують громадськість про випадки рейдерства тощо.

Ініційований цього року народним депутат України А. Євлаховим проект закону про внесення змін до Закону України «Про акціонерні товариства» щодо вдосконалення механізму діяльності акціонерних товариств і запобігання рейдерству № 1864 від 27.01.2015 р. на сьогодні на етапі опрацювання. На думку розробників, прийняття законопроекту дасть змогу уніфікувати законодавство відповідно до прийнятих європейських норм та імплементувати деякі положення Угоди про асоціацію України та ЄС у частині захисту прав акціонерів. Норми законопроекту покликані ускладнити можливості рейдерських посягань на акціонерні товариства та спростити ведення бізнесу в Україні. Зокрема, на підтримку мажоритарних акціонерів законопроектом пропонується доповнити Закон України «Про акціонерні товариства» новими положеннями стосовно порядку викупу акцій особою або особами, які діють спільно та є власниками 95 % і більше акцій товариства.

На жаль, практика доводить, що, незважаючи на президентські укази та висновки профільних комітетів Верховної Ради, українським законодавцям поки не вдається ні усунення прогалин, що зазвичай використовуються рейдерами, ні напрацювання системного рішення щодо ефективного захисту власників. І головне те, що досі немає офіційного юридичного поняття «рейдерство» в чинному законодавстві України, без чого не видається можливим встановити відповідальність саме за «рейдерські» дії шляхом упровадження спеціальної статті кримінальної відповідальності за замовлення та організацію неправомірних дій, що мають ознаки рейдерства.

Вочевидь, чинне законодавство потребує подальшої роботи з удосконалення. Разом з тим юристи зазначають, що на цьому етапі воно вже містить у собі цілком збалансований комплекс норм, виконання яких дасть змогу достатньо ефективно запобігати рейдерському захопленню бізнесу. Тобто головна проблема полягає не у відсутності тих чи інших законів, а в неспроможності або невмінні застосовувати ті, що є. Повноцінна реалізація букви закону можлива лише в рамках дієвої інституційної системи, яку в країні, на жаль, досі не було належним чином сформовано. Наразі бар'єром для правопорушників стають лише заходи офіційної структури правозабезпечення, доказом «дієвості» яких може служити той факт, що річний обсяг рейдерського перерозподілу власності в Україні сягає понад 7 млрд дол. (за даними ГО «Антирейдерська асоціація в Україні»).

Моніторинг випадків рейдерства за останні 2,5 роки наочно демонструє незахищеність українських власників та іноземних інвесторів. Наведемо декілька випадків з тих, що оприлюднені в ЗМІ як рейдерські атаки.

2014 рік:

– почалося судове впровадження з метою відміни права власності по київському ТРЦ «РайОН», власником якого є один з найбільших інвесторів в Україні, власник 5 ТРЦ – естонський підприємець Хіллар Тедер;

– ТОВ «Південний РКК» вдруге став жертвою спроби рейдерського захоплення;

– ПП «Флора» з Волині опинилося на межі знищення внаслідок корпоративного спору, який розв'язувався фактично рейдерським захопленням підприємства;

– атаковано завод «Nemiroff» у Вінницькій обл.;

– розпочалася «кампанія перевірок» ВАТ ХК «Київміськбуд» – проведено 26 обшуків, в ході яких були вилучені документи, паралізована робота холдингу;

– здійснено спробу рейдерського захоплення управління ДП Харківський завод шампанських вин;

– в офіс ДП «Украерорух» в Борисполі увірвалися озброєні автоматами люди в камуфляжі і балаклавах, поклали на землю службу безпеки підприємства, зламали двері з метою зміни керівництва;

– здійснилась спроба силового захоплення агрофірми «Радгосп Білозерський» у селищі Дніпровське Херсонської обл.;

– група осіб намагалася захопити ДП «Антонов», при цьому використано методику прямої атаки зі спробою захопити кабінет директора, печатку та

установчі документи;

– відбулося рейдерське захоплення «Концерну радіомовлення, радіозв'язку та телебачення»;

– загострилась ситуація навколо металургійного гіганта ВАТ МК «Запоріжсталь». Згідно повідомлення прес-служби підприємства, близько 100-150 осіб у масках намагалися прорватися через прохідні заводу;

– відбулося зіткнення невідомих осіб біля київського приватного підприємства «Сучасні технології». Всі учасники конфлікту не мали жодних документів чи підстав ні на охорону підприємства, ні, тим більше, на його захоплення;

– спроба привласнення цінних родючих земель Липковатівського аграрного коледжу (Харківська обл.), який кілька років поспіль намагається оформити акт землевідводу;

– невідомі в балаклавах представляючи інтереси фірми «Орель-Лідер» захопили земельні ділянки в Дніпродзержинському р-ні (с. Курилівка);

– стався факт збройного захоплення підприємства з іноземними інвестиціями «Чумаки» в Дніпропетровській області;

– спалахи столичного кінотеатру «Жовтень» восени 2014 р. та взимку 2015 р. за однією з версій розцінюються як спроба рейдерського захоплення;

1. 2015 р.:

– озброєні люди захопили та заблокували роботу 20 магазинів мережі «Амстор» у Києві, Запоріжжі, Дніпропетровську, Маріуполі та інших містах;

– напад на власність міжнародної групи компаній Bunge – Тростянецький елеватор: розбиті шибки, виламані двері, наявність важко поранених працівників підприємства. При огляді затриманих нападників (бійці видавали себе за представників «Самооборони») виявлено рушниці, набої, петарди з прикріпленими цвяхами;

– чергова спроба звести рахунки з ПП «Мединський». Відбувся підпал підприємства, було зафіксовано використання бойових гранат;

– у Краматорську невідомі нападники зі зброєю намагалися захопити металобазу;

– відбулася спроба «віджимання» земель Гайворонського району під егідою групи компаній ТАСС-Агро;

– рейдерське захоплення ПП «ВП“ Будсервіс”» і столичних маршрутів у м. Біла Церква;

– зупинка роботи ТОВ «Шепетівський м'ясокомбінат» пов'язується зі спробою рейдерського захоплення;

– у Врадіївському районі Миколаївської області відбулася спроба захоплення землі місцевих пайовиків;

– на Київщині невідомі на чолі з экс-депутатом Верховної Ради України В. Бортником увірвалися до підприємства ТОВ «Росава-К» та вивезли у невідомому напрямку директора І. Калдіна;

– рейдерська атака на готель «Славутич» у Києві, здійснена компанією «Стальком М»;

– про рейдерське захоплення ПАТ «Уктранснафта» заявив у березні поточного року І. Коломойський;

– директор ТзОВ «Українська теплоізоляційна компанія» (м. Костопіль) А. Юзич звинуватив партійців «Свободи» в рейдерському захопленні підприємства;

– у м. Моршин Львівської області невідомі захопили відділення ДП «Укрпошта», заблокувавши доступ співробітникам до робочих місць;

– ВАТ «Запоріжжяобленерго» стало жертвою рейдерської атаки з «викраденням» реєстру акціонерів;

– на ТОВ «Побузький феронікелевий комбінат» у Кіровоградській області сталася спроба захоплення підприємства представниками обласної прокуратури з «групою підтримки»;

– замголовою СБУ Ю. Артюховим захоплено один з київських автосалонів;

– одна з версій причини масштабної трагедії, що сталася на нафтобазі «БРСМ-нафта» в с. Крячки (Васильківський район Київської області) – рейдерська атака. Довідково: цього року на автозаправках тієї ж «БРСМ-нафта» сталася ще два займання (10 січня в Броварському районі та 16 березня в Києві).

Наводячи вищевказані факти, слід зауважити, що гучною назвою «рейдерське захоплення» сьогодні в Україні продовжують визначати будь-який ворожий процес заволодіння підприємством проти волі його власників. Проте будемо відверті, за цим може стояти дійсно законне вирішення громадянсько-правових відносин, і правоохоронні органи часто неспроможні досконало розбиратися в хитросплетіннях корпоративних відносин. Правозахисники з цього приводу часто демонструють ситуацію, де власник, наприклад, здає офіс в оренду – орендар не платить гроші. Відповідно до норм договору власник його розриває й просить недобросовісного контрагента звільнити приміщення. Однак орендар навідріз відмовляється виконати цю вимогу. Тоді в хід йдуть юристи, судові рішення, охорона... Звичайно, працівники фірми орендаря стверджуватимуть, що це рейдерське захоплення. Існують ситуації складніші, коли підприємство стало, припустимо, заставою під великий кредит, який бізнесмену-позичальнику не вдалося погасити. У такому разі кредитор у подальшому на законних підставах переймає право розпоряджатися закладеною власністю. Тож його уповноважені представники цілком правомірно можуть нанести візит з вимогою звільнити об'єкт. І зі сторони працівників підприємства та його колишнього власника – це ні що інше, як рейдерське захоплення. Та все ж подібні ситуації в Україні є скоріше поодиноким виключенням у ряді численних прикладів здійснення захоплень бізнесу поза законом.

Наразі проблема рейдерства зазвичай губиться в перевантаженому інформаційному просторі. Між тим ця проблема потребує належної уваги з боку громадськості та держави, адже виходить далеко за рамки інтересів самих власників незаконно захоплюваних підприємств. Наслідки рейдерства негативно позначаються не лише на підприємцях, а й на добробуті суспільства в цілому, знижуючи інвестиційну привабливість України. Зростаюча динаміка росту фактів рейдерства ставить під загрозу її економічне становище, а отже, невідкладне формування ефективних механізмів протидії рейдерству та

впровадження дієвої системи захисту приватної власності мають стати пріоритетами державної політики. Інакше врегулювання бізнес-конфліктів стане прерогативою озброєних приватних формувань, до послуг яких уже дедалі частіше звертаються обидві сторони конфліктів.

Водночас підприємцям зі свого боку також слід вживати певних заходів для запобігання вчиненню рейдерських атак на свій бізнес, серед яких експерти виділяють такі: регулярна перевірка стану документів щодо реєстрації підприємства та супутніх документів (реєстр власників тощо); систематичний контроль за станом дебіторської заборгованості; юридична грамотність при прийнятті рішень щодо допуску до перевірки, позаяк існують випадки використання повноважень державних органів при підготовці до рейдерської операції, і навіть у разі визнання в подальшому перевірки незаконною, існує вірогідність, що це не буде підставою для скасування незаконних наслідків такої перевірки.

Таким чином, сьогодні надзвичайно важливим видається саме комплексний підхід до проблеми економічного рейдерства в Україні, який дасть змогу підвищити як рівень бізнес-клімату зокрема, так і рівень життя суспільства взагалі (*Роботу написано з використанням інформації таких джерел: Віче (<http://www.viche.info>); Юридична газета (<http://yur-gazeta.com>); сайт «Безпека та Закон» (<http://www.ch-z.com.ua>); сайт Українського інституту дослідження екстремізму (<http://uire.org.ua>); сайт «ЛігаЗакон» (<http://jurliga.ligazakon.ua>).*

І. Беззуб, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Український ринок житлово-комунальних послуг на шляху реформування

Житлово-комунальне господарство є важливою багатфункціональною системою, яка напряму пов'язана із забезпеченням життєдіяльності населення.

Природний газ, електроенергія, тепло і вода – це найцінніші, соціально значущі ресурси, без доступу до яких неможливо уявити сучасне життя. Від доступності цих ресурсів залежить рівень комфорту, якості та безпеки життя громадян, що, у свою чергу, безпосередньо впливає на рівень соціальної напруженості в суспільстві та на ставлення громадян до влади.

Реформування житлово-комунального господарства є однією з найгостріших проблем, оскільки стосується інтересів як кожного пересічного українця, так і всього народного господарства України. Одним з основних серед проблем реформування житлово-комунального господарства є питання формування і встановлення тарифів на житлово-комунальні послуги.

Тариф (ціна) – це грошове вираження витрат на виробництво, транспортування, постачання одиниці теплової енергії/електроенергії з урахуванням рентабельності виробництва, інвестиційної та інших складових, що визначаються згідно з методиками, розробленими Національною комісією,

що здійснює державне регулювання у сферах енергетики і комунальних послуг. Отже, тариф – це вартість надходження до осель громадян тепла, гарячої води, газу тощо.

В останні роки в Україні зроблено чимало кроків для врегулювання питань ціноутворення у сфері житлово-комунальних послуг, однак ситуація така, що на невідповідність очікуванням скаржаться не тільки споживачі житлово-комунальних послуг, а і виробники. І якщо перші вважають, що тарифи надто високі, то виробники житлово-комунальних послуг наголошують, що тарифи не відшкодовують економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво.

Однією з головних причин такої ситуації стала надмірна зарегульованість тарифної політики з боку держави. Роками тарифи на житлово-комунальні послуги для населення штучно утримувалися на низькому рівні, який не покривав навіть собівартості надаваних послуг. Різницю між тарифом для населення та реальною вартістю у випадку газо– та теплопостачання компаніям-виробникам компенсувала держава. У газопостачанні – шляхом дотацій «Нафтогазу» з державного бюджету, у теплопостачанні – шляхом субвенцій на покриття різниці з місцевих бюджетів. Щодо електропостачання, різницю між тарифом населенню і його реальною вартістю компенсувала промисловість та інші споживачі.

Багаторічне стримування тарифів поряд із зростанням вартості енергоносіїв призвело до того, що ціна на виробництво й поставку комунальних послуг покривала собівартість лише на 70–75 %.

Україна повинна здійснити перехід від радянської системи формування нормативів до європейської. Про це заявив віце-прем'єр-міністр, міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України Г. Зубко. За його словами, практика старих неефективних методик формування комунальних тарифів повинна піти в минуле.

За даними галузевої статистичної інформації, за 2014 р. підприємства житлово-комунального господарства (ЖКГ) отримали збитки на суму 3 млрд грн. Найбільші збитки в підприємств комунальної теплоенергетики – 1,9 млрд грн, а також водопровідно-каналізаційного господарства – 0,9 млрд грн. Про це повідомила начальник управління економіки систем життєзабезпечення Мінрегіону Н. Хоцянівська.

На її думку, за сьогоднішніх умов господарювання основними причинами перегляду тарифів є ряд факторів. Наприклад, особливості структури витрат комунальних підприємств, їх надзвичайна залежність від вартості енергоносіїв та мінімальної заробітної плати [основними складовими тарифів на послуги з теплопостачання є енергоносії (газ, електроенергія) – до 60 %, заробітна плата – до 20 %; тарифів на послуги водопостачання – електроенергія – 30 %, заробітна плата – 35 %. Причому вартість цих складових тарифів постійно зростає з незалежних від підприємств причин]. Перегляд тарифів зумовило й тривале стримування зростання тарифів у минулих роках. Незмінні протягом декількох років тарифи на житлово-комунальні послуги та дефіцит бюджетних коштів для відшкодування різниці між економічно обґрунтованими витратами та діючими тарифами спричинили значне погіршення фінансово-економічного стану підприємств ЖКГ і, як наслідок, якості послуг, що надаються населенню.

Підвищення тарифів на комунальні послуги українським урядом були анонсовані ще на початку 2015 р. Тоді ніхто не міг сказати, наскільки саме зросте «комуналка», але всі, як один, пояснювали, що це необхідно задля виконання вимог Міжнародного валютного фонду для отримання чергового кредиту і, відповідно, стабілізації української економіки.

Національна комісія, яка здійснює регулювання у сфері енергетики і комунальних послуг, у рамках виконання меморандуму з ключовим кредитором країни підвищила мінімальний тариф на електроенергію, газ, тепло й гарячу воду з 1 квітня та 1 травня 2015 р.

Підвищення тарифів на електроенергію, розраховане на два роки, відбуватиметься в п'ять етапів, перший з них стартував у квітні 2015 р. У цілому ж до квітня 2017 р. середньозважений тариф на електроенергію для населення підніметься у 3,5 раза – до 122,83 к./кВт·ч. Тариф на теплову енергію для потреб населення з квітня збільшився на 71,8 % – до 537,2 грн за Гкал, на гарячу воду – в середньому по Україні на 55 %.

Але найбільш відчутно подорожчав природний газ. Причому як для потреб населення, так і для підприємств.

Мінімальний тариф для населення збільшено з 1,1 грн до 3,6 грн за 1 куб. м, так що тариф зріс більше ніж у три рази. За обсяг споживання понад 200 куб. м природного газу на місяць тариф буде на рівні 7,188 грн за 1 куб. м, а в період з 1 травня по 30 вересня діятиме незалежно від обсягів споживання.

Для підприємств тепер встановлено тариф у 2994,3 грн за 1 тис. куб м, він підвищився в 2,28 раза.

Пристрасті довкола підвищення тарифів на комунальні послуги не вщухають з початку року. Економічне обґрунтування відповідного подорожчання комунальних послуг досі під питанням. Перевірки ж їх обґрунтованості вимагають як парламентарі, так і експерти галузі.

Так, у Верховній Раді були зареєстровані проекти законів, які покликані скасувати підвищення тарифів на комунальні послуги: «Про встановлення мораторію на підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги» (№ 2342) та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо недопущення збільшення тарифів на комунальні послуги для населення за відсутності приладів обліку (лічильників)» (№ 2483). Перший за ініціативи групи депутатів від Опозиційного блоку, другий – Блоку Петра Порошенка.

Задля перевірки обґрунтованості підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги, алгоритму їх формування та наявності корупційних складових при формуванні таких тарифів у квітні у парламенті з'явився проект постанови «Про утворення Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з перевірки обґрунтованості підвищення тарифів житлово-комунального господарства» (№ 2597). Примітно, автори проекту, серед яких Ю. Тимошенко та О. Ляшко, стверджували, що прийняття відповідної постанови зменшить видатки населення на житлово-комунальні послуги, підвищить довіру до влади та дасть змогу уникнути соціального «вибуху» в суспільстві.

Крім того, уряд разом з європейським енергетичним співтовариством розробили проект закону «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг» (№ 2966). Про це

розповів Прем'єр-міністр А. Яценюк і звернувся до парламенту в найкоротші терміни ухвалити цей законопроект. Очільник уряду наголосив, що в країні необхідно створити новий незалежний, прозорий, ефективний орган, який відповідає європейським стандартам, щоб ні в кого ніколи не виникало сумніву, що ті чи інші тарифи встановлені непрозоро або без економічного обґрунтування. Завдання ж уряду – забезпечення громадян України субсидіями.

З метою забезпечення єдиного підходу в сфері державного регулювання питань формування та встановлення тарифів на розгляд ВР був запропонований урядовий проект закону «Про внесення змін до деяких законів України (щодо удосконалення законодавства у сфері теплопостачання і в сфері житлово-комунальних послуг)» (№ 2670).

У пояснювальній записці до законопроекту наголошується на необхідності ухвалення запропонованих урядом змін, оскільки діючі законодавчі норми «дають можливість встановити тариф з відхиленням від економічно обґрунтованих витрат на виробництво послуг з відшкодуванням з відповідного бюджету».

Чиновники впевнені, що «єдиний підхід щодо встановлення обґрунтованих тарифів забезпечить раціональне планування державного та місцевого бюджетів, а також створить умови для забезпечення функціонування підприємств теплопостачання та сфери ЖКГ». Подібні ініціативи підтримуються міжнародними фінансовими організаціями й сприятимуть залученню інвестицій у галузь, зазначається в пояснювальній записці.

Однак у парламентарів цей проект викликав гарячу дискусію та ряд пропозицій і критики. Депутати наполягли на тому, що законопроект несе корупційну складову. За підсумками розгляду ВР законопроект № 2670 було повернуто суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

18 червня 2015 р. ВР з другої спроби прийняла за основу проект закону «Про внесення змін до деяких законів України у сфері комунальних послуг» (№ 2029а), який є необхідною умовою для надання другого траншу кредиту МВФ. Цей законопроект внесе значні зміни в закони про теплопостачання, послуги ЖКГ, а також про державне регулювання у сфері надання комунальних послуг.

Згідно з пояснювальною запискою до документа, законопроект передбачає обов'язкове встановлення економічно обґрунтованих тарифів у сферах теплопостачання та житлово-комунальних послуг, а також ліквідацію механізму встановлення тарифів нижче економічно обґрунтованого рівня та компенсації різниці в тарифах з бюджету.

На думку авторів законопроекту, прийняття законопроекту забезпечить ефективне та беззбиткове функціонування суб'єктів господарювання, а також дасть змогу залучити інвестиції, зокрема міжнародних фінансових організацій.

Крім того, прийняття відповідних змін до законодавства передбачено умовами Другої програмної позики на політику розвитку від ЄС.

Віце-прем'єр-міністр також зазначив, що Україна приєдналася до договору про створення Єдиного енергетичного співтовариства й зобов'язана наближувати національне законодавство до європейських норм, що дасть змогу комунальним підприємствам залучити інвестиції і, таким чином, вивести на новий рівень якість послуг для споживачів.

У свою чергу, у Комітеті з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства в коментарі до законопроекту зазначили, що до набрання чинності проектом має бути вирішено питання погашення наявної заборгованості з різниці в комунальних тарифах, яка станом на 1 травня 2015 р. становила 5,78 млрд грн.

Зволіканням з прийняттям необхідних для фінансування України законопроектів, зокрема № 2029а, стурбований Світовий банк. Директор Світового банку в справах Білорусі, Молдови та України Ч. Фан направив українській владі листа, у якому закликає прийняти необхідне законодавство для можливості надання країні фінансової допомоги в 1,5 млрд дол. до обумовленого раніше терміну – 30 червня.

Державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг стало приводом для розгортання серйозної політичної «війни». Вона триває в Україні вже кілька місяців. Предмет суперечки простий: на думку деяких політиків, громадських діячів, експертів і населення, тарифи на енергоносії та комунальні послуги, які набули чинності з 1 квітня та 1 травня поточного року, є економічно необґрунтованими.

Глава Українського аналітичного центру А. Охріменко вважає, що говорити про ринкові або неринкові тарифи ЖКГ в Україні можна буде тільки у випадку, коли в цій сфері з'явиться ринок, як у ЄС, де є конкуренція, є гнучкі тарифи в різних постачальників і найголовніше – є якість. В Україні ж діє монополія, тому про якість послуг і економічно обґрунтовані тарифи говорити не доводиться, стверджує експерт Фонду суспільної безпеки Ю. Гаврилечко.

Тому, запевняє старший аналітик Міжнародного центру перспективних досліджень О. Жолудь, необхідно запозичувати зарубіжний досвід. Наприклад, вивчити ринок електроенергетики та газу у Великій Британії та інших країнах ЄС, де допуск до мереж отримали різні постачальники і в результаті конкуренції між ними ціни ЖКГ вдалося знизити.

Для того щоб говорити про економічно обґрунтований розмір тарифу, на думку президента Центру антикризових досліджень Я. Жаліла, перш за все потрібно забезпечити прозорість цього тарифоутворення, щоб кожному споживачеві було зрозуміло, на чому цей тариф базується, які його складові та кому ці кошти надходять.

Крім того, грамотному ціноутворенню, за словами керівника житлово-комунальних програм громадянської мережі «Опора» Т. Бойко й аналітика організації «Публічний аудит» Т. Галайди, заважає недосконале законодавство.

Вирішивши дослідити обґрунтованість і доцільність подорожчання тарифів ЖКГ, організація «Публічний аудит» дійшла висновку, що в різних регіонах тарифи істотно відрізняються, наявна система розрахунку створює нерівні умови для власників квартир. Як показало дослідження, власники менш комфортного житла дотують власників більш комфортного.

Однак, як зазначив керівник Національного прес-клубу «Українська перспектива», медіа-експерт С. Губін, у більшості постсоціалістичних країн комунальні тарифи вже давно приведені у відповідність до ринкових цін – як правило, шоковою терапією.

Але, на думку більшості експертів, аргументи уряду щодо необхідності

підняття тарифів до рівня європейських потрібно розглядати, зокрема, з прив'язкою до рівня українських заробітних плат.

Говорячи про підвищення тарифів і європейський рівень життя, уряд забуває, що європейський рівень життя – це ще й європейський рівень доходів. З новими тарифами українські родини найбільше у Європі витратять на житлово-комунальні послуги в співвідношенні зі своїми зарплатами. На тому рівні, до якого підняли сьогодні тарифи на газ, середня зарплата в Україні повинна становити 18 тис. грн, зауважив директор енергетичних програм Центру світової економіки і міжнародних відносин НАНУ В. Землянський.

На основі досліджень Інституту соціальних досліджень та матеріалів телеканалу «24» зроблено інфографіку, яка ілюструє співвідношення витрат на комунальні послуги до зарплати в Україні та країнах Європи.

Очевидно, витрати українців на комунальні послуги найбільші у Європі в співвідношенні до середньої зарплати й становлять більше половини місячного доходу громадян – 57,3 %. Водночас у сусідній Румунії на комунальні послуги витрачають менше 25 % від середньої зарплати, у Польщі ця стаття витрат становить 23 %, у Словаччині – лише 16,6 %.

Через підвищення тарифів Україна ризикує стати країною «енергетичної бідності», коли домогосподарства просто не зможуть собі дозволити дорогі енергоресурси, вважає глава Інституту енергетичних досліджень Д. Маруніч. У результаті необдуманих дій уряду українці, протестуючи проти підвищення тарифів, можуть перестати оплачувати енергоресурси, що призведе до колапсу систему ЖКГ, попереджає експерт.

Як зазначив аналітик, та західна ліберальна модель, яку намагаються перенести в Україну, не відповідає сьогоднішнім реаліям і процесам, що відбуваються в країні. Проблема не в тарифі, а в спроможності споживачів його оплатити. Тому влада повинна забезпечувати населенню комфортне життя, а не вкотре прикривати свій непрофесіоналізм черговим підвищенням тарифів, наголошує О. Чинка, лідер Національної демократичної партії України.

Деякі політики вважають помилковим шлях розв'язання проблеми з тарифами на житлово-комунальні послуги за рахунок надання людям субсидій. Зокрема, лідер фракції «Батьківщина» Ю. Тимошенко вважає субсидії масштабним приниженням людей.

Крім того, переконані волинські депутати від «Батьківщини», стрімке підвищення тарифів без індексації пенсій і заробітних плат є неприпустимим. Адже в Україні проживає значна частина населення, яка формально не підпадає під дію Постанови Кабінету Міністрів України «Про вдосконалення порядку надання житлових субсидій» (№ 106 від 28.02.2015 р.).

Для того ж щоб українці могли платити за комунальні послуги, запевняє лідер Кіровоградської обласної організації «Лівий марш» В. Дем'янчук, уряд і депутати мають зосередити свої зусилля на реформі пенсій і зарплат, що підвищить платоспроможність населення й пожвавить внутрішній ринок.

Депутатська група «Відродження» пропонує відтермінувати підвищення тарифів на послуги ЖКГ. Депутати вважають за необхідне провести консультації з МВФ щодо відтермінування підвищення тарифів до європейського рівня до того часу, коли в Україні будуть європейські зарплати

та інші соціальні виплати. Як заявив співголова депутатської групи В. Писаренко, вони ініціюватимуть постанову ВРУ про доручення Кабінету Міністрів переглянути спільно з місією МВФ умови отримання Україною кредитних коштів.

Аналітик Д. Маруніч висловив думку, що в питанні приведення тарифів ЖКГ до реальної ринкової вартості потрібно було починати з підвищення рівня обліку ресурсів на всіх стадіях технологічного процесу в ЖКГ, тобто спочатку треба скрізь поставити лічильники, а потім думати, наскільки піднімати тарифи. Перед тим як підвищувати тарифи, треба було підготувати діряві теплотраси, труби і загалом подбати про якість тих самих комунальних послуг, вважає член Наглядової ради Інституту енергетичних стратегій Ю. Корольчук (рівень технологічних втрат на транспортування газу, води та енергії сягає 50 % та у два-три рази вищий, ніж у країнах ЄС).

Тому, на переконання експерта з питань енергетики Інституту суспільних досліджень О. Короткевич, частину коштів, запланованих на субсидії, уряд повинен перенаправити на програми енергоефективності та енергозбереження. Експерт переконана, що наведення ладу в паливно-енергетичному комплексі дасть змогу оптимізувати енергетичні витрати, зменшити обсяг закупівлі імпортного газу й зекономити чималу суму, закладену в субсидії у 24,5 млрд грн.

Говорячи про необхідність проведення тарифної реформи в Україні, старший консультант з питань енергетики Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР), доктор економіки Б. Додонов і його колеги з МБРР упевнені, що низькі ціни на блакитне паливо для населення не сприяють його ефективному використанню, призводять до надлишкового імпорту, підриваючи енергетичну безпеку України.

Дуже важливо, на думку експерта С. Губіна, запроваджувати культуру енергозбереження та енергоспоживання, запозичуючи досвід західних країн. Наприклад, в Англії повноцінно опалюють лише ті приміщення, у яких перебувають люди: кухню і вітальню, решта – в енергозберігаючому режимі, вмикаючи батареї в спальні лише за годину до сну. У Німеччині сплять у холодних спальнях під теплими ковдрами. В італійських квартирах кімнати освітлюють не величезними люстрами, а економними бра, торшерами, світильниками: світло вмикають у місці перебування людини, а не в усьому приміщенні. Тому і використовують європейці води й тепла вдвічі менше, ніж українці, а витрачають на «комуналку» лише 9 % своєї зарплати, водночас більшість українців – майже 50 %. Незважаючи на те що ринкова ціна газу для України є однією з найвищих у Центрально-Східній Європі, ціна для населення на початку 2014 р. була у п'ять разів нижчою за ціну для населення в Угорщині, у шість-сім разів – за ціни в Естонії, Польщі й Словаччині, у дев'ять разів – за ціни для населення в Австрії та Німеччині, каже експерт. І українці споживають вдвічі більше енергоресурсів, ніж населення європейських країн зі схожим кліматом! Чергове ж підвищення комунальних тарифів, прогнозує директор торгово-виробничого підприємства «Свод» (Сєверодонецьк Луганської області) В. Агака, викличе сплеск попиту на використання в побуті технологій, що дають змогу економити електроенергію та газ.

Нові ціни на енергоносії та тарифи на житлово-комунальні послуги можуть стати непосильними не лише для населення, а й для місцевих бюджетів. Таку загрозу вбачає ряд депутатів і пропонують разом із субсидіями населенню надавати з держскарбниці й компенсацію міськрадам. Тож нардепи наполягають на необхідності компенсації місцевим бюджетам позапланованих додаткових видатків, які з'явилися внаслідок рішень органів державної влади, таких як підвищення цін і тарифів на комунальні послуги та спожиті природний газ і електроенергію.

На думку розробників, схвалення відповідних змін парламентарями сприятиме підтримці органів місцевого самоврядування та надасть можливість установам бюджетної сфери своєчасно та в повному обсязі здійснювати розрахунки за спожиті комунальні послуги, а також забезпечить стабільне надходження коштів до організацій, що їх надають.

Голова ВГО «Союз захисту підприємництва» С. Доротич зауважив, що тарифи вплинуть й на весь вітчизняний бізнес – від найдрібнішого до середнього і великого. Нові тарифи істотно знизять купівельну спроможність українських громадян, відтак громадяни зможуть купувати менше послуг і товарів, що дуже негативно позначиться на бізнес-кліматі в країні, пояснив експерт.

Свою програму реформування енергетичного комплексу запропонували в опозиційному уряді. Опозиціонери наполягають, що Україні варто орієнтуватися на власні ресурси і створити по-справжньому прозорий ринок газу й електроенергії. Крім того, необхідно встановити справедливі ціни на вугілля, знизити ренту на розробку газових родовищ. Це дасть змогу зменшити тарифи для населення, зазначив міністр паливно-енергетичного комплексу опозиційного уряду В. Макуха.

За прогнозами політологів, підвищення тарифів не лише боляче вдарить по бюджету українців, а й може призвести до соціального напруження в суспільстві.

Більшість українців вважає, що тарифи на житлово-комунальні послуги підвищені необґрунтовано, проте їх можна знизити, якщо люди об'єднуються в боротьбі за їх зниження.

За результатами опитування, яке відбувалося на шпальтах інформаційного агентства «Україна комунальна» з 19 по 25 травня 2015 р., виявилось, що більшість читачів (44 %) вірять, що найближчим часом тарифи на житлово-комунальні послуги знизяться, якщо люди об'єднуються й повстануть проти такого підвищення. Сорок два відсотки користувачів порталу переконані, що енергоносії для населення подешевшають, адже тарифи на комунальні послуги підвищені необґрунтовано. Сім відсотків респондентів упевнені, що тарифи на «комуналку» не знизять, якщо на владу тиснутиме МВФ. Чотири відсотки користувачів не бачать потреби в зниженні тарифів, адже, на їхню думку, діючі тарифи економічно обґрунтовані. Три відсотки не бачать нічого страшного в підвищенні тарифів.

Протягом травня – червня 2015 р. у регіонах відбулися мітинги проти підвищення тарифів на комунальні послуги (Полтава – 27 березня, Івано-Франківськ – 3 травня та 10 червня, Київ – 14 травня, 2 липня, Вінниця –

18 травня, Львів – 23 червня та ін.).

Ряд громадських організацій євроінтеграційного спрямування, об'єднані в спільну неполітичну ініціативу «Ціна життя», 14 травня 2015 р. провели під стінами Верховної Ради та Кабміну акції протесту. Мітингувальники вимагали від уряду скасувати необґрунтоване підвищення тарифів, а від Президента – створити міжвідомчу робочу групи з питань тарифів, куди на паритетних засадах увійдуть представники громадськості, житлово-комунальних підприємств, відомств, експерти.

Політолог А. Золотарьов упевнений, що в Україні справжня тарифна війна може спалахнути вже нинішньої осені. При цьому він прогнозує, що борги населення за комунальні платежі тільки зростатимуть, і коли влада спробує їх стягнути, в Україні почнеться кровопролитна війна (враховуючи кількість зброї на руках у населення), у якій українці відстоюватимуть своє майно.

Яскравим прикладом боротьби проти підвищення житлово-комунальних тарифів є кількатисячна демонстрація (з 22 червня 2015 р.) у столиці Вірменії Єревані. Учасники безстрокової акції протесту не згодні з підвищенням тарифів на електроенергію [ціну на електроенергію підвищено майже на 17 % – із 42 драмів (на сьогодні приблизно 1 грн 93 к.) до 49 драмів (2 грн 25 к.)]. Протягом останніх тижнів уже відбувся ряд демонстрацій, що відображають суспільне невдоволення, у тому числі й падінням економіки країни.

Для уникнення подальших політичних спекуляцій щодо економічної обґрунтованості встановлених тарифів на житлово-комунальні послуги Кабмін запропонував провести їхній аудит за участі чотирьох найбільших міжнародних аудиторських компаній, заявив Прем'єр-міністр А. Яценюк. У так звану «велику четвірку» міжнародного аудиту та консалтингу входять компанії EY (Ernst & Young), KPMG, PwC і Deloitte.

Але більшість експертів сходяться на думці, що такий аудит не дасть жодних позитивних і корисних результатів. Уряд А. Яценюка й держрегулятори використовуватимуть будь-які засоби, щоб легалізувати нинішнє та подальше зростання тарифів.

На думку экс-міністра ЖКГ О. Кучеренка, залучення А. Яценюком міжнародних аудиторів для перевірки обґрунтованості та адекватності тарифів ЖКГ в Україні – це лише спроба за будь-яку ціну приховати свою некомпетентність і непрофесіоналізм. Зрозуміло, що звіт цих аудиторів буде таким, який влаштує уряд А. Яценюка. Такої ж думки й експерт Ю. Гаврилечко. Він пояснює, що аудит – це перевірка на відповідність: фінансова чи енергетична, і за два тижні міжнародний аудит не робиться.

Особливо гостро постало питання відповідності країни євростандартам і можливості виконати економічні й енергетичні вимоги з підписанням Угоди про асоціацію з Євросоюзом. Це безпосередньо торкнулося й галузі ЖКГ, оскільки потребує від держави економічного обґрунтування тарифів на комунальні послуги. Тому для нас є важливим вивчення та застосування в цій сфері досвіду зарубіжних країн.

Процес реформування житлово-комунального господарства свого часу пережили всі розвинуті країни світу. Шукаючи виходу зі складної ситуації, уряди цих держав проводили політику, що мала забезпечити державну

підтримку підприємств житлово-комунальної сфери і водночас сприяла якомога ширшому залученню приватного сектору до надання послуг, у результаті чого виникло та розвинулося конкурентне середовище. У результаті підвищилася ефективність надання житлово-комунальних послуг і знизилася їхня вартість.

Звичайно, у різних державах Європи вартість послуг ЖКГ може істотно відрізнятись. Однак загальним залишається одне: жителі мають право на вибір організації, що постачає електроенергію, воду й тепло. Для України така ситуація здається просто неможливою, адже вибору просто немає. Житель, наприклад, Лондона може вибрати одразу двох постачальників електрики – один буде постачати світло вдень, по одному тарифу, який зазвичай трохи вищий, а другий – уночі. Така ситуація склалася і в інших європейських країнах – споживачі мають право відмовитися від послуг постачальника води, якщо з'явилася організація, що пропонує більш вигідні тарифи.

Ще одна загальноєвропейська особливість: відсутність окремих рахунків за гарячу воду. Кожен багатоквартирний будинок має свій власний бойлер, що працює найчастіше на електриці, так що, замість послуг централізованого гарячого водопостачання, жителі просто доплачують за електроенергію. Також варто пам'ятати, що у Євросоюзі за використання води платять двічі – безпосередньо за подачу холодної води, за лічильником, і за стоки. Уся вода, що надійшла в квартиру, автоматично вважається використаною. І не важливо, що мешканець житла її випив, вирішив зберегти в баку або полив квіти – за стоки доведеться платити в повному обсязі.

Наприклад, у Німеччині немає поняття «квартирна плата». Послуги ділять на три групи: плата за послуги домоуправління, становить 60–100 євро на місяць; безпосередньо комунальні послуги (холодне й гаряче водопостачання, опалення тощо), у перерахунку на 1 кв. м становить 4–5 євро; платежі в ощадні каси або ремонтні фонди. Розмір внесків 30–50 євро на місяць. У кінці року здійснюється перерахунок фактично використаних комунальних послуг згідно з показниками лічильників. Якщо, виходячи з отриманих даних, було витрачено більший обсяг комунальних послуг, споживач доплачує різницю, яка утворилася, якщо ж був меншим – відповідно перерахунок відбувається на користь споживача.

У Франції населення платить за утримання будинків, прибудинкових територій, місць загального користування в розмірах 100–120 євро. Кіловат електроенергії обходиться майже 0,15 євро, 1 куб. м природного газу – 0,1 євро, 1 куб. м холодної води – близько 3 євро. Також є індивідуальні платежі на обслуговування та утримання будинків – 250–300 євро. У Франції також популярна система авансових платежів, яка дає змогу індивідуально розрахувати ліміт, який кожний домовласник може сплачувати щорічно. Таким чином, держава стимулює населення до енергозбереження та економії споживання ресурсів. У тому випадку, якщо споживачу вдасться заощадити й не вичерпати ліміт, то держава повертає споживачу переплачені ним кошти за більш високим тарифом.

На оплату житла поляк витрачає приблизно одну десяту своїх доходів. Комунальна сфера в Польщі побудована за європейською моделлю. У Польщі квартира в 100 кв. м обходиться полякам в 180–500 євро. Плата за квартиру

розбивається на дві частини. Перша – це внесок у ремонтний фонд, він становить приблизно 0,4 євро за 1 кв. м; друга частина – оплата за експлуатацію.

У Бельгії власникові невеликої квартири, площею до 60 кв. м у Брюсселі, за газ і електрику доведеться віддати в середньому 120 євро. За воду на сім'ю з чотирьох осіб – 100 євро. За власний будинок – 250 євро. Крім того, є ряд додаткових внесків, наприклад страховка на випадок пожежі. У результаті щороку кожний мешканець Брюсселя на комунальні платежі витрачає близько 2500–3000 євро. У цій країні найбільші комунальні витрати – на газ, адже й підігрів води, й опалення – газове. Як правило, газовим котлом і лічильниками газу обладнана кожна квартира. На всі опалювальні та сантехнічні прилади встановлені спеціальні клапани, що перекривають подачу газу або регулюють нагрівання. Газ – задоволення не з дешевих. Тому бельгійці намагаються його економити.

Комунальні послуги в Італії також дорогі. За електропостачання жителі вносять абонентську плату, яка незалежно від того, проживає платник у квартирі або в будинку, становить 115 євро на рік. Водопостачання обходиться середньому італійцеві в 187 євро щорічно, ще 103 євро доводиться віддавати за вивіз сміття. У цій країні керуючі компанії не прижилися. Якщо мешканці не хочуть самостійно займатися розрахунком і внесенням оплати за ЖКГ, вони звертаються до місцевого агентства з нерухомості, яке, до речі, може навіть і доглянути за будинком у відсутність господарів.

Не можна не відзначити, що багато в чому система ЖКГ у країнах Європи розрахована тільки на добропорядність жителів. Лічильники кожної окремої квартири зазвичай встановлюються у відокремленому приміщенні, куди представники комунальних служб заходять кожний місяць, знімають показники й роблять розрахунок суми внеску. Європейці ж потім просто оплачують отримані рахунки, повністю довіряючи правильності нарахувань.

Характерною особливістю встановлення тарифів на житлово-комунальні послуги в більшості європейських країн є те, що їх затвердження здійснюється переважно органами місцевої влади, а центральні органи беруть тільки опосередковану участь, встановлюючи певні директиви та обмеження.

З метою вдосконалення процесу регулювання тарифів на послуги з тепlopостачання у 2002 р. Світова енергетична рада створила міжнародну групу експертів із проблем регулювання теплоенергетики й суміжних галузей господарства в країнах із перехідною економікою. До складу групи було запрошено експертів з 11 держав Центральної та Східної Європи, а також Данії та Фінляндії (як країн із високим рівнем розвитку теплоенергетики). У всіх країнах, що брали участь у роботі групи, створено правові рамки для реалізації власної енергетичної політики. У деяких з них, як наприклад у Польщі, видано єдиний закон, що охоплює всі три «мережеві» сектори енергетики. Натомість в інших існують окремі закони для кожного із секторів (електроенергія, газ, тепло).

Таким чином, відсутність ринкових механізмів у сфері українського житлово-комунального господарства не дає можливості довести тарифи до рівня, який би забезпечував відшкодування витрат підприємств ЖКГ, а

загальноекономічна ситуація в країні поки не дає змоги розв'язати ці проблеми ринковими методами, враховуючи недостатній рівень доходів населення. Через ці причини житлово-комунальне господарство опинилося в складному становищі.

За умови проведення тарифної реформи Україна зможе стати цілком енергетично незалежною країною за 10–15 років. Країна зможе стати самодостатньою, забезпечуючи себе природним газом власного видобутку та імпортованим з Європи. Тому наукове розроблення питань, пов'язаних з удосконаленням ціноутворення у сфері ЖКГ, є дуже важливим. Не менш важливим є вивчення та застосування в цій сфері досвіду зарубіжних країн.

Підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги – це найкращий стимул для розвитку енергоефективності та енергозбереження в Україні (*Матеріал підготовлено з використанням інформації таких джерел: сайт Центру політико-правових реформ (<http://pravo.org.ua>); Хрещатик (<http://www.kreschatic.kiev.ua>); сайт Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження України (<http://saee.gov.ua>); BizNews – главные бизнес-новости Украины (<http://www.biznews.com.ua>); Урядовий портал (<http://www.kmu.gov.ua>); ZAXID.NET (<http://zaxid.net>); Сьогодні (<http://ukr.segodnya.ua>); Економічна правда (<http://www.epravda.com.ua>); сайт ТСН.ua (<http://tsn.ua>); Дзеркало тижня. Україна (<http://gazeta.dt.ua>); Телеканал новини «24» (<http://24tv.ua>); Офіційний веб-портал Верховної Ради України (<http://www.rada.gov.ua>); сайт радіо «Свобода» (<http://www.radiosvoboda.org>); ІНФОРМАТОР (<http://www.informator.su>); Дрогобицький портал (<http://www.drohobych.com.ua>); РІА «Новости. Украина» (<http://rian.com.ua>); сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (<http://www.minregion.gov.ua>); персональний сайт Давида Жванії (<http://zhvaniya.com>); радіо «Голос столиці» (<http://newsradio.com.ua>); Тячів NEWS (<http://tyachivnews.in.ua>); ЦІНА ЖИТТЯ (<http://cina.org.ua>); сайт Національної демократичної партії України (<http://ndemocratic.org.ua>); Городской Дозор (<http://dozor.kharkov.ua>); Галицький Кореспондент (<http://gk-press.if.ua>); сайт неурядового аналітичного центру «Інститут суспільно-економічних досліджень» (ISES) (<http://iss-ua.com>); Медіа-корпорація «Є» (<http://ye.ua>); Информационный дайджест «Красный Почтальон» (<http://redpostman.kpi.ua>); Агенція новин Firtka.if.ua (<http://firtka.if.ua>); ТОВ «Кореспондент» (<http://ua.korrespondent.net>); офіційний інформаційний сайт Вінницької обласної ради (www.vinrada.gov.ua); Kolo.poltava.ua (Новини Полтави) (<http://kolo.poltava.ua>); Українська правда (<http://www.pravda.com.ua>); Ранок у Великому Місті (<http://ranok.ictv.ua>); Громадянська мережа «ОПОРА» (<http://osbbua.org>); сайт Опозиційного блоку (<http://opposition.org.ua>); ПП «Волинський інформаційний портал» (<http://vip.volyn.ua>).*

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Огляд валютного ринку

Обзор валютного рынка в Украине за июнь 2015 года

Евро

Стоимость евро на мировом рынке по итогам июня выросла на 1,4% до уровня 1,1145. Основной причиной такой динамики выступило решение ФРС США сохранить базовую ставку, что привело к ослаблению доллара. С другой стороны, евро получил поддержку благодаря информации о ходе переговоров Греции с кредиторами. И хотя стороны не достигли соглашения, и Греция стоит на пороге дефолта и выхода из Еврозоны, надежды на сделку «в последний момент» до последнего не покидали рынки.

Курс продажи безналичного евро в Украине в июне вырос на 1% до 23,502 грн., наличного – на 2,3% до 25,10 грн.

Доллар США

Курс продажи безналичного доллара США в Украине в июне снизился на 0,85% до 21,02 грн., наличного – вырос на 0,2% до 22,34 грн. Средний дневной объем торгов американской валютой за месяц сократился на 14% до 169,8 млн. долларов, а за первое полугодие относительно 2014 года – на 75,6%.

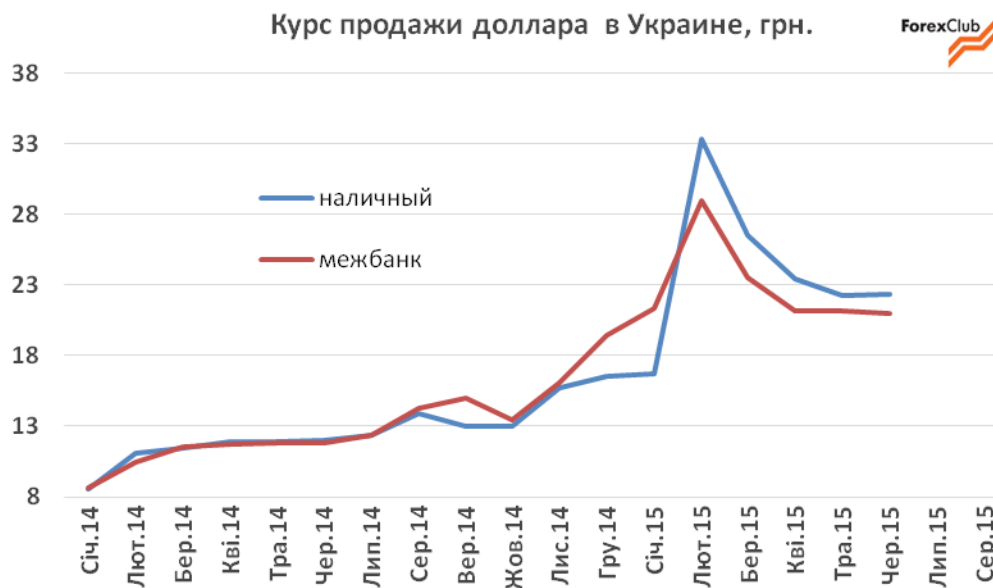
Стабилизация курса доллара достигнута благодаря административному регулированию валютного рынка со стороны НБУ. Недопуск на рынок заявок на покупку превышающих ожидаемую реализацию валюты, и блокирование использования кредитных ресурсов для покупки валюты – снизили возможность спекулятивного давления на гривну. Весомым инструментом остается контроль ликвидности, которая повышает спрос на наличную гривну.

Стабилизация межбанка позволила сохранить относительную

стабильность наличного рынка. Хотя, в данном сегменте ситуация выглядела не столь безоблачной. Начало выплат вкладчикам ликвидированных крупных банков сформировало дополнительный навес ликвидности, которой перешел на валютный рынок. В итоге, котировки покупки и продажи наличного доллара сдвинулись вверх. Тем не менее, благодаря сдерживанию НБУ межбанка и сокращению ликвидности, ситуация на наличном рынке стабилизировалась.

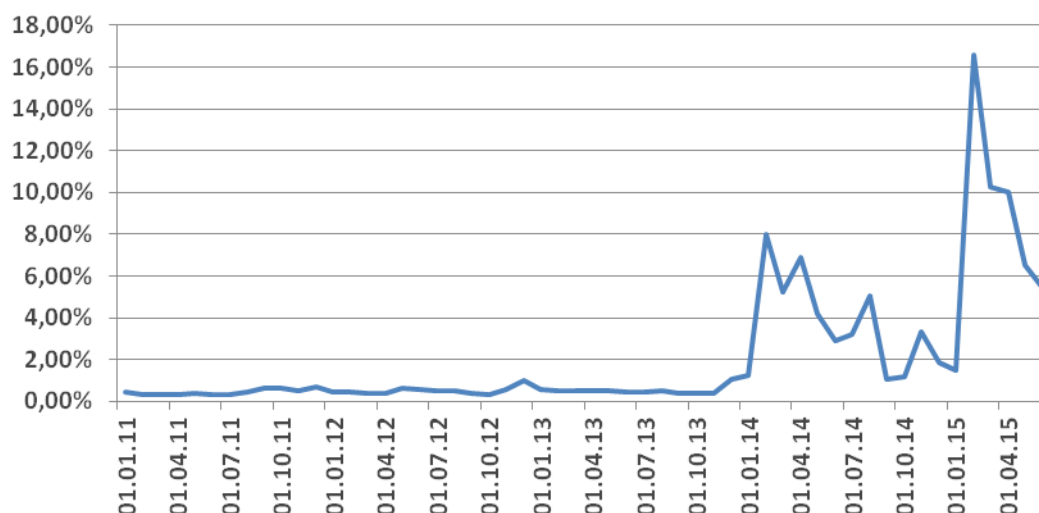
Кроме того, валютный рынок в июне находился под давлением низкой реализации валютной выручки экспортерами. Экономический спад и меняющаяся внешняя конъюнктура снижает возможности экспортеров. Более того, политические риски, сложные переговоры с кредиторами по реструктуризации долга и неоднозначные заявления о дефолте сдерживали компании от завода выручки в страну.

Вместе с тем, июнь отметился также и существенным снижением спроса на межбанке. Согласно официальным данным, в первом квартале спад экономики достиг 17,2% , а спад во втором квартале НБУ оценивает более чем 15%. В итоге глубокая девальвация гривны и экономический спад не позволяют импортерам сохранять свою деловую активность и, соответственно, поддерживать спрос на валюту.

Средний размер спреда по наличным операциям с долларом США за июнь сократился с 7,9% до 5,5%. Показатель остается высоким, поскольку банки продолжают закладывать риски в обменные операции.

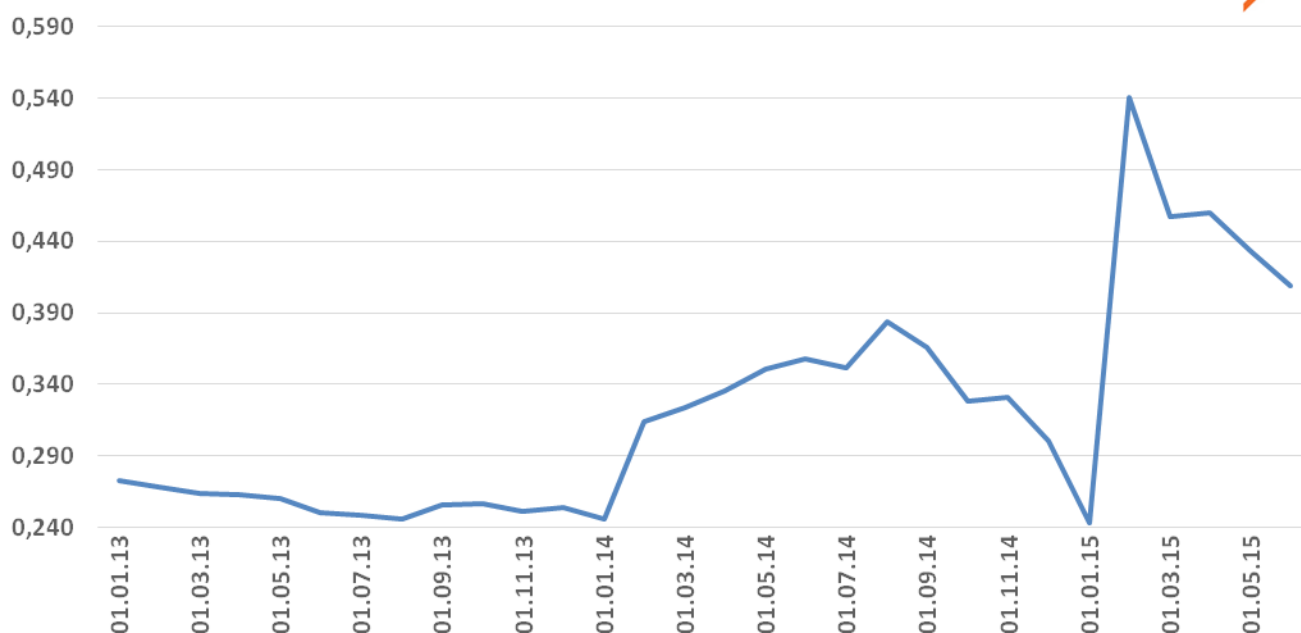
Средний спрэд по наличным операциям с наличным долларом США в Украине

Российский рубль

Курс продажи безналичного рубля в Украине в июне снизился на 6,3% до 0,3772 грн., наличного – на 5,6% до 0,4088 грн. Динамика рубля изменялась под влиянием колебаний пары доллар/рубль и цен на нефть на мировых рынках. Немаловажным фактором стало продление санкций в отношении РФ и усиление экономических рисков ввиду эскалации военного конфликта на Донбассе. В итоге, в июне рубль ослаб к доллару США на 5,5% – с 52,28 до 55,15 руб. за доллар.

Курс продажи наличного российского рубля, грн.

Прогноз валютного рынка на июль 2015 года

Несмотря на стабилизацию гривны последние месяцы, благодаря административным мерам НБУ, валютный рынок сохраняет девальвационные риски. Основным негативом для рынка остается низкий приток валютной выручки от экспортеров. В то же время, благоприятным для рынка является сокращение спроса на валюту. Ввиду ограниченной ликвидности, стремительное наращивание спроса маловероятно. НБУ, вероятно, продолжит балансировать рынок через спрос на валюту, однако такое регулирование может быть обременено в связи с уменьшением покупателей.

Возможными зонами напряженности, которые могут повлиять на валютный рынок, выступают переговоры по реструктуризации внешнего долга и их негативный исход с применением моратория на выплаты, что будет интерпретировано как дефолт. А это ограничит возможности коммерческого сектора и банков в сотрудничестве с кредиторами. На валютный рынок также могут повлиять: популистские законопроекты, которые противоречат меморандуму с МВФ; изменение ликвидности системы, ввиду активной эмиссии гривны для покрытия дефицита бюджета; активизация боевых действий на Донбассе.

Доллар США

Аналитики FOREX CLUB в Украине рассматривают два сценария развития ситуации на валютном рынке в июле.

Базовый сценарий. Курс продажи безналичного доллара США может колебаться в диапазоне 20,9-21,5 грн. при условии сохранения административного регулирования рынка со стороны НБУ и удержании низкой гривневой ликвидности, которая будет сдерживать спрос как со стороны импортеров и банков, так и со стороны населения. Курс продажи наличного доллара может сохраниться в границах 21,5–23,5 грн. Однако в случае реализации рисков возможны краткосрочные выходы курса за верхнюю отметку диапазона.

Негативный сценарий. Переход курсовых колебаний на межбанке к верхней границе диапазона 21,5–23,5 грн. Вероятность такого сценария пока рассматривается как незначительная, и связана с реализацией ключевых рисков, при сохранении сотрудничества с МВФ.

Впрочем, волатильность наличного рынка в июле, скорее всего, сохранится. И хотя снижение платежеспособного спроса ограничивает покупки валюты, определенные спекулятивные всплески исключать нельзя. Такие колебания в первую очередь будут возникать с поступлением на рынок дополнительной ликвидности, как это было в начале выплат вкладчикам, либо ввиду информационных «вбросов» по уязвимым темам для формирования валютного ажиотажа.

Евро

По прогнозам аналитиков FOREX CLUB в Украине, диапазон колебания евро на международном рынке в июле может составить 1,05–1,13. Определяющим для валюты выступает решение вопроса государственного

долга Греции, а также статистика ключевых стран региона, особенно Германии и Франции. В случае торможения экономического роста региона, европейская валюта продолжит испытывать давление.

Динамика безналичного евро в Украине будет отображать колебания пары евро/доллар и гривна/доллар. Средний курс продажи наличного евро может колебаться в диапазоне 23,6–25,5 грн.

Российский рубль

Падение экономики РФ и ухудшение конъюнктуры на мировом рынке нефти будут оказывать на российскую валюту давление. Курс продажи наличного рубля в июле может колебаться в диапазоне 0,385–0,43 грн.

Динамика валют стран СНГ в первом полугодии 2015 года

По итогам первого полугодия 2015 года лидерами падения против доллара США среди валют стран СНГ стали азербайджанский манат (-33,7%), украинская гривна (-33,3%) и белорусский рубль (-29,5%). Значительное снижение продемонстрировали также туркменистанский манат – на 22,4% и грузинский лари – на 20,6%. Об этом свидетельствуют данные ежеквартального исследования информационно-аналитического центра FOREX CLUB в Украине.

Падение *маната* произошло в конце февраля, когда Центральный банк Азербайджана снизил официальный курс на 33,5 с целью стимулирования диверсификации экономики, усиления международной конкурентоспособности и экспортного потенциала, обеспечения устойчивости платежного баланса. Основой Азербайджанского экспорта выступают углеводороды. Соответственно падение цен нефти вынуждает регулировать валютный курс. Аналогична ситуация и с *туркменистанским манатом*, который также попал под давление цен на нефть и газ.

Девальвация *гривны* вызвана в первую очередь резким спадом экономики: ВВП в 1-м квартале снизился на 17,2%. Военные действия на востоке Украины, масштабный отток капитала, банковских депозитов, а также гиперинфляция привели к росту спроса на иностранную валюту. При этом, достаточного предложения валюты внутри страны нет, на фоне сокращения экспорта почти на 35%. Страна находится на пороге дефолта в случае разрыва отношений с международными западными кредиторами.

Во втором квартале НБУ удалось стабилизировать гривну, ограничив покупку валюты на межбанке. Кроме этого, регулятор ограничил возможность использования кредитных ресурсов для покупки валюты, что снизило спекулятивное давление на рынок.

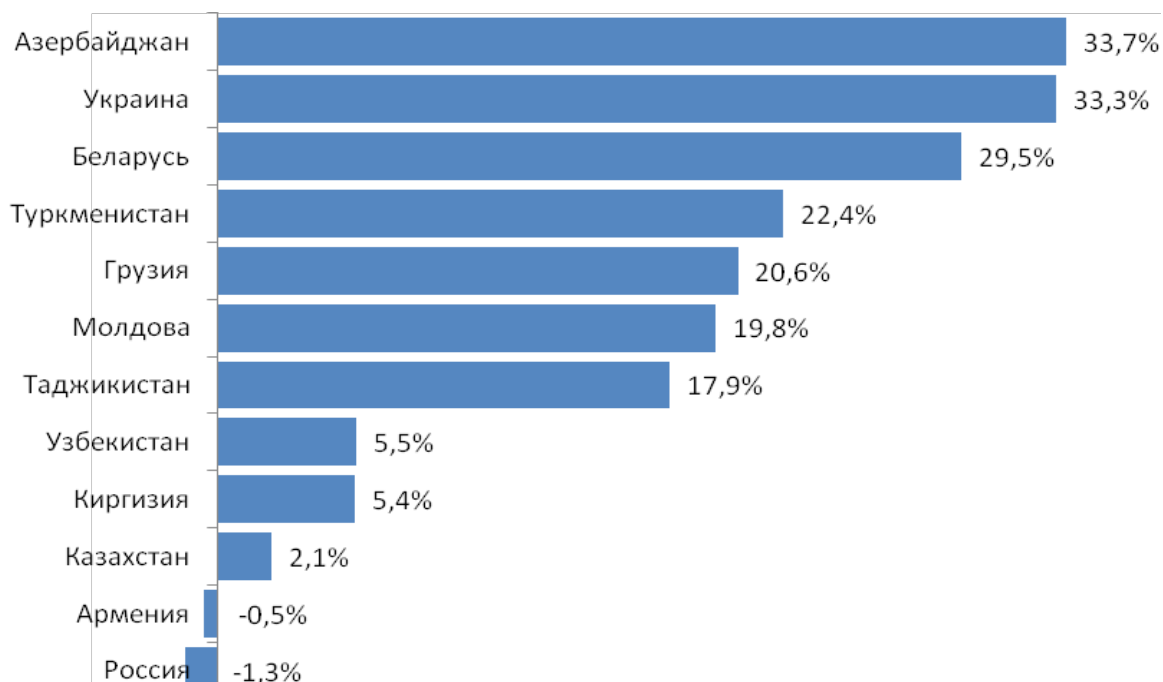
Снижение *белорусского рубля* к доллару США формировалось вслед за ослаблением российского рубля. В мае – июне российская валюта начала сдавать позиции на фоне ухудшения конъюнктуры на рынке нефти. В итоге, Центробанк Белоруссии вынужден был ослабить свою валюту для достижения

баланса в торговле с ключевым партнером – Россией.

Грузинский лари показал большую часть девальвации в начале года. Ослабление было вызвано снижением экспорта, особенно в Украину и Россию.

Наиболее стрессоустойчивыми валютами стали *армянских драм* и *российский рубль*, которые укрепились на 0,5% и 1,3%, соответственно.

Динамика доллара США в странах СНГ, первое полугодие 2015 г.

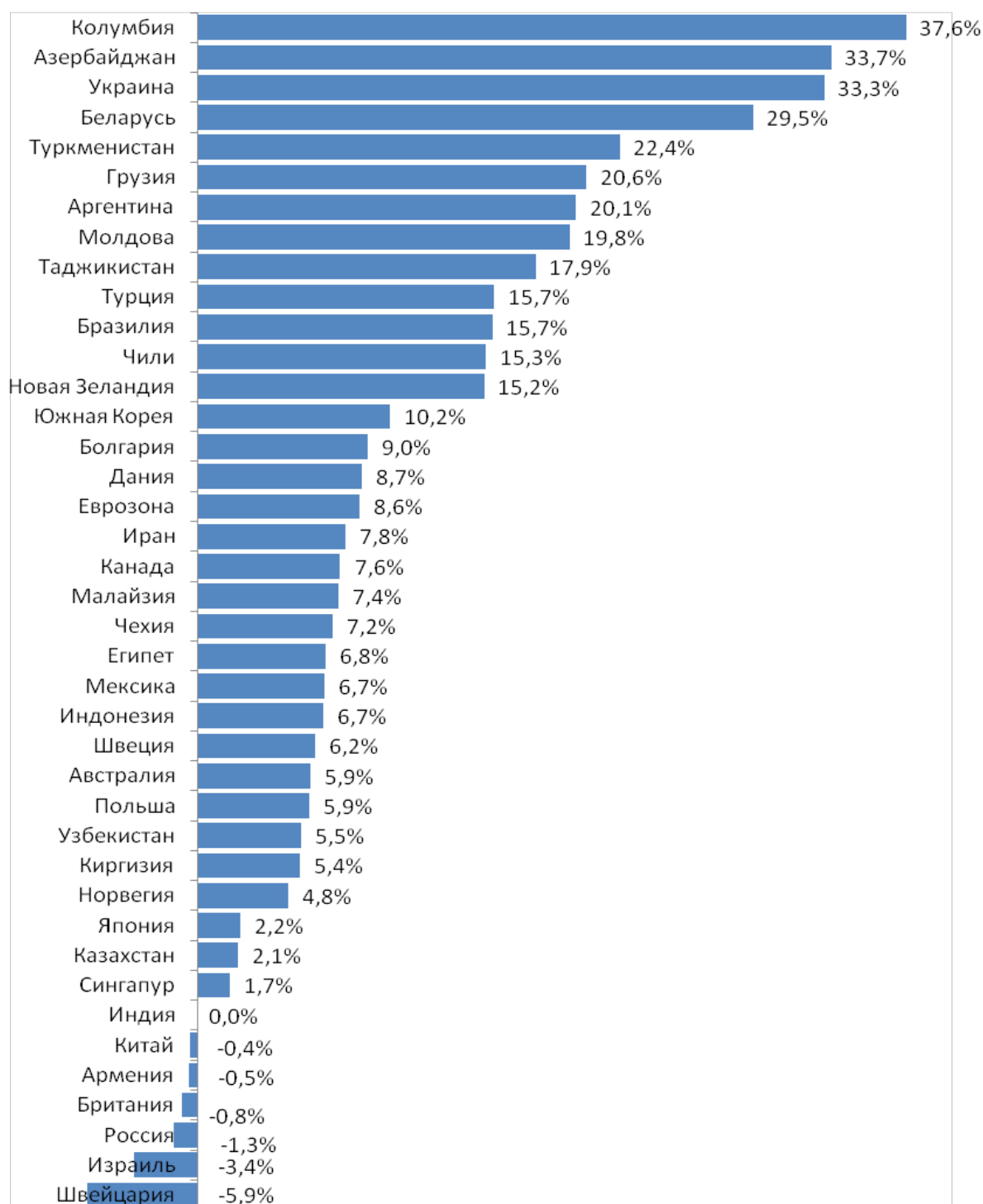
Динамика доллара США в странах СНГ, второй квартал 2015 г.

Глобальные тенденции валютных рынков

Тенденция к ослаблению национальных валют против доллара США на глобальных финансовых рынках сохранилась. «Ожидание ужесточения денежно-кредитной политики США и первого повышения ставки после завершения программы QE3 – формируют отток капитала из развивающихся стран. Кроме того, ослабление локальных валют позволяет сравнять торговые перекосы и повысить конкурентность экспортеров. Это наиболее значимо для сырьевых и экспортоориентированных стран», – отмечает *Андрей Шевчишин, ведущий эксперт информационно-аналитического центра FOREX CLUB в Украине.*

Динамика доллара США к основным валютам, первое полугодие 2015 года

Моніторинг законодавства

Підготовлено компанією

«ЄФІМОВ ТА ПАРТНЕРИ адвокати · аудитори · податкові консультанти»

Головні зміни

Алгоритм дій при застосуванні резервного РРО та розрахункової книжки

Основний порядок дій при застосуванні резервного РРО такий:

1) внесення готівки, що була в місці проведення розрахунків до моменту виходу з ладу РРО, у грошову скриньку резервного РРО за допомогою операції «Службове внесення»;

2) проведення розрахунків через резервний РРО в загальному порядку його експлуатації, при цьому всі операції необхідно фіксувати в КОРО, зареєстрованій на цей РРО;

3) після відновлення роботи основного РРО необхідно вивести готівку, що була в місці проведення розрахунків, зі скриньки резервного РРО операцією «Службова видача» та внести її в скриньку основного РРО операцією «Службове внесення»;

4) заповнення граfi 6 і 7 розділу 4 КОРО на основний РРО, із одночасним заповненням представником ЦСО граfi 4 і 5 розділу 4 КОРО.

Стосовно використання розрахункової книжки слід звернути увагу, що остання використовується тільки за умови її реєстрації в органах ДФС. У разі застосування РК вперше, на реєстраційній сторінці книжки потрібно зазначити дату початку її використання. Після чого, необхідно внести готівку, що знаходиться в місці проведення готівкових розрахунків, за допомогою розрахункової квитанції з позначкою «Службове внесення» та провести розрахунки з покупцями з оформленням РК. Наступним кроком є оформлення розрахункової квитанції з позначкою «Службова видача» грошей, що передаються з місця проведення розрахунків до каси підприємства чи інкасуються в каси банків протягом дня.

ДФСУ питання-відповідь 12.06.2015 р.

ДФСУ відповіла на питання, чи необхідно застосовувати РРО при продажу товарів за допомогою мережі Інтернет у разі проведення розрахунків платіжними картами Visa і MasterCard і який документ при цьому надається споживачеві.

При здійсненні операцій з використанням електронних платіжних засобів в системах електронної комерції та інших системах дистанційного обслуговування дозволяється формування в електронній формі документа за операцією з використанням електронного платіжного засобу за умови доставки його користувачеві.

Причому такі документи по операціях з використанням електронних платіжних засобів мають статус первинного документа і можуть бути використані при врегулюванні спірних питань.

Тому при здійсненні розрахунків за товари (послуги) суб'єкти господарювання зобов'язані застосовувати РРО, у тому числі в разі здійснення безготівкових розрахунків за допомогою платіжних карт Visa і MasterCard з використанням мережі Інтернет.

При цьому розрахункові документи при продажу товарів (послуг) через мережу Інтернет видаються в разі їх безпосереднього надання споживачеві.

Прес-служба Територіальних органів ДФС у Волинській області

Волинські податківці на своєму сайті розмістили пам'ятку для користувачів РРО, в якій розглянули такі основні питання:

- придбання РРО;
- укладання договору на сервісне обслуговування;
- реєстрація РРО в органах державної фіскальної служби;
- опломбування РРО та введення в експлуатацію;
- вимоги до форми і змісту розрахункового документа (чека);
- порядок роботи з РРО;
- формування Z-звіту;
- оформлення покупки і формування фіскального чека;
- дії при відмові покупця від товару.

Також фахівці відомства нагадали, що за наявності у платника податку кількох торгових точок, використовувати РРО необхідно на кожній з них.

Нагадаємо, з 01.07.2015 р. платники єдиного податку III групи, за умови отримання виручки у готівковій формі, повинні застосовувати РРО. Крім того, з цієї ж дати реалізація пива без РРО заборонена.

ДФСУ питання-відповідь 08.06.2015 р.

ДФСУ відповіла на питання, чи обов'язково суб'єктам господарювання (у т. ч. платникам єдиного податку), які здійснюють роздрібну торгівлю пивом (в т. ч. виключно пивом), для отримання ліцензії на право роздрібною торгівлі алкогольними напоями обладнати місце торгівлі РРО.

Податківці нагадали, що з 01.07.2015 р. пиво буде належати до алкогольних напоїв, що передбачає отримання відповідної ліцензії.

Ліцензія на право роздрібною торгівлі алкогольними напоями видається за заявою суб'єкта господарювання. У такій заяві додатково зазначаються адреса місця торгівлі та перелік РРО, що знаходяться у місці торгівлі. При цьому місце торгівлі – місце реалізації товарів, у тому числі на розлив, в одному торговому приміщенні за місцем його фактичного розташування, обладнане РРО (незалежно від їх кількості) або де є КОРО.

Виходячи з цього, суб'єктам господарювання, які здійснюють роздрібну торгівлю пивом (в т. ч. виключно пивом), необхідно з 01.07.2015 р. одержати ліцензію на право роздрібною торгівлі алкогольними напоями з обов'язковим обладнанням місця торгівлі РРО. При цьому важливо, що дана вимога стосується і підприємців - платників єдиного податку. Хоча платники другої групи мають право до кінця 2015 року здійснювати господарську діяльність без застосування РРО, але у випадку роздрібною торгівлі пивом встановити РРО їм доведеться вже з 01.07.2015 р.

Постанова Правління НБУ від 03.06.2015 р. № 354

З метою стабілізації курсу гривні НБУ продовжив дію обмежень на валютному ринку.

Так, з 4 червня набуває чинності наступна постанова, якою, зокрема, встановлено, що строк розрахунків за експортно-імпортними операціями не повинен перевищувати 90 календарних днів. Також незмінною залишилася вимога про обов'язковий продаж на міжбанку 75% надходжень валютної виручки на користь резидентів.

Крім того, Нацбанк продовжив дію деяких, які існували раніше, і ввів нові обмеження в діяльності банків та фінансових установ:

- протягом дня банк може продати одній особі валюту не більше, ніж на 3 000,00 грн. в еквіваленті;

- перекази за межі України без підтверджуючих документів не можуть перевищувати суму, еквівалентну 15 000,00 грн., з підтверджуючими документами – суму, еквівалентну 150 000,00 грн.;

- видача готівки у гривні через каси та банкомати збільшена до 300 000,00 грн. (раніше – 150 000,00 грн.) в день на одного клієнта. Це не стосується виплати зарплати, відрядних в межах норм, соціальних та прирівняних до них виплат, а також відшкодування вкладникам Фонду гарантування вкладів фізосіб;

- банк може достроково повертати валютні вклади в гривні за власним курсом на день проведення операції;

- банкам забороняється надавати клієнтам гривневі кредити (в тому числі за відкритими кредитними лініями і шляхом пролонгації раніше наданих кредитів), якщо в забезпечення за ними надаються майнові права на грошові кошти в іноземній валюті, розміщені на рахунках у банках;

- видача іноземної валюти з поточних і депозитних рахунків клієнтів через каси та банкомати обмежена 15 000,00 грн. в еквіваленті на добу на одного клієнта;

- банк не має права купувати валюту за дорученням клієнта-резидента (крім фізособи), за наявності у нього валюти на поточних і депозитних рахунках. Такий клієнт-резидент виконує зобов'язання у валюті за рахунок наявних у нього коштів в іноземній валюті. Це не поширюється на випадки, коли загальна сума коштів у валюті на рахунках клієнта менше 25 000,00 доларів США (раніше – 10 000,00 доларів США) в еквіваленті;

- банки зобов'язані формувати та подавати НБУ реєстр купівлі (перерахування) валюти за дорученням клієнтів в день отримання від клієнта заяви про купівлю іноземної валюти/платіжного доручення.

Якщо сума заяви на купівлю валюти дорівнює або перевищує еквівалент 50 000,00 доларів США, то банк подає разом з реєстром відскановані копії документів, які є підставою для здійснення цих операцій. Інформація за заявами на купівлю валюти менше 50 000,00 доларів США подається в реєстрах в узагальненому вигляді.

Постанова діє з 04.06.2015 р. до 03.09.2015 р.

Лист Мін'юсту від 20.05.2015 р. № 19.3-34/32

Мін'юст повідомив, що виписки, витяги та довідки в паперовій та електронній формах відповідно до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» мають однакову юридичну силу.

Так, відомості, що містяться в Єдиному державному реєстрі, можуть надаватися, зокрема, держреєстратором або програмними засобами ведення Єдиного державного реєстру.

Держреєстратор може надавати відомості, що містяться в Єдиному державному реєстрі, у вигляді витягу, довідки та виписки в паперовій формі, а також в електронній формі через Реєстраційний портал.

Виписки, витяги та довідки в електронній формі на запит, поданий через Реєстраційний портал, завіряються електронним цифровим підписом державного реєстратора.

Також відомості, що містяться в Єдиному державному реєстрі, можуть надаватися без участі державного реєстратора в електронній формі програмними засобами ведення Єдиного державного реєстру через офіційний веб-сайт розпорядника Єдиного державного реєстру у вигляді: виписки стосовно юридичної особи, витягу, довідки та доступу до відомостей з Єдиного державного реєстру.

Мін'юст у своєму листі звернувся до НБУ з проханням довести вищевикладене до відома банків для використання в роботі.

Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII

Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні в цілому або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності.

Він передбачає, з одного боку надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування спеціальних повноважень, а з іншого боку – тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень, наприклад, запроваджувати трудову повинність для працездатних осіб, примусово відчужувати майно, що перебуває у приватній або комунальній власності, забороняти торгівлю зброєю, сильнодіючими хімічними і отруйними речовинами, а також алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі, усувати з посад керівників підприємств, установ і організацій та призначати виконавців обов'язків керівників зазначених підприємств, установ і організацій.

Податки і збори

Податок на додану вартість

Запитання – відповідь ДФСУ, розміщене на ЗІР

ДФСУ роз'яснила, що при заповненні рядка «Вид цивільно-правового договору» податкової накладної, що виписується комітентом у разі здійснення операцій з експорту товарів у межах договорів комісії, у полі «вид договору»

слід зазначати «Договір комісії».

Запитання – відповідь ДФСУ, розміщене на ЗІР

ДФСУ надала відповідь на запитання щодо оподаткування ПДВ операцій комітента, якщо комісіонер та покупець є нерезидентами. На думку ДФСУ, враховуючи те, що предметом договору комісії є надання комісіонером посередницької послуги постачальнику товарів (комітенту), то місце постачання такої послуги розташоване на митній території України, оскільки послуга надається резиденту.

Отже, послуги комісіонера-нерезидента для комітента є об'єктом оподаткування (послуги отримані від нерезидента, місцем постачання якої є митна територія України згідно з підпунктом «є» п. 186.3 ст. 186 ПКУ), а операція з вивезення товарів за межі митної території України в митному режимі експорту оподатковується комітентом за нульовою ставкою ПДВ.

Запитання – відповідь ДФСУ, розміщене на ЗІР

ДФСУ роз'яснила, що якщо витрати на поліпшення об'єкта оренди проведено за згодою орендодавця та не компенсовано орендарю, то при поверненні об'єкта оренди вартість поліпшення вважається безоплатно наданою та підлягає оподаткуванню ПДВ за основною ставкою, виходячи з ціни придбання товарів/послуг, використаних для такого поліпшення.

Запитання – відповідь ДФСУ, розміщене на ЗІР

ДФСУ роз'яснила, що податкова накладна може бути підписана особою, уповноваженою на це:

- установчими документами платника податку,
- довіреністю,
- законом
- або іншими актами цивільного законодавства.

Постанова ВСУ від 23.06.2015 р.

Розглядаючи судову справу щодо неоднакового застосування норм матеріального права судом касаційної інстанції в спорах про завищення платником податків показників податкового кредиту з ПДВ, сформованого на підставі тимчасових митних декларацій, Верховний Суд України зазначив, що платники ПДВ не мають право на формування податкового кредиту з ПДВ на підставі тимчасових митних декларацій.

На думку ВСУ податковий кредит може бути сформований лише на підставі митної декларації, заповненої у звичайному порядку.

Лист ДФСУ від 09.06.2015 р. № 11999/6/99-99-19-01-01-15

ДФСУ у цьому листі повідомила, зокрема, про наступне:

– електронний цифровий підпис, що накладається на податкову накладну при її реєстрації в ЄРПН, та підпис, що скріплює цю податкову накладну при її видачі покупцю, повинні належати одній особі, якій делеговано право підпису податкових накладних;

– покупець, який отримав товар у місяці, наступному після місяця відвантаження товару і оформлення податкової накладної продавцем, може реалізувати право на податковий кредит лише після складання податкової накладної продавцем, зокрема, в момент відвантаження товарів та реєстрації цієї податкової накладної в ЄРПН, але не раніше отримання права власності на такий товар;

– якщо платником не було заповнено текстове поле «а» чи поле «б» перед таблицею 1 додатка 2 (Д2) до декларації за лютий 2015 р. (або інший період), це не вважається помилкою та не виправляється шляхом подання уточнюючого розрахунку, збільшення реєстраційної суми в березні (або іншому періоді) не відбувається.

Роз'яснення ГУ ДФС у Запоріжській області від 08.06.2015р.

ГУ ДФС у Запоріжській області вважає, що оподаткування дивідендів ПДВ залежить від того, в якій формі вони виплачуються.

А саме: суми дивідендів, виплачені емітентом у грошовій формі або у вигляді цінних паперів, не є об'єктом оподаткування ПДВ.

Водночас, якщо виплата дивідендів проводиться у товарній формі (продукцією, товарами), то така операція оподатковується ПДВ на загальних підставах як звичайний продаж товарів за ставкою 20%.

Лист ДФСУ від 22.04.2015 р. № 8508/6/99-99-19-03-02-15

Цим листом ДФСУ роз'яснила, що операції платника податку з постачання (передплати) електронних версій періодичних видань друкованих ЗМІ вітчизняного виробництва, у тому числі поставлених за допомогою мережі Internet та/або записаних на електронних носіях (CD- диск, DVD-диск тощо), оподатковуються ПДВ у загальнозастосованому порядку за ставкою 20%.

Податок на прибуток

Запитання – відповідь ДФСУ, розміщене на ЗІР

Податківці традиційно відзначили, що загальносистемники визначають свої витрати згідно з переліком, наведеним в ПКУ.

Оскільки даний перелік не містить витрат на погашення суми кредиту та сплачених відсотків за користування, то підприємець не має права включати такі суми до своїх витрат, навіть незважаючи на те, що кредит отримувався для здійснення підприємницької діяльності.

Лист ДФСУ від 09.06.2015 р. № 11999/6/99-99- 19-01-01-15

Податківці роз'яснили, що перелік витрат, які підприємець на загальній системі може включити до податкових витрат, визначено п. 177.4 ПКУ.

Так, згідно з цим переліком підприємці можуть включити до витрат, зокрема, витрати на ремонт і експлуатацію майна, що використовувалося у господарській діяльності (включаючи витрати на ремонт автомобіля).

У той же час, відсотки за користування кредитом та фіксована плата за

надання кредиту не включаються до витрат фізичної особи - підприємця, оскільки такі витрати відсутні в переліку, визначеному п. 177.4 ПКУ.

Лист ДФСУ від 09.06.2015 р. № 11999/6/99-99-19-01-01-15

Податківці нагадали, що оскільки чинним законодавством не передбачена типова форма бланка подорожнього листа легкового автомобіля, то підприємство може використовувати зручну для обліку форму первинного документа, затверджену наказом про облікову політику підприємства, за умов наявності всіх ознак первинного документа, що відображають відомості про господарську операцію та підтверджують її здійснення.

Списання палива і мастильних матеріалів здійснюється, виходячи з даних про пробіг автомобіля і норм витрат палива і мастильних матеріалів на автомобільному транспорті, затверджених наказом Мінтрансу від 10.02.1998 р. № 43.

Відповідно до п. 5 П(С)БО 16 витрати відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань.

При цьому коригування фінансового результату до оподаткування на суму перевищення витрат палива над лінійної нормою розділом III ПКУ не передбачене.

Лист ДФСУ від 02.06.2015 р. № 19441/7/99-99-19-02-02-17

Новою редакцією п. 57.1 ПКУ не передбачено право платника податку, що сплачує авансові внески, подавати декларацію за I квартал у разі неотримання ним прибутку або отримання збитку, так само як не встановлена і можливість припинити сплату авансових внесків.

Тобто якщо платник податку на прибуток, який сплачує авансові внески за результатами 2014 року і за підсумками I кварталу 2015 р. не отримав прибуток або отримав збиток, він не має підстав для подання податкової декларації за I квартал 2015 року та повинен сплачувати нараховані щомісячні авансові внески в декларації за 2014 у березні 2015 р. – травні 2016 р.

Лист ДФСУ від 14.05.2015 р. № 10269/6/99-99-19-02-01-15

Фіскальна служба відповіла на питання про подальшу долю «дивідендних» авансових внесків, які залишилися неврахованими у зменшення податку на прибуток за підсумками 2013-2014 років.

Податківці нагадали, що сума «дивідендних» авансів, що не врахована у зменшення податкових зобов'язань у поточному звітному періоді та не відображена у рядку 13.5.1 додатка ЗП до декларації, відноситься у зменшення нарахованої суми податку майбутніх звітних періодів і відображається рядком нижче – у рядку 13.5.2 додатка ЗП.

Іншими словами, така сума не формує переплату з податку на прибуток, а акумулюється в декларації за звітний період для використання у зменшення податку на прибуток у майбутньому.

З цього податківці роблять висновок, що сума «дивідендних» авансових внесків, відображена в рядку 13.5.2 додатка ЗП до декларації за 2014 р. (цитуюємо): «буде врахована у зменшення нарахованої суми податку на

прибуток у декларації з податку на прибуток за 2015 р. при визначенні щомісячних авансових внесків, які підлягатимуть сплаті в наступному 12-місячному періоді».

Та насправді, навіть не у зменшення податку на прибуток за підсумками 2015 року, а тільки у зменшення авансових внесків, які підлягають сплаті в 2016-2017 роках. Ось так спритне жонгливання нормами ПКУ та рядками декларації дозволяє податківцям з року в рік нарощувати фактичну переплату з податку на прибуток при погіршенні економічних показників підприємств.

Лист ДФСУ від 24.04.2015 р. № 8703/6/99-99-19-02-02-15

Податківці відзначили, що діючими положеннями ПКУ не передбачено обмежень витрат на гарантійний ремонт (обслуговування) або гарантійні заміни товарів, проданих платником податку, вартість яких не компенсується за рахунок покупців таких товарів. Також положення ПКУ не містять норм щодо ведення обліку покупців, що отримали заміну товарів або послуги з ремонту (обслуговування).

Таким чином, формування витрат підприємства здійснюється згідно із загальними правилами ведення бухгалтерського обліку в порядку, визначеному П(С)БО 16 «Витрати».

Лист ДФСУ від 24.04.2015 р. № 8701/6/99-99- 19-02-02-15

Податківці нагадали, що з 01.01.2015 р. ПКУ не встановлює особливий порядок оподаткування спільної діяльності на території України без створення юридичної особи. При цьому взаємовідносини, що виникають при здійсненні спільної діяльності, регламентуються главою 77 ЦКУ.

У своєму листі фахівці фіскального відомства звернули увагу на деякі нюанси ведення спільної діяльності.

Так, фінансовий результат в учасника спільної діяльності визначається на підставі даних фінансової звітності, складеної таким платником згідно НП (С) БО або МСФЗ, який для обчислення об'єкта оподаткування коригується на різниці, якщо вони виникають відповідно до норм розділу III ПКУ.

Податківці відзначили, що для цілей оподаткування платником ПДВ є особа, яка веде облік результатів діяльності за договором про спільну діяльність без створення юридичної особи.

При цьому дві або більше осіб, які здійснюють спільну діяльність без створення юридичної особи, вважаються окремою особою у межах такої діяльності.

Якщо юридична особа, яка веде облік результатів спільної діяльності, виплачує фізичній особі – учаснику спільної діяльності дохід від участі в цій діяльності, то така юридична особа є податковим агентом і повинна виконати всі покладені на нього функції. Тобто нарахувати, утримати та сплатити до бюджету ПДФО і подати в ДФСУ розрахунок за ф. № 1ДФ.

Лист Мінфіну від 08.04.2015 р. № 31-11420-08-10/12281

Мінфін у цьому листі роз'яснив, як правильно нараховувати знос за минулі періоди, якщо з тих чи інших причин його не нараховували.

Так, за 2014 сума зносу об'єктів необоротних активів визначається в останній робочий день грудня в гривнях за повну кількість календарних місяців їх перебування в експлуатації у звітному році відповідно до норм зносу.

Таким чином, якщо об'єкт основних засобів введений в експлуатацію в листопаді, то нараховувати знос в 2014 році необхідно за один місяць (грудень). При цьому річну суму зносу потрібно розділити на 12. У той же час, якщо ОС введено в експлуатацію в грудні, то за 2014 знос не нараховується.

Податок на доходи фізичних осіб

Лист ДФСУ від 24.04.2015 р. № 8828/6/99-99- 17-02-01-15

ДФСУ зауважила, що при поданні нової форми № 1ДФ із виправленими показниками до настання граничного терміну подання за той самий звітний період штрафів не виникатиме.

Державана допомога, єдиний соціальний внесок

Постанова КМУ від 17.06.2015 р. № 413

Вказаною постановою нарешті затверджено форму повідомлення про прийняття працівника на роботу та порядок його подання. Так, вказане повідомлення подається власником підприємства або уповноваженим ним органом (особою) чи фізособою до територіальних органів ДФС за місцем обліку їх як платника ЄСВ до початку роботи працівника за укладеним трудовим договором.

Вказане повідомлення можна подати наступними способами:

- засобами електронного зв'язку з використанням електронного цифрового підпису;
- на паперових носіях разом з копією в електронній формі;
- на паперових носіях, якщо трудові договори укладено не більше ніж із п'ятьма особами.

Лист ФСС з ТВП від 16.06.2015 р. № 2.4-17-1004

Фахівці ФСС з ТВП роз'яснили, що призначення допомоги по тимчасовій непрацездатності, вагітності та пологах не може відбуватися на підставі листків непрацездатності, які видано закладами охорони здоров'я на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей.

Лист Мінсоцполітики від 29.04.2015 р. № 75/10/136-15

Мінсоцполітики зауважило, що місяць перебування працівника на лікарняному буде вважатися базовим для проведення індексації у разі підвищення посадового окладу в такому місяці. Виплата індексації проводиться після виходу працівника на роботу.

Окрім цього відмічено, що при знаходженні працівника на декретній посаді місяць підвищення посадового окладу за такою посадою буде вважатись для нього базовим. Так само визначають базовий місяць і для працівників, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Лист Мін'юсту від 06.03.2015 р. № 356-0-3-15/7.2

Фахівці Мін'юсту розглянули деякі питання щодо утримання аліментів.

Так, оскільки аліменти утримуються з усіх видів заробітку, в тому числі з зарплати, що зберігається під час виконання державних і громадських обов'язків, то із суми середнього заробітку мобілізованого працівника також можна утримувати аліменти.

Окрім цього, аліменти можна утримувати і з матеріальної допомоги на оздоровлення, за умови, якщо вона має систематичний характер та надається всім або більшості працівникам.

Єдиний податок

Лист ДФСУ від 07.05.2015 р. № 1182/2/99-99-12-03-01-10

ДФСУ роз'яснила, що здійснення розподілу міжнародної технічної допомоги можливе винятково між підпорядкованими структурними підрозділами й територіальними органами ДФСУ, що унеможлиблює її передачу суб'єктам, які до неї не належать.

Таким чином, ДФСУ зайняла позицію, що міжнародною технічною допомогою вартість РРО для платників єдиного податку, зокрема, другої та третьої груп, не покриватимуть.

Лист ДФСУ від 06.01.2015 р. № 167/6/99-99-17-02-15

ДФСУ, розглянувши питання можливості включення фізичними особами-підприємцями до складу витрат та податкового кредиту з ПДВ сум, сплачених у зв'язку з придбанням (спорудженням) та утриманням основних засобів висловила наступну позицію.

Оскільки, на фізичних осіб-підприємців не поширюється дія Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», то останні не ведуть бухгалтерський облік та не можуть обліковувати основні засоби на балансі, визначати їх первісну та залишкову вартість, а також частку їх використання саме у господарській діяльності. У зв'язку з чим, ДФСУ не бачить можливості фізичним особам-підприємцям включати до складу витрат та податкового кредиту з ПДВ суми, сплачені у зв'язку з придбанням (спорудженням) та утриманням основних засобів.

Інші податки та податкові платежі

Лист ДФСУ від 13.01.2015 р. № 311/6/99-99-15-04-02-15

ДФСУ вважає, що оскільки викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря відбуваються під час використання Компанією орендованого генератора – одного із видів стаціонарних джерел забруднення, то Компанія є платником екологічного податку.

Державне регулювання

Перевірки. Контроль. Штрафи. Податковий борг

Прес-служба ДФСУ від 15.06.2015 р.

У випадках, коли податковий борг виник у результаті несплати грошового зобов'язання, самостійно визначеного платником податків у податковій декларації або уточнюючому розрахунку, стягнення коштів здійснюється за рішенням керівника контролюючого органу без звернення до суду за умови, якщо такий податковий борг перевищує 5 мільйонів гривень та немає зобов'язань держави щодо повернення такому платнику податків помилково та/або надміру сплачених ним грошових зобов'язань.

При цьому, стягнення коштів із рахунків такого платника у банках здійснюється на підставі рішення про стягнення коштів з рахунків такого платника у банках, яке є вимогою стягувача до боржника, що підлягає негайному та обов'язковому виконанню шляхом ініціювання переказу у платіжній системі.

Таке положення набрало чинності 1 січня і діє до 01.07.2015 р.

Розпорядження КМУ від 15.06.2015 р. № 625-р

КМУ прийняв розпорядження, яким Державна інспекція з питань праці тепер уповноважена проводити перевірки підприємств, установ та організацій щодо незаконного звільнення працівників і заборгованості із заробітної плати на підставі поданих заяв громадян, звернень народних депутатів України, органів місцевого самоврядування, громадських організацій.

Постанова КМУ від 04.06.2015 р. № 361

11.06.2015 р. набула чинності Постанова КМУ від 04.06.2015 р. № 361, якою викладено у новій редакції Критерії, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) у сфері техногенної та пожежної безпеки.

Критеріями, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері техногенної та пожежної безпеки, є:

1) провадження такої діяльності на:

– потенційно небезпечних об'єктах, об'єктах підвищеної небезпеки, а також на об'єктах, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, за переліком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 р. № 83;

– об'єктах, віднесених до відповідної категорії за вибухопожежною та пожежною небезпекою (визначається відповідно до НАПБ Б.03.002-2007 «Норми визначення категорій приміщень, будинків та зовнішніх установок за вибухопожежною та пожежною небезпекою»);

2) кількість осіб, які перебувають на об'єкті (визначається відповідно до ДСТУ-Н Б В.1.2- 16:2013 «Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва»);

3) умовна висота будинку (визначається відповідно до ДБН В.1.1.7-2002 «Захист від пожежі. Пожежна безпека об'єктів будівництва»);

- 4) площа об'єкта;
- 5) категорія складності об'єкта будівництва (визначається відповідно до ДСТУ-Н Б В.1.2- 16:2013 «Визначення класу наслідків (відповідальності) та категорії складності об'єктів будівництва»);
- 6) наявність підземних та/або підвальних поверхів, приміщень, споруд (визначається відповідно до ДБН В.2.2-9:2009 «Будинки і споруди. Громадські будинки та споруди. Основні положення»);
- 7) належність об'єкта до пам'яток архітектури та історії;
- 8) надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення.

2. Відповідно до встановлених критеріїв суб'єкти господарювання відносяться до одного з трьох ступенів ризику – високого, середнього або незначного.

Планові заходи державного нагляду (контролю) за додержанням суб'єктами господарювання законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки здійснюються з такою періодичністю:

- з високим ступенем ризику – не частіше ніж один раз на рік;
- із середнім ступенем ризику – не частіше ніж один раз на три роки;
- з незначним ступенем ризику – не частіше ніж один раз на п'ять років.

Лист ДФСУ від 07.05.2015 р. № 9751/6/99-99-22-03-02-15

ДФСУ повідомила подробиці вибору окремих платників податків для включення їх до плану-графіка проведення документальних планових перевірок.

Так, до плану-графіка в першу чергу включаються платники податків, які за результатами господарської діяльності мають найбільші ризики несплати до бюджету податків та зборів, обов'язкових платежів. Тому платник податків не включається до плану- графіка проведення документальних планових перевірок лише при наявності ризику «рівень сплати податку на прибуток нижчий за рівень сплати податку по відповідній галузі», хоча він може бути причиною для більш детального аналізу діяльності підприємства.

Фінансовий моніторинг

Постанова КМУ від 17.06.2015 р. № 411

Кабмін оновив Порядок надання суб'єктами господарювання, підприємствами, установами та організаціями, які не є СПФМ, інформації на запит Держфінмоніторингу.

Згідно з Порядком інформація, яка подається, є таємницею фінансового моніторингу і використовується з метою проведення аналізу фінансових операцій, що стали об'єктом фінансового моніторингу. Це інформація щодо осіб, які брали участь у здійсненні аналізованих фінансових операцій, активів таких осіб, довідок та копій документів (у тому числі тих, що містять інформацію з обмеженим доступом).

Запити направляються суб'єктам у письмовій формі на офіційному бланку Держфінмоніторингу за підписом Голови Держфінмоніторингу або його заступника.

Суб'єкти, їх посадові особи зобов'язані надавати на запит Держфінмоніторингу письмову відповідь, яка повинна містити:

- номер і дату запиту Держфінмоніторингу, на який надається відповідь;
- повну і змістовну інформацію, що запитується Держфінмоніторингом, у тому числі з обмеженим доступом;
- завірені печаткою суб'єкта (за наявності) копії документів та необхідні довідки, що підтверджують подану згідно з запитом Держфінмоніторингу інформацію;
- підпис посадової особи, скріплену печаткою (за наявності).

Відповідь надсилається протягом 5 робочих днів з дати отримання запиту.

Рішення НКЦПФР від 19.05.2015 р. № 675

НКЦПФР внесла зміни до Правил розгляду справ про порушення вимог законодавства щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму чи фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та застосування санкцій.

Зокрема, уточнено, що примірник постанови у справі про правопорушення надається особі, щодо якої така постанова винесена, або надсилається поштою протягом 5 робочих днів з дати винесення постанови (до цього – протягом 3 робочих днів з дати її винесення).

Крім цього, передбачено, що у разі невиконання юрособою рішення (постанови) про накладення санкцій за правопорушення у встановлений строк, зазначений документ передається уповноваженим підрозділом НКЦПФР в органи державної виконавчої служби для примусового виконання.

Наказ Мінфіну від 27.04.2015 р. № 465

Мінфін затвердив Інструкцію з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення Державною службою фінансового моніторингу.

У документі йдеться про те, що протоколи про адміністративні правопорушення складаються уповноваженими на те Держфінмоніторингом посадовими особами, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності.

Якщо правопорушення вчинено кількома особами, то протокол про адмінправопорушення складається на кожну особу окремо. У разі вчинення однією особою кількох окремих адміністративних правопорушень протоколи складаються щодо кожного з вчинених правопорушень.

Наказ Мін'юсту від 13.05.2015 р. № 673/5

Наказом Мінюст оновив Порядок проведення перевірок Міністерством та його територіальними органами суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

Дія Порядку поширюється на суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ), державне регулювання і нагляд за якими у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення здійснюються Мін'юстом, а саме:

- нотаріусів;
- адвокатів, адвокатські бюро та об'єднання;
- суб'єктів господарювання, які надають юридичні послуги (за винятком осіб, які надають послуги у рамках трудових правовідносин).

Мін'юст, а також за його дорученням територіальні управління юстиції мають право здійснювати планові та позапланові перевірки.

Підставою для проведення планової перевірки є включення СПФМ до плану проведення перевірок на відповідний квартал. Планова перевірка суб'єкта та/або його відокремленого підрозділу проводиться не рідше одного разу на 3 роки на підставі наказу Мін'юсту (управління юстиції) про проведення перевірки.

Позапланова перевірка проводиться без попереднього повідомлення суб'єкта при наявності хоча б однієї з таких підстав:

- письмового повідомлення органів державної влади і місцевого самоврядування про ознаки порушення суб'єктом вимог законодавства у сфері відмивання доходів;
- виявлення за результатами безвізної перевірки фактів порушення суб'єктом вимог законодавства у сфері відмивання доходів;
- з ініціативи Держфінмоніторингу у разі безпосереднього виявлення ним ознак порушення суб'єктом вимог законодавства у сфері відмивання доходів;
- виявлення нових документів (обставин), що не були відомі і не могли бути відомі під час проведення планової перевірки та які можуть вплинути на висновки за результатами планової перевірки.

Перевірка призначається на строк, необхідний для забезпечення своєчасного та в повному обсязі її проведення, але не більше ніж на 7 робочих днів.

Ліквідація та банкрутство

Постанова ВГСУ від 23.06.2015 р. № 920/138/15

ВГСУ, скасувавши рішення судів попередніх інстанцій, якими було відмовлено державній податковій інспекції у задоволенні заяви про порушення справи про банкрутство боржника та, повернувши справу на новий розгляд до суду 1-ої інстанції, вказав на наступне.

Суди попередніх інстанцій допустили помилку щодо вимоги податковому органу надати суду виконавчий документ, виданий державною виконавчою службою, на виконання рішення суду про стягнення податкового боргу, оскільки процедура стягнення податкового боргу відрізняється від виконання судового рішення про стягнення заборгованості у загальному порядку. Так, податковий орган в силу норм ПКУ та Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 21.01.2004 №22, є органом стягнення податкового боргу, а тому примусове виконання рішення суду про стягнення грошових коштів у рахунок погашення податкового боргу платника податків – юридичної особи за законом покладено виключно на контролюючі органи (органи доходів і зборів) за визначеною ПКУ процедурою, без залучення до неї

органів державної виконавчої служби.

Таким чином, доказами в підтвердження безспірності грошових вимог ініціюючого кредитора – органу доходів і зборів, є:

- рішення суду про стягнення грошових коштів у рахунок погашення податкового боргу, що набрало законної сили;
- інкасові доручення для примусового стягнення коштів в дохід бюджету у рахунок погашення податкового боргу;
- докази вжиття відповідних заходів до отримання відповідної заборгованості за процедурою, визначеною ПКУ.

Прес-служба ДФСУ від 11.06.2015

Прес-служба ДФСУ висловила свою позицію щодо особливості сплати авансових внесків з податку на прибуток підприємств на стадії ліквідації платника, яка полягає у наступному.

У складі річної податкової декларації платником податку на прибуток підприємств подається розрахунок щомісячних авансових внесків, які мають сплачуватися у наступний дванадцятимісячний період. Визначена в розрахунку сума авансових внесків вважається узгодженою сумою грошових зобов'язань на підставі положень пункту 57.1 ПКУ.

Податковим (звітним) періодом є календарний рік. Якщо платник податку ліквідується (у тому числі до закінчення першого податкового (звітного) року), останнім податковим (звітним) роком вважається період, на який припадає дата ліквідації (пп. 137.4.3 ПКУ).

Отже, якщо платник податку на прибуток знаходиться лише на стадії ліквідації, він зобов'язаний щомісячно сплачувати авансові внески з податку на прибуток, задекларовані ним у складі річної податкової декларації за попередній звітний (податковий) рік.

Такий платник подає до контролюючого органу податкову декларацію з податку на прибуток (останню) за звітний період, на який припадає дата його ліквідації, та враховує сплачені авансові внески у зменшення податкових зобов'язань з податку на прибуток у такій останній декларації з податку на прибуток, що подається платником.

У разі наявності надміру сплачених авансових внесків з податку на прибуток платник податку має право на повернення таких грошових зобов'язань за умови дотримання положень статті 43 ПКУ.

Облік та звітність

Ухвала ВАСУ від 10.03.2015 р. № К/800/61138/13

ВАСУ визнав право підприємства на віднесення до витрат коштів, сплачених за оренду обладнання, навіть якщо деякі акти приймання-передачі за цією операцією підписані факсиміле, а надані до перевірки інвойси не мали аутентичного перекладу з іноземної мови.

Що ж до інвойса – документа, який виписується продавцем покупцеві при відвантаженні товару в рамках зовнішньоекономічної угоди, то в ньому обов'язково зазначаються такі дані:

найменування та адреса продавця і покупця, умови поставки, посилання на зовнішньоекономічний контракт, в межах якого здійснюється поставка, найменування товару і послуг, код ТН ЗЕД, ціна, вартість тощо.

Підтверджуючим документом про надання послуг, а відповідно первинним документом у розумінні законодавчих вимог про документальне забезпечення записів убухобліку, інвойс може бути лише у разі, якщо він має обов'язкові реквізити, у т. ч. такі, що підтверджують фактичне надання послуг. Проте доказів цього контролюючий орган не надав.

Запитання – відповідь, розміщені на ЗІР

Документами, що підтверджують знищення, розібрання або перетворення основного засобу, є висновки відповідної експертної комісії щодо неможливості використання в майбутньому цих засобів за первісним призначенням та акти на їх списання відповідної форми.

Галузі і сфери діяльності

Фінансові послуги

Постанова НБУ від 23.06.2015 р.№ 409

Постанову НБУ прийнято з метою сприяння реструктуризації зовнішньої заборгованості за договорами (угодами), які передбачають виконання резидентами-позичальниками боргових зобов'язань перед нерезидентами за залученими від нерезидентів кредитами/позиками в іноземній валюті на умовах субординованого боргу та/або за кредитами/позиками в іноземній валюті, фінансованих за рахунок коштів, отриманих від розміщення боргових цінних паперів за межами України.

Згідно з постановою № 409 резидентам-позичальникам за вищевказаною категорією кредитних договорів/договорів позики дозволяється здійснювати виплату додаткових комісій на користь нерезидентів-кредиторів, обумовлену проведенням реструктуризації боргу за цими договорами. Це відбувається за умовами пролонгації строку погашення основного боргу не менше ніж на 2 роки і обмеження суми додаткової комісії 2% від суми основного боргу. При цьому не враховуються додаткові виплати при здійсненні контролю за дотриманням максимальної процентної ставки, встановленої Національним банком для зовнішніх запозичень резидентів/для залучення субординованого боргу.

Постанова ВСУ від 24.06.2015 р.№ 6-535цс15

Верховний Суд України на спільному засіданні Судової палати у цивільних та господарських справах 24 червня 2015 прийняв постанову по справі № 6-535цс15, предметом якої був спір про визнання дій незаконними та зобов'язання вчинити певні дії.

Суд зазначив, що постановою Кабміну № 1596 затверджено Порядок виплати пенсій та грошової допомоги за згодою пенсіонерів та одержувачів допомоги через їх поточні рахунки у банківських установах.

Відповідно до п.13 Порядку, сума пенсії, що належала одержувачу і не була зарахована на поточний рахунок у зв'язку з його смертю, виплачується відповідно до ст.52 Закону «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Кошти, переказані платником отримувачу, з моменту їх зарахування на банківський рахунок переходять у власність останнього, який має виключне право розпорядження ними, а банк в рамках договору і відповідно до вимог законодавства виконує функції з обслуговування банківського рахунку клієнта і не є набувачем цих коштів.

Після зарахування на рахунок одержувача, кошти стали його власністю, втратили свій цільовий статус (пенсії, соціальних виплат), і набули статусу вкладу, вказав ВСУ.

При цьому перерахування (видача) вкладу можливе тільки в порядку і у спосіб, визначений законодавством, - шляхом отримання спадщини спадкоємцями померлого вкладника.

Постанова НБУ від 03.06.2015 р.№ 355

Правлінням НБУ спрощено порядок контролю уповноваженими банками за операціями резидентів щодо оплати робіт, послуг, прав інтелектуальної власності. Так, поріг документального підтвердження відповідності кон'юнктури ринку контрактних цін на роботи, послуги, права інтелектуальної власності, які є предметом договору резидентів з нерезидентами, підвищений з 25 000,00 євро до 50 000,00 євро.

Закон України від 14.05.2015 р. № 424-VIII

Президент підписав Закон про умови повернення строкових депозитів. Внесено зміни до Цивільного кодексу і Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок», відповідно до яких клієнти банку зможуть отримати вклади і нараховані за ними відсотки по строкових банківських договорах по закінченню строку дії договору.

При цьому дострокове повернення даного вкладу та нарахованих відсотків за цим вкладом можливе виключно в разі, коли це передбачено умовами договору строкового банківського вкладу.

Договір банківського вкладу буде вважатися продовженим тільки на умовах вкладу на вимогу. Тому пролонгація договору на умовах строкового вкладу можлива тільки при особистому переукладанні договору вкладником.

Положення цього Закону не застосовуються до договорів банківського строкового вкладу, укладених до набрання ним чинності.

Інформація з офіційного веб-сайту НБУ

WebMoney.UA 21 травня внесена до Реєстру платіжних систем НБУ – відповідна інформація розміщена на офіційному сайті Нацбанку.

WebMoney офіційно зареєстрована Національним банком як внутрішньодержавна система розрахунків. Відповідно, посилилися юридичні гарантії для користувачів системи та можливості контролю за її роботою з боку НБУ.

Нагадаємо, що в 2013 році щодо компанії навіть було розпочато досудове розслідування з приводу того, що діяльність WebMoney не відповідає нормам чинного законодавства України («справа WebMoney»).

Постанова ВСУ від 27.05.2015 р. у справі № 6-57цс15

Розглянувши справу № 6-57цс15 про стягнення заборгованості за договором про надання споживчого кредиту та звернення стягнення на предмет іпотеки, ВСУ роз'яснив, що Закон України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті» не зупиняє дію інших нормативно-правових актів, що регулюють забезпечення зобов'язань, тому не може бути приводом для відмови в позові, а є правовою підставою, що виключає прийняття органами та посадовими особами, які здійснюють примусове виконання рішень про звернення стягнення на предмет іпотеки та конкретні виконавчі дії, заходи, спрямовані на примусове виконання таких рішень по окремій категорії боржників або іпотекодавців, які підпадають під дію його положень на період дії цього Закону.

Рішення ж суду в частині звернення стягнення на предмет іпотеки на час дії вказаного Закону не підлягає виконанню.

Будівництво

Постанова КМУ від 04.06.2015 р. № 359

Порядком визначено механізм використання коштів, передбачених у державному бюджеті Державному управлінню справами за програмою «Будівництво, капітальний ремонт, реконструкція, реставрація та придбання обладнання».

Головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним виконавцем бюджетної програми є Державне управління справами. Розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня є бюджетні установи, а одержувачами бюджетних коштів - державні підприємства, які визначаються Державним управлінням справами та перебувають в його управлінні.

Перелік об'єктів, що фінансуються за рахунок бюджетних коштів, формується та затверджується розпорядженням Керівника Державного управління справами за пропозиціями розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів. До зазначеного переліку включаються об'єкти державної форми власності, що перебувають у незадовільному стані та потребують проведення робіт з будівництва, капітального ремонту, реконструкції, реставрації та придбання обладнання за рахунок бюджетних коштів

Наказ Мінбуду від 15.05.2015 р. № 107

Наказом затверджено індекси до балансової вартості об'єктів житлового фонду станом на 01.01.2015 р.

Встановлені індекси до балансової вартості об'єктів житлового фонду залежать від терміну прийняття об'єктів в експлуатацію. Якщо об'єкт був прийнятий в експлуатацію до 01.01.2014 р., його вартість індексується з

урахуванням індексу 1,27. Інші індекси є наступними:

- прийняття в експлуатацію в першому кварталі 2014 р. – 1,16;
- у другому кварталі 2014 р. – 1,08;
- у третьому кварталі 2014 р. – 1,03;
- у четвертому кварталі 2014 р. – 1,00;

Об'єкти правовідносин

Земля

Наказ Держгеокадастру від 04.06.2015 р. № 95

Наказом затверджено Порядок взаємодії між територіальними органами Держгеокадастру/Держземагентства під час розпорядження землями сільськогосподарського призначення державної власності.

Порядком, зокрема, передбачені процедури прийняття рішень про надання дозволу на розроблення документації із землеустрою та затвердження документації із землеустрою і надання земельної ділянки сільськогосподарського призначення державної власності у власність або користування (на безконкурентних засадах) для всіх потреб. При цьому визначено, що вказані рішення територіальні органи приймають у вигляді наказу. Наказ приймається по кожній земельній ділянці окремо.

Закон України від 02.06.2015 р.

Закон передбачає:

- уніфікацію видів документації із землеустрою, визначення складу і змісту кожного виду такої документації;
- визначення виключного переліку суб'єктів, які здійснюють погодження та затвердження конкретних видів документації із землеустрою.

Наказ ДФСУ від 28.05.2015 р. № 379

Наказом затверджено Узагальнюючу податкову консультацію щодо застосування пільг із сплати земельного податку, встановлених відповідним рішенням органу місцевого самоврядування.

Зокрема, ДФСУ роз'яснила, що якщо рішення органу місцевого самоврядування щодо встановлення пільг із сплати земельного податку прийнято, то таке рішення є обов'язковим для виконання всіма розташованими на відповідній території органами виконавчої влади, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями, посадовими особами з урахуванням строків, визначених таким рішенням.

Постанова Пленуму ВАСУ від 22.05.2015 р. № 6

Постановою внесені зміни і доповнення до постанови Пленуму ВАСУ від 20.05.2013 р. № 8 «Про окремі питання юрисдикції адміністративних судів».

Постановою, зокрема, передбачено, що дії органів місцевого самоврядування чи місцевих держорганів щодо визначення розміру завданих власникам землі і землекористувачам збитків можуть бути оскаржені до

адміністративного суду, оскільки вчинені суб'єктом владних повноважень у межах контролю за використанням та охороною земель.

Повідомлення ДП у Голосіївському районі ГУ ДФС у м. Києві

В повідомленні йдеться про те, що всім платникам, які сплачують земельний податок (орендну плату) на території м. Києва, необхідно до 01.07.2015 р. отримати новий витяг з технічної документації про нормативну грошову оцінку земельної ділянки.

Отримати інформацію стосовно нової нормативної грошової оцінки земель в м. Києві (в т.ч. отримання довідок про розмір нормативної грошової оцінки земельних ділянок) можна в Департаменті земельних ресурсів КМДА (вул. Хрещатик, 32а, кімн. 211, понеділок- вівторок 14.00-17.30, четвер-п'ятниця 09.30-12.30, тел. 202-79-87, 279-44-69).

У разі збільшення або зменшення нормативної грошової оцінки земельної ділянки платник повинен подати уточнюючу податкову декларацію з плати за землю та провести коригування податкових зобов'язань з 01.07.2015 р.

Запитання – відповідь, розміщені на ЗІР

ДФСУ зазначила, що контролюючі органи надсилають податкові повідомлення-рішення про сплату земельного податку і орендної плати за земельні ділянки державної та/або комунальної власності на податкові адреси (адреси проживання) фізичних осіб.

Інформацію, необхідну контролюючим органам для обчислення і справляння плати за землю, зокрема, місцезнаходження (місце проживання) землевласника або

землекористувача, надають територіальні органи Держгеокадастру. Також ПКУ передбачено отримання необхідної інформації для обчислення і справляння плати за землю від територіальних органів Мін'юсту, що реалізують державну політику у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно.

Запитання – відповідь, розміщене на ЗІР

ДФСУ вважає, що якщо рішення органу місцевого самоврядування щодо встановлення ставок земельного податку у 2015 році прийнято, то таке рішення є обов'язковим для виконання всіма розташованими на відповідній території органами виконавчої влади, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями, посадовими особами.

Обов'язок щодо застосування ставок земельного податку у платника виникає з урахуванням строків, визначених таким рішенням місцевої ради.

Запитання – відповідь, розміщені на ЗІР

ДФСУ зазначила, що у разі припинення або розірвання договору оренди земельної ділянки державної (комунальної) власності, орендар повертає орендодавцеві земельну ділянку на умовах, визначених договором, та сплачує орендну плату за фактичний період перебування землі у користуванні у поточному році, тобто, до дати повернення земельної ділянки орендодавцю

(відповідному органу виконавчої влади чи відповідній сільській, селищній, міській раді).

Запитання – відповідь, розміщені на ЗІР

ДФСУ роз'яснила, що якщо юридична особа викупує орендовану нею земельну ділянку державної або комунальної власності на підставі договору купівлі-продажу, то така особа є платником земельного податку з дати державної реєстрації права власності на земельну ділянку. До дати державної реєстрації права власності на земельну ділянку юридична особа сплачує орендну плату відповідно до договору оренди землі.

Нерухомість

Закон України від 14.05.2015 р. № 420

Цим Законом звільнено від оподаткування податком на нерухоме майно об'єкти нерухомості, що перебувають у власності релігійних організацій, статути (положення) яких зареєстровано у встановленому законом порядку, та використовуються виключно для забезпечення їхньої статутної діяльності, включаючи ті, в яких здійснюють діяльність засновані такими релігійними організаціями добродійні заклади (притулки, інтернати, лікарні тощо), крім об'єктів нерухомості, в яких здійснюється виробнича та/або господарська діяльність.

Закон України від 14.05.2015 р. № 417

Цим Законом визначено особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку, регулює правові, організаційні та економічні відносини, пов'язані з реалізацією прав та виконанням обов'язків співвласників багатоквартирного будинку щодо його утримання та управління.

Відповідно до цього Закону спільне майно багатоквартирного будинку є спільною сумісною власністю співвласників. Спільне майно багатоквартирного будинку не може бути поділено між співвласниками, і такі співвласники не мають права на виділення в натурі частки із спільного майна багатоквартирного будинку. Управління багатоквартирним будинком здійснюється його співвласниками.

За рішенням співвласників усі або частина функцій з управління багатоквартирним будинком можуть передаватися управителю або всі функції - об'єднанню співвласників багатоквартирного будинку.

До визначення співвласниками багатоквартирного будинку, в якому не створено об'єднання співвласників, форми управління багатоквартирним будинком, але не більше одного року із дня набрання чинності цим Законом, послуги з утримання такого будинку надає суб'єкт господарювання, визначений виконавцем послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій у багатоквартирному будинку до набрання чинності цим Законом

Постанова КМУ від 08.04.2015 р. № 190

Набула чинності постанова КМУ, якою встановлені скорочені строки надання послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень і розмір плати за їх надання у такі строки згідно з додатком до постанови.

У разі ненадання послуг у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень у скорочені строки з вини державного реєстратора плата за їх надання у такі строки повертається заявникові.

ПРАВО: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

О. Єфімов, адвокат, аудитор, канд. юрид. наук

Донецька філія: позбутися втраченого

Підприємство створило філію без права юридичної особи в Макіївці Донецької області. З огляду на ситуацію в цьому регіоні подальше функціонування філії неможливе. Прийнято рішення про її ліквідацію. Що робити з активами філії, адже вивезти на головне підприємство їх неможливо? Яку причину зазначити при списанні активів? Якщо продати, то за якими цінами? Тож з'ясуємо ці питання.

Насамперед варто наголосити, що ситуація має два аспекти:

- припинення існування відокремленого підрозділу (закриття де-юре);
- вирішення питання з майном (закриття де-факто), тобто так званого обліково-майнового.

Іншими словами, ідеться про те, як ліквідувати філію та що робити з фактично втраченим майном.

Слід нагадати, що відповідно до ст. 1 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» № 755-IV від 15.05.2003 р. (далі – закон про держреєстрацію) відокремлений підрозділ юридичної особи – це філія, інший підрозділ юридичної особи, що перебуває поза її місцезнаходженням і виробляє продукцію, виконує роботи або операції, надає послуги від імені юридичної особи, або представництво, що здійснює представництво й захист інтересів юридичної особи. Як бачимо, відокремлений підрозділ (ВП) може здійснювати господарську діяльність. Для цього юридична особа має виділити на окремий баланс ВП певне майно.

Ліквідація ВП і повернення майна не завжди пов'язані між собою. Наприклад, можна повернути майно на баланс юридичної особи, а ВП залишити існувати де-юре, тобто без майна та з «нульовим» балансом.

Ліквідувати ж ВП, залишивши майно на відокремленому балансі ВП, буде неправильно. Хоча фізично таке майно може залишитися там, де воно й було, але уже не на балансі ВП, а на балансі юридичної особи.

Тож у будь-якому разі першочерговим є питання не щодо ліквідації ВП, а щодо фактично вже втраченого майна.

АТО чи війна – це нові події в нашому житті, про існування яких в Україні

навряд чи хтось міг здогадатися ще зовсім недавно. Проте ми вже маємо досвід втрат: майна, товарів, коштів, прибутків... через війну. Майно під час воєнних дій має властивість руйнуватися, горіти та знищуватися іншим чином. Але в бухгалтерському обліку неіснуюче де-факто майно продовжує жити де-юре.

Для того щоб привести у відповідність де-юре з де-факто, потрібно вчинити ряд юридично значущих дій, спрямованих на відображення факту втрати внаслідок військових дій майна. Починається ж усе з інвентаризації зруйнованих війною об'єктів обліку.

Інвентаризація зруйнованого війною майна

Згідно зі ст. 10 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів та зобов'язань, під час якої перевіряють і документально підтверджують їх наявність, стан і оцінку. При цьому об'єкти й періодичність проведення інвентаризації визначає власник (керівник) підприємства, крім випадків, коли її проведення є обов'язковим згідно із законодавством. Тобто керівник підприємства самостійно визначає, потрібно чи ні проводити інвентаризацію зруйнованого об'єкта (об'єктів).

З 15 жовтня 2014 р. набрав чинності Закон України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» від 02.09.2014 р. № 1669-VII. Ним урегульовано питання щодо території проведення АТО. Це територія України, на якій розташовані населені пункти, визначені в затвердженому КМУ переліку. Кабінет Міністрів України розпорядженням від 07.11.2014 р. № 1085-р затвердив Перелік населених пунктів, на території яких здійснювалася антитерористична операція (далі – Перелік). У ньому зазначено й Макіївка.

Якщо виходити з того, що інвентаризація – це «періодична перевірка наявності товарно-матеріальних цінностей, стану їх зберігання для підтвердження правильності та достовірності даних бухгалтерського обліку та звітності» [1], то можна було б вважати, що візуальне спостереження втрачених об'єктів для інвентаризації не потрібне. Принаймні нелогічно спостерігати, наприклад, вкрадене чи спалене під час обстрілу з «градів» майно. Проте...

Щодо майна, включеного до балансу філії, розташованої в Макіївці, слід враховувати таке. Підприємства, які розташовані на тимчасово окупованій території та/або на території проведення антитерористичної операції [або їхні структурні підрозділи (відокремлене майно) перебувають на зазначених територіях], проводять інвентаризацію у випадках, обов'язкових для її проведення, тоді, коли стане можливим забезпечити безпечний і безперешкодний доступ уповноважених осіб до активів, первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку, у яких відображені зобов'язання та власний капітал цих підприємств (п. 8 Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженого наказом МФУ від 02.09.2014 р. № 879; далі – Положення № 879).

Зазначені підприємства зобов'язані провести інвентаризацію станом на 1 число місяця, що настає за місяцем, у якому зникли перешкоди доступу до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, та відобразити результати інвентаризації в бухгалтерському обліку відповідного

звітнього періоду.

Отже, допоки Макіївка буде на території проведення АТО (формально: у зазначеному вище Переліку), провести інвентаризацію майна макіївської філії не вдасться. Не вдасться також і визнати ці активи втраченими, бо для цього потрібна їх інвентаризація. Пунктом 7 Положення № 879 визначено, що в разі встановлення фактів крадіжок або зловживань, псування цінностей (на день встановлення таких фактів) в обсязі, визначеному керівником підприємства, проведення інвентаризації є обов'язковим.

Тож до закінчення АТО або до виключення Макіївки з Переліку майно макіївської філії має перебувати на балансі цієї філії або принаймні на балансі самої юридичної особи.

Варто зауважити, що перелік підстав обов'язкового проведення інвентаризації не передбачає проведення інвентаризації у випадку передачі майна філії на баланс юридичної особи у зв'язку з ліквідацією самої філії. Отже, активи філії можна передати на баланс юридичної особи, і хай вони вже на балансі юридичної особи очікують закінчення АТО.

Оскільки в цьому випадку власник таких активів не змінюється, відчуження не відбувається, то й про будь-які податкові наслідки не йдеться.

Звичайно, можна було б і продати це майно іншій юридичній особі, проте тоді виникає ризик визнання договору купівлі-продажу фіктивним або принаймні удаваним. Відповідно до ст. 234 Цивільного кодексу України (ЦК) фіктивним є правочин, який вчинено без наміру створення правових наслідків, які обумовлювалися цим правочином. Удаваним є правочин, який вчинено сторонами для приховання іншого правочину, який вони насправді вчинили (ст. 235 ЦК).

Тож принаймні для покупця існує досить високий ризик невизнання витрат на придбання таких активів і права на податковий кредит із ПДВ.

Як варіант, з юридичної особи можна виділити іншу юридичну особу та передати їй майно, що належить філії. Потім таку нову юридичну особу продати новому власнику й таким чином позбутися непотрібної філії (продати корпоративні права на неї). Та це вже інша тема, що заслуговує на окреме дослідження.

Ліквідація відокремленого підрозділу де-юре

Після того як активи філії формально будуть передані на баланс юридичної особи, можна розпочати юридичну ліквідацію філії. Згідно зі ст. 4 закону про держреєстрацію відокремлені підрозділи юридичної особи не підлягають державній реєстрації. Однак у Єдиному державному реєстрі (ЄДР) містяться й дані про відокремлені підрозділи юридичної особи (ст. 17 закону про держреєстрацію).

Передачу органам державної статистики, доходів і зборів, Пенсійного фонду України повідомлення та відомостей з реєстраційних карток щодо створення або ліквідації відокремлених підрозділів юридичних осіб віднесено до обов'язків державного реєстратора.

Стаття 28 закону про держреєстрацію визначає перелік відомостей про відокремлені підрозділи юридичної особи, які залучаються до її реєстраційної справи та включаються до ЄДР, зокрема:

- ідентифікаційний код філії, представництва;
- повне найменування ВП;
- місцезнаходження ВП;
- види діяльності ВП;
- прізвище, ім'я та по батькові осіб, які мають право вчиняти юридичні дії від імені юридичної особи на підставі довіреності, у тому числі підписувати договори, їхні реєстраційні номери облікових карток платників податків тощо.

У разі прийняття юридичною особою рішення про закриття ВП виконавчий орган юридичної особи або уповноважена ним особа зобов'язані подати (надіслати поштовим відправленням з описом вкладення) державному реєстратору за місцезнаходженням юридичної особи заповнену реєстраційну картку про створення відокремленого підрозділу та рішення органу управління юридичної особи про створення відокремленого підрозділу або повідомлення встановленого зразка про закриття відокремленого підрозділу. Форму такого повідомлення затверджено наказом Мін'юсту від 14.10.2011 р. № 3178/5 [2].

Державний реєстратор зобов'язаний протягом двох робочих днів з дати надходження цих документів долучити їх до реєстраційної справи такої юридичної особи, внести відповідний запис до ЄДР, видати (надіслати поштовим відправленням з описом вкладення) заявнику виписку з ЄДР і в той самий день передати відповідні відомості про ВП юридичної особи органам статистики, доходів і зборів, Пенсійного фонду України за місцезнаходженням юридичної особи та за місцезнаходженням ВП.

Отже, процедура закриття ВП не є складною в розумінні вчинення реєстраційних дій з ЄДР.

Зняття з обліку в органах Міндоходів

Відповідно до п. 1.3 Порядку обліку платників податків і зборів, затвердженого наказом Мінфіну від 09.12.2011 р. № 1588 (далі – Порядок № 1588), взяття ВП на облік у контролюючих органах здійснюється незалежно від наявності обов'язку щодо сплати того чи іншого податку та збору. Здійснюють це контролюючі органи за місцезнаходженням ВП юридичних осіб.

Порядок зняття ВП з обліку у контролюючих органах врегульовує гл. XI Порядку № 1588, відповідно до п. 11.3 якої у разі прийняття рішення про закриття ВП юридичної особи до контролюючого органу за основним місцем обліку такого відокремленого підрозділу подають такі документи:

- заяву про ліквідацію або реорганізацію платника податків за формою № 8-ОПП, дата якої фіксується в журналі за формою № 6-ОПП;
- оригінал довідки за формою № 4-ОПП;
- копію розпорядчого документа про закриття відокремленого підрозділу.

Причому контролюючі органи розпочинають і проводять процедури, пов'язані зі зняттям з обліку ВП у разі одержання повідомлення органу державної реєстрації про його закриття. Контролюючий орган, у якому перебуває на обліку ВП платника податків, за результатами відповідних заходів у зв'язку з ліквідацією або реорганізацією платника податків надсилає відповідний висновок до контролюючого органу за основним місцем обліку платника податків.

Відповідно до п. 11.10 Порядку № 1588 у разі прийняття рішення про

закриття відокремленого підрозділу призначають і проводять документальну позапланову перевірку відокремленого підрозділу, який закривається, і може бути призначена документальна позапланова перевірка юридичної особи в установленому законом порядку.

Згідно з п. 11.31 Порядку № 1588, зняття ВП з обліку в контролюючих органах здійснюється шляхом внесення запису про припинення на підставі повідомлення органу державної реєстрації про закриття ВП. Зняття ВП з обліку як платника податків у контролюючому органі здійснюється в разі внесення до ЄДР записів про закриття такого ВП. Дані про зняття з обліку ВП контролюючий орган за основним місцем обліку такого платника податків передає до ЄДР.

Облікова справа закритого ВП юридичної особи долучається до облікової справи такої юридичної особи. Якщо після ліквідації ВП залишилися незакритими його рахунки у фінансових установах, контролюючий орган доводить до відома цих установ таку інформацію, повідомляючи їм відомості про уповноважений орган, який прийняв таке рішення, дату та за наявності номер відповідного рішення або запису в ЄДР, а також про дату зняття з обліку платника податків у контролюючому органі.

1. Наказ Міністерства економіки «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у сфері громадського харчування і побутових послуг, гармонізованих з міжнародними стандартами» від 17.06.2003 р. № 157.

2. Форма 4. Принаймні у цій формі можна відобразити інформацію про ліквідацію структурного підрозділу.

(Персональний сайт О. Єфімова (<http://yefimov.com.ua/?p=1694>)).

ЩОДЕНИК БЛОГЕРА ¹

Блог на сайті «Патріоти України»

Про автора: Карл Волох

«Чорне золото» буде дешевшати

Цены на нефть будут только падать – русским, арабам, персам и прочим венесуэльцам предстоит переоценить свою роль в мироустройстве. Помните недавнее время, когда мы практически ежедневно следили за стремительно падающей стоимостью нефти (со всеми вытекающими) и неприкрыто радовались? Некоторые стали предсказывать совсем уж приятные глазу и сердцу цифры вроде 30 баков за бочку, когда Brent вдруг остановился, потом прибавил процентов 25 и закрепился там. Сейчас, похоже, вновь начинается падение, но большинство всезнающих оракулов почему-то не спешат его комментировать (как не объясняли и стабилизацию). Поэтому попробую я.

Должен сказать, что до начала прошлогоднего обвала я был гораздо консервативнее многих в прогнозе нижней точки падения и называл цифру в 70-80. Причина очень проста: избыток нефти на рынке образовался на этот раз в основном за счёт нефти нетрадиционных способов добычи (которую мы не

¹ Збережено стиль і граматику оригіналу

совсем корректно гамузом зовем «сланцевой»). А там себестоимость (как правило) выше обычной. К тому же цифры безубыточности очень рознятся от месторождения к месторождению. При этом технологии развиваются чрезвычайно стремительно, и стоимость добычи падает буквально на глазах. Так что решить корректно задачу о цене на нефть в краткосрочной перспективе оказалось не под силу самым мощным аналитическим центрам (в долгосрочной тренд к дальнейшему снижению очевиден).

Итак, что произошло? По мере удешевления нефти на бирже наименее рентабельные скважины стали закрываться, соответственно, добыча падать. В определенный момент этот процесс сбалансировал спрос и предложение. Тут бы кремлевским и арабским шейхам можно было выдохнуть и попытаться свести бюджеты на 60 баках, но... Как я уже упоминал, технологии развиваются чрезвычайно быстро. Удешевление добычи нетрадиционной нефти и рост эффективности её извлечения никуда не девались и продолжают оставаться отчетливым трендом. И на рынке вновь образовался избыток предложения, а цена поползла вниз.

Думаю, именно так некоторое время этот процесс и будет выглядеть (пусть и намного менее резко, чем в прошлый раз): падение – частичный откат и стабилизация – новые достижения технологии плюс снижение потребления – и новое падение. Сколько таких этапов будет и где остановится цена, должны прогнозировать серьезные институции, а не самопальные аналитики вроде меня. Но факт остается фактом: эпоха успешности государств, добывающих углеводороды, заканчивается. Вскоре русским, арабам, персам и прочим венесуэльцам предстоит заново оценить могучие достижения своих паразитических экономик и своей роли в мироустройстве (<http://patrioty.org.ua/shho-bude-z-naftoyu-eksperti-ozvuchili-sviy-prognoz>). – 2015. – 7.07).

***

Взгляд юриста

Юридический блог компании Jurimex

Про автора: К. Лопатюк

Мораторій на землі сільськогосподарського призначення – виправдана необхідність чи відстрочка законотворця.

У Верховній Раді України 7 травня 2015 р. було зареєстровано законопроект № 2791, яким запропоновано продовжити до 1 січня 2020 р. мораторій на купівлю-продаж та інше відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення і зміну їхнього цільового призначення.

Нормативно-правові акти стосовно продовження терміну дії мораторію вже неодноразово приймалися Верховною Радою України. З моменту прийняття Земельного кодексу України в 2001 р. зміни в розділ, який стосується заборони на відчуження земельних ділянок, вносилися в 2004, 2006, 2007, 2008, 2010, 2011 та 2012 р.

У першій редакції Земельного кодексу від 25 жовтня 2001 р. громадянам та юридичним особам, які мають у власності земельні ділянки для ведення

селянського (фермерського) господарства та іншого товарного сільськогосподарського виробництва, а також громадянам України – власникам земельних часток (паїв) до 1 січня 2005 р. заборонялося продавати або іншим способом відчужувати належні їм земельні ділянки та земельні частки (паї), крім міни, передачі їх у спадщину та при вилученні земель для суспільних потреб. Також до вказаної дати заборонялося внесення права на земельну частку (пай) до статутних фондів господарських товариств. Проте в жовтні 2004 р. зняття заборони було відтерміновано ще на два роки, а саме до 2007 р.

Лише в жовтні 2012 р. було внесено більш суттєві зміни, а не просто перенесено дати. Норми про мораторій були доповнені більш суттєвими змінами. Зокрема, було передбачено, що відчуження земель буде дозволено за умови набрання чинності законом про ринок земель, але не раніше 1 січня 2013 р. в порядку, визначеному цим Законом. А в листопаді того ж року цю дату було продовжено ще на три роки.

Отже, законодавець з року на рік переносив дату, коли мав повноцінно запрацювати ринок земель. Але, на жаль, суттєвої роботи з прийняття необхідних нормативно-правових актів виконано не було.

Наприклад, 7 квітня 2013 р. на сайті Державного агентства земельних ресурсів України був розміщений законопроект «Про обіг земель сільськогосподарського призначення». Після його громадського обговорення робоча група Міністерства аграрної політики України в липні 2013 р. підготувала нову редакцію цього законопроекту, а в вересні 2013 р. – ще одну. Проте законопроект так і залишився на стадії розробки. І це незважаючи на те що даний нормативно-правовий акт є одним із основних, який би дозволив запрацювати ринку земель в Україні.

Слід відзначити, що законопроект дійсно містив ряд неузгодженостей, які втім могли бути усунуті в результаті опрацювання експертами та представниками громадських організацій.

Деякими органами виконавчої влади приймалися певні акти, метою яких було проведення роз'яснювальної роботи щодо земельної реформи. Наприклад, головою Херсонської обласної державної адміністрації було видане розпорядження від 1.08.2011 р. № 495 «Про проведення масштабної кампанії з роз'яснення цілей земельної реформи». На жаль, проведення таких масштабних компаній не досягло своєї кінцевої мети. Звичайно, подібні розпорядження видавалися на підставі розпоряджень Кабінету Міністрів України та указів Президента України. У таких актах затверджувалися плани-графіки проведення роз'яснювальної роботи щодо цілей земельної реформи, запровадження обігу земель сільськогосподарського призначення, створення та функціонування повноцінного ринку земель, обговорення законопроекту «Про ринок земель» та Закону України «Про державний земельний кадастр». Але до цього часу в Україні досі повноцінно не сформований Державний земельний кадастр, що в свою чергу обумовлює документальну невизначеність та нечіткість меж значної кількості земельних ділянок.

Саме відсутністю належної нормативно-правової бази, що повинна регулювати відносини в сфері обігу сільськогосподарських земель, і обґрунтовується необхідність чергового продовження мораторію. Додатково

наголошується, що середній розмір земельного паю в Україні (близько 3,6 га) не є привабливим товаром для ринку. Розробники проекту вважають, що більш привабливими є угіддя (поля) площею від декілька десятків гектарів та вище.

За таких умов розпайовані земельні ділянки стануть об'єктом купівлі-продажу по значно заниженим цінам з метою їх консолідації для продажу на вторинному ринку. Це, у свою чергу, дозволить збагатитися виключно агрохолдингам та корпораціям, а в жодному разі не селянам.

Позитивним зрушенням в цьому випадку є те, що під час дії мораторію власники земель заборонених для продажу і власники паїв мають право звернутися до держави в особі спеціально уповноваженого Кабміном органу з пропозицією про викуп належної їм землі. Механізм, звичайно ж, ще не відпрацьований.

Основною умовою викупу має бути ринкова вартість земельної ділянки, яка визначатиметься за затвердженою урядом методикою, з урахуванням цін на подібні земельні ділянки в країнах ЄС.

Розробники законопроекту вважають, що таке нововведення дозволить уникнути несправедливого відношення до селян, а також до тих осіб, які не мають змоги чи зацікавленості в обробітку земельної ділянки з цільовим призначенням для ведення особистого селянського господарства та/або товарного сільськогосподарського виробництва. В Україні дійсно велика кількість власників земельних часток (паїв) особи похилого віку. Обробляти самотужки власні паї для них складно, тому найчастіше їх здають в оренду. Та самої проблеми це не вирішує.

У ст. 14 Конституції України закріплено, що головною складовою національного багатства є саме земля. Тому наслідком законопроекту є запобігання втрати Україною продовольчої незалежності.

З іншого боку законодавець кожного разу відтерміновує момент, коли мораторій стане не потрібним та будуть прийняті необхідні закони, які дозволять «відкрити» ринок земель в Україні. Це дозволить селянам вільно розпоряджатися належною їм землею, а сільгоспвиробникам – обробляти власну землю. Невирішеність питання мораторію та загроза термінового, без належного нормативного обґрунтування запровадження ринку земель тримають в напруженні всіх представників аграрного ринку. Таку загрозу теж не можна виключати, про що свідчать окремі заяви можновладців. В таких умовах важливо пам'ятати, що скасування мораторію на продаж сільськогосподарських угідь не є самоціллю. Розробка правових механізмів з урахуванням інтересів селян та сільськогосподарських виробників з залученням представників громадськості та експертних кіл є запорукою успіху в завершенні земельної реформи (<http://jurblog.com.ua/2015/07/moratoriy-na-zemli-silskogospodarskogo-priznachennya-vipravdana-neobhidnist-chi-vidstrochka-zakonotvortsya>). – 2015. – 1.07).

Взгляд юриста
Юридический блог компании Jurimex
Про автора: Ю. Ивахненко

Щодо ПДВ на екстемпоральні лікарські засоби

Поза увагою законодавців вже довгий час залишається ситуація щодо зменшення ставки податку на додану вартість до 7 % операцій з постачання на митній території України екстемпоральних лікарських засобів, тобто лікарських засобів, що вироблені (виготовлені) в аптечних умовах за рецептом лікаря для конкретного пацієнта або за замовленням (вимогою) лікувально-профілактичного закладу, та внутрішньоаптечні заготовки.

Ще в період дії норми п. в) ст. 193.1 ПК України, що була додана з прийняттям Закону України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» № 1166-VII від 27.03.2014 р., законодавець ніби то задекларував, що ставка ПДВ в розмірі 7 % застосовується і до операцій з постачання лікарських засобів, в тому числі аптечними закладами, але не врахував той факт, що лікарські засоби, котрі виробляються аптечними закладами в силу абзацу 2 п. 1 Порядку державної реєстрації (перереєстрації) лікарських засобів не підлягають державній реєстрації, а отже не вносяться до Державного реєстру лікарських засобів. Таким чином, екстемпоральні лікарські засоби вже не відповідають одному з двох критеріїв, які визначав п. в) ст. 193.1 ПК України та які дозволяли б застосовувати до операції з постачання лікарських засобів ставки податку ПДВ в розмірі 7 %, а саме наявність їх Державному реєстрі лікарських засобів. Тобто, у відношенні до оподаткування ПДВ за ставкою 7 % операцій з постачання екстемпоральних лікарських дана норма не мала практичного застосування.

В подальшому і ДФСУ у своєму листі від 30.03.2015 р. №6490/6/99-99-19-03-0275 повідомила, що для застосування ставки податку на додану вартість у розмірі 7 % до операцій з постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, такі препарати мають бути: дозволені для виробництва і застосування в Україні та внесені до Державного реєстру лікарських засобів. Якщо під час здійснення таких операції не дотримано хоча б однієї із зазначених умов, такі операції оподатковуються ПДВ у загальнозстановленому порядку за ставкою 20 %.

Далі Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо усунення окремих неузгодженостей норм законодавства» від 10.04.2014 р. № 1200-VII п. в) ст. 193.1 ПК України був викладений у новій редакції, відповідно до якої постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування в Україні та внесених до Державного реєстру лікарських засобів, а також медичних виробів за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України і постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання,

дозволені для застосування у межах клінічних випробувань, дозвіл на проведення яких надано центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, застосовуються ставка податку ПДВ в розмірі 7 %. Знову ж таки законодавець навмисно чи ні оминає можливість застосування до операцій з постачання екстемпоральних лікарських засобів ставки ПДВ в розмірі 7 %. А насправді страждають від цього лише кінцеві споживачі. Оскільки сама суть ПДВ зводиться до того, що наявність цього податку не впливає на рентабельність самого бізнесу – ні виробників, дистриб'юторів, ні аптек, адже сплачує його саме кінцевий споживач. Враховуючи той факт, що наразі більшість ліків на нашому ринку є імпортними, то значне коливання курсу валюти в першу чергу відобразилися на їх вартості і купівельній спроможності населення. Ліки ж які виробляються в аптеках розраховані на соціально незахищені верстви населення, і наявність ПДВ в розмірі 20 % на операції з постачання таких ліків, ні в якому разі не відображається на збільшенні їх виробництва та зниженні чи, хоча б, встановлення стабільності в ціні. Крім того, перевагою екстемпоральних лікарських засобів є виключення їх підробки, індивідуальне дозування та склад, що визначаються рецептом, виписаним лікарем. Також до таких ліків не застосовується торгові націнки, спрямовані на покриття витрат на реєстрацію, виробництво упаковки, рекламу тощо.

Ініціативу в свої руки взяли фахівці, що входять до складу експертної робочої групи з дерегуляції фармацевтичного напрямку і запропонували відповідні зміни до Податкового кодексу України. Дані ініціативи наразі розміщені на сайті МОЗ для громадського обговорення.

Як же саме бачать майбутню редакцію п. в) ст 193.1 ПК України експерти? Існуючий абзац 1 підпункту в) п. 193.1 ст. 193 ПК України планують доповнити реченням наступного змісту: «...та тих, що виготовляються аптечними закладами за рецептами лікарів та замовленнями лікувально-профілактичних закладів, дозволених МОЗ до застосування діючих та допоміжних речовин, а також медичних виробів, які включено до Державного реєстру медичної техніки та виробів медичного призначення, та медичних виробів і допоміжних засобів, щодо яких складено декларацію, або видано сертифікат, або складено заяву щодо медичних виробів особливого призначення, або заявку щодо медичних виробів для діагностики *in vitro*, призначених для оцінки характеристик, згідно з вимогами відповідних технічних регламентів». Таким чином, з включенням даних змін ПК України, аптечні заклади, що виробляють екстемпоральні лікарські засоби зможуть застосовувати до операцій з їх постачання ставку ПДВ в розмірі 7 %. Дані зміни позитивно вплинуть на динаміку виробництва лікарських засобів з умовах аптеки, що в свою чергу позитивно відобразиться на забезпеченні соціально доступними лікарськими засобами населення.

Крім того, як видно з запропонованих змін, планується також дозволити застосовувати ставку ПДВ в розмірі 7 % і до медичних виробів, які включено до Державного реєстру медичної техніки та виробів медичного призначення, та медичних виробів і допоміжних засобів, щодо яких складено декларацію, або видано сертифікат, або складено заяву щодо медичних виробів особливого

призначення, або заявку щодо медичних виробів для діагностики *in vitro*, призначених для оцінки характеристик, згідно з вимогами відповідних технічних регламентів. Дані зміни внесені з врахуванням надбань європейської практики в сфері оподаткування, що приближує нас до європейських стандартів та реалізації взятих на себе зобов'язань в сфері нормотворення (<http://jurblog.com.ua/2015/07/schodo-pdv-na-ekstemporalni-likarski-zasobi>). – 2015. – 3.07).

***

Взгляд юриста

Юридический блог компании Jurimex

Про автора: М. Гапонюк

ПРАВО НА БЕЗПЕКУ та шанси ним скористатись

На сьогодні в нашій країні продовжує існувати тенденція, коли громадяни, побоюючись погроз та подальшої розправи зі сторони злочинців, не сподіваючись на належний захист з боку співробітників правоохоронних органів, не повідомляють останніх про вчинений, вчинюваний або підготовлюваний злочин, в зв'язку з чим інформація щодо вчинених злочинів не надходить до органів влади, тобто має місце прихована або латентна злочинність. Отже, незахищеність потерпілих та інших осіб, які могли б сприяти виявленню злочинів, а також здійсненню належного кримінального судочинства, від протиправних посягань зловмисників, фактично спонукає їх ухилятися від викриття та припинення кримінальних правопорушень. З метою подолання такого стану Кримінальним кодексом України (в ред. 1960 р. з подальшими змінами), зокрема ст. 187 навіть було передбачено кримінальну відповідальність за недонесення про злочин. Натомість чинний КК України такого складу злочину не містить, тобто зазначену норму було виключено, що свідчить про визнання державою наявності протиправного впливу на учасників кримінального провадження та неспроможності держави в повній мірі забезпечити захист таких осіб.

З метою припинення описаної ситуації Верховною Радою ще 23.12.1993 р. був прийнятий Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» № 3782-ХІІ (надалі – Закон), у який в подальшому вносились зміни. Цим Законом гарантовано забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, тобто у виявленні, попередженні, припиненні, розкритті або розслідуванні кримінальних правопорушень, а також у судовому розгляді кримінальних проваджень, шляхом здійснення правоохоронними органами правових, організаційно-технічних та інших заходів, спрямованих на захист життя, житла, здоров'я та майна цих осіб від протиправних посягань, з метою створення необхідних умов для належного відправлення правосуддя.

До осіб, які за наявності відповідних підстав мають право на забезпечення безпеки, належать:

– особа, яка заявила до правоохоронного органу про кримінальне правопорушення або в іншій формі брала участь чи сприяла виявленню,

попередженню, припиненню або розкриттю кримінальних правопорушень;

- потерпілий та його представник у кримінальному провадженні;
- підозрюваний, обвинувачений, захисники і законні представники;
- цивільний позивач, цивільний відповідач та їхні представники у справі про відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;
- представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження;
- свідок;
- експерт, спеціаліст, перекладач і понятій;
- члени сімей та близькі родичі вищеперелічених осіб, якщо шляхом погроз або інших протиправних дій щодо них робляться спроби вплинути на учасників кримінального судочинства.

До органів, які забезпечують безпеку, належать державні органи, які приймають рішення про застосування заходів безпеки; здійснюють заходи безпеки.

Законом також передбачені права та обов'язки осіб, щодо яких здійснюються заходи забезпечення безпеки, а також права і обов'язки органів, які забезпечують безпеку. Крім того, визначені заходи забезпечення безпеки, до яких відносяться:

- особиста охорона, охорона житла і майна;
- видача спеціальних засобів індивідуального захисту і сповіщення про небезпеку;
- використання технічних засобів контролю і прослуховування телефонних та інших переговорів, візуальне спостереження;
- заміна документів та зміна зовнішності;
- зміна місця роботи або навчання;
- переселення в інше місце проживання;
- поміщення до дошкільної виховної установи або установи органів соціального захисту населення;
- забезпечення конфіденційності відомостей про особу;
- закритий судовий розгляд.

Наведений перелік не є вичерпним, так як з урахуванням характеру і ступеня небезпеки для життя, здоров'я, житла та майна осіб, взятих під захист, можуть здійснюватися й інші заходи безпеки.

Відповідно до ст. 6 Закону, відомості про заходи безпеки та осіб, взятих під захист, є інформацією з обмеженим доступом.

Положеннями цього Закону також передбачено порядок забезпечення безпеки військовослужбовців та осіб, які перебувають в установах виконання покарань чи слідчих ізоляторах або у місцях із спеціальним режимом тримання.

Підставою для вжиття заходів забезпечення безпеки осіб, визначено дані, що свідчать про наявність реальної загрози їх життю, здоров'ю, житлу і майну.

Приводом для вжиття заходів забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства, членів їхніх сімей та близьких родичів може бути:

- заява учасника кримінального судочинства, члена його сім'ї або близького родича;
- звернення керівника відповідного державного органу;
- отримання оперативної та іншої інформації про наявність загрози життю,

здоров'ю, житлу і майну зазначених осіб.

Законом також встановлено підстави і приводи для скасування заходів безпеки; наслідки відмови особи, яка бере участь у кримінальному судочинстві, від захисту; фінансування і матеріально-технічне забезпечення заходів безпеки; контроль за забезпеченням безпеки.

Крім того, передбачено дисциплінарну або кримінальну відповідальність за невжиття заходів безпеки, дисциплінарну, кримінальну або адміністративну відповідальність за розголошення відомостей про заходи безпеки.

Так, ст. 380 КК України за неприйняття рішення, несвоєчасне прийняття або прийняття недостатньо обґрунтованих рішень, а також невжиття, несвоєчасне вжиття достатніх заходів для безпеки працівників суду, правоохоронних органів або осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їхніх сімей та їхніх близьких родичів службовою особою органу, на який покладено функції забезпечення безпеки зазначених осіб, якщо ці дії спричинили тяжкі наслідки, – встановлено кримінальну відповідальність у вигляді позбавлення волі на строк до п'яти років.

Частиною 1 ст. 381 КК України за розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист, службовою особою, якою прийнято рішення про ці заходи, особою, яка їх здійснює, або службовою особою, якій ці рішення стали відомі у зв'язку з її службовим становищем, а так само особою, взятою під захист, якщо ці дії спричинили шкоду здоров'ю особи, взятої під захист, встановлено кримінальну відповідальність у вигляді штрафу від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправних робіт на строк до двох років, або обмеження волі на строк до трьох років.

Частиною 2 ст. 381 КК України за ті самі дії, якщо вони спричинили смерть особи, взятої під захист, або інші тяжкі наслідки, – встановлено кримінальну відповідальність у вигляді арешту на строк до шести місяців або обмеження волі на строк до п'яти років, або позбавлення волі на той самий строк.

Статтею 18511 КУпАП за розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист, – встановлено адміністративну відповідальність у вигляді накладення штрафу до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Отже, на підставі Закону та інших нормативно-правових актів, були внесені зміни до Кримінально-процесуального кодексу України (в ред. 1960 р.) та інших законів, зокрема право на забезпечення безпеки осіб закріплювалось положеннями статей 522 – 525 , 691 тощо КПК України (в ред. 1960 р.). Крім того, ст. 53 КПК України (в ред. 1960 р.) встановлювався обов'язок суду, прокурора, слідчого і особи, яка провадить дізнання, роз'яснити особам, що беруть участь у справі, їхні права (у тому числі й право на забезпечення безпеки) і забезпечити можливість здійснення цих прав.

Проте зазначені норми відсутні в діючому Кримінальному процесуальному кодексі України та лише в кількох нормах КПК є посилання на можливість забезпечення безпеки осіб (п. 5 ч. 1 ст. 56, п. 4 ч. 2 ст. 68, п. 9, 10 ст. 65, п. 7 ч. 2 ст. 69, п. 6 ч. 4 ст. 71, п. 3 ч. 6 ст. 206), у зв'язку з чим особи, що можуть потребувати забезпечення безпеки, належним чином не повідомляються щодо

наявності такого права та шляхів його реалізації. Навіть учасникам, яким роз'яснюються відповідні норми законодавства, спроби їх реалізації можуть здатися малоефективними.

Більше того, під час здійснення досудового розслідування в рамках кримінального провадження можуть виникати труднощі в практичному застосуванні чинних положень законодавства стосовно забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві. Вони зумовлені, насамперед, незнанням працівниками правоохоронних органів положень законодавства, які регулюють забезпечення безпеки учасників процесу, а також відсутністю налагоджених способів взаємодії органів, які приймають рішення про застосування заходів безпеки, та органів, які здійснюють заходи безпеки.

Відповідно до ст. 22 Закону, у разі наявності приводів, орган, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд, одержавши заяву або повідомлення про загрозу безпеці особи, зобов'язані перевірити цю заяву (повідомлення) і в строк не більше трьох діб, а у невідкладних випадках – негайно прийняти рішення про застосування або про відмову у застосуванні заходів безпеки. На своє рішення вони приймають мотивовану постанову чи ухвалу і передають її для виконання органу, на який покладено здійснення заходів безпеки. Ця постанова чи ухвала є обов'язковою для виконання вказаними органами.

Отже, перевірки підлягають характер висловлених погроз, їх спрямованість (перешкодження встановленню істини в кримінальному провадженні тощо). Можлива ситуація, що особа, яка заявила клопотання про забезпечення засобів безпеки, умисно дає неправдиві показання або, навпаки, добросовісно помиляється в об'єктивній оцінці наявних фактів, що й викликає негативну реакцію інших осіб. Тому реальність загрози потребує обов'язкового встановлення в кожному конкретному випадку.

Таким чином, забезпечення безпеки осіб повинно удосконалюватись на законодавчому рівні шляхом внесення змін до КПК, в тому числі щодо обов'язкового роз'яснення права на забезпечення безпеки особам, які мають на те право відповідно до Закону. Крім того, важливим засобом забезпечення такого права, а саме належного підтвердження здійснення уповноваженою особою його роз'яснення, було б закріплення норми щодо необхідності складення окремого протоколу із додержанням установлених кримінально процесуальним законодавством правил, про ознайомлення з яким свідчив би підпис відповідної особи. Крім того, види заходів безпеки, передбачені Законом, мають бути наведені в чинному КПК, так як в Законі не передбачено чіткого процесуального порядку їх застосування під час кримінального провадження та практично відсутній механізм забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні.

Так, ст. 2 КПК України встановлені завдання кримінального провадження: захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження, тощо, що цілком відповідає ст. 3 Основного закону держави (Конституції України), згідно якої людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, а затвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Практична реалізація цих конституційних засад у кримінальному процесі можлива лише за наявності усвідомлення кожною особою в ході кримінального провадження свого процесуального положення (статусу), що дасть їй можливість ефективно реалізувати свої процесуальні права і захистити інтереси (<http://jurblog.com.ua/2015/07/pravo-na-bezpeku-ta-shansi-nim-skoristatis>). – 2015. – 6.07).

***

Блог на сайті lb.ua

Про автора: В. Пилипенко, представитель України в Венеціанской комиссии, кандидат юридических наук

Волевиявлення партій замість народу. Або що передбачає нова редакція закону про всеукраїнський референдум?

Минулого тижня група народних депутатів зареєструвала нову редакцію закону «Про всеукраїнський референдум». Потребу у його прийнятті пояснили традиційно просто: діючий закон про референдум був написаний при попередній владі та «суперечить Конституції», нова редакція цю ситуацію начебто виправить.

Втім, ознайомившись з текстом документу, до його авторів виникає чимало запитань. Не зрозуміло, чому закон не дає можливості розглядати на референдумі такі питання як вступ до НАТО чи до ЄС? Утім, у проекті закону присутня стаття щодо проведення референдуму про зміну території нашої держави, що, м'яко кажучи, зараз не на часі.

Відмінності від закону 2012 року

У разі прийняття нової редакції закону про «Всеукраїнський референдум» найбільше змін зазнає розділ, що стосується предмету плебісциту – коло питань, що можуть розглядатись на всеукраїнському референдумі, значно звужується. Фактично за народною ініціативою під час волевиявлення може бути ініційоване тільки одне питання – скасування дії того чи іншого закону або його частини.

Оголошення референдуму з приводу питань із значно більшими наслідками – як то внесення змін до Конституції або зміна території України залишається у компетенції президента або Верховної Ради.

Роль політичних партій

Для того, щоб скликати референдум за народною ініціативою, як і раніше, потрібно зібрати не менш як 3 мільйони підписів громадян України, які мають право голосу, за умови, що підписи було зібрано не менш як у двох третинах областей і не менш як по 100 тисяч підписів у кожній області.

Але схоже, що питання організації референдуму офіційно пропонують віддати у відання політичних партій. Права, якими наділяються політсили, дійсно дуже потужні.

Відповідно до пропонованої редакції закону, політичні партії можуть офіційно стати або ініціаторами референдуму, або ж навпаки – опонентами. Із

відповідним статусом їх має реєструвати ЦВК.

Також політичні партії матимуть право агітувати, при цьому вони повинні формувати свої фонди референдуму. Тобто, – гроші, які офіційно витрачатимуть на агітацію.

Політичні партії матимуть право формувати комісії, чого немає зараз. Сьогодні ці повноваження в компетенції органів місцевого самоврядування.

Крім того, політичні сили також отримують право скликати загальні збори громадян України, на яких утворюється ініціативна група з питань проведення референдуму, що є однією з перших стадій народного волевиявлення, і можуть бути організаторами таких зборів.

Виникає логічне запитання: це волевиявлення громадян чи політичних партій? Навіщо такий контроль за ходом народного волевиявлення закріплений за політичними силами, яких в Україні майже 200? Найбільші з них сьогодні представлені в парламенті, вони щодня мають можливість агітувати у Верховній Раді за своє бачення соціально-економічного розвитку держави, передбачене їх власними програмами.

Якщо це всеукраїнський референдум за народною ініціативою, то і головну роль в організації його процесу повинен відігравати Український народ, як носій суверенітету і єдине джерело влади в державі, а не політична партія, метою діяльності якої фактично є боротьба за владу.

Референдум – це визнана в світі форма прямої демократії. Втім коли замість народу порядок денний референдуму формуватимуть політичні партії, демократичним цей процес вже назвати не можна.

Предмет референдуму

Із нововведень проекту закону – на референдум може бути винесене тільки одне питання, а не декілька, як це можливо сьогодні.

Крім того, волевиявлення не може бути проведене «з будь-якого питання» на відміну від закону 2012 року. Ще одна нова норма – референдум не можна проводити одночасно в день виборів.

Але більш суттєвими є нововведення в частині предмету всеукраїнського референдуму, перелік яких пропонується скоротити до 3 можливих питань:

- 1) про внесення змін до розділу I «Загальні положення», розділу III «Вибори. Референдум» і розділу XIII «Внесення змін до Конституції України» Конституції України;
- 2) про зміну території України;
- 3) щодо скасування закону України або окремих його положень.

Щодо останньої норми – автори нової редакції закону чомусь видають за нову, хоча право на законодавчий референдум українці мають і сьогодні – діючий закон дозволяє провести плебісцит щодо прийняття, скасування або внесення змін до чинного закону України.

У разі прийняття нової редакції закону «Про всеукраїнський референдум» українці зможуть ініціювати референдум лише з питань скасування законів або його окремих положень.

Стати ініціаторами референдуму з двох інших питань – внесення змін до Конституції та зміни території держави пересічні громадяни не зможуть. Ці питання, як і сьогодні, – виключно в компетенції Президента України та

Верховної ради.

Внесення змін до Конституції

Згідно нового проекту закону, на всеукраїнському референдумі не можна буде змінювати весь текст Конституції. Тільки її окремі розділи – I «Загальні положення», розділ III «Вибори. Референдум» і розділ XIII «Внесення змін до Конституції України».

Ініціювати це питання, як і сьогодні, може Верховна Рада, шляхом прийняття відповідного закону про внесення змін до зазначених розділів Конституції. Після чого голова парламенту надсилає закон на підпис Президенту України, а глава держави протягом 5 днів видає Указ про призначення всеукраїнського референдуму, про внесення змін до Конституції України.

Очевидно, що суспільство позбавлене участі в цьому процесі.

Утім, раніше експерти Венеціанської комісії висловлювали критику з приводу цієї норми закону від 2012 року за надто широкі можливості всенародного референдуму в частині внесення змін до Основного Закону. А також щодо можливості прийняття на референдумі нової Конституції.

Референдум про зміну території

Порядок призначення референдуму з цього надважливого питання, попри реальну загрозу територіальній цілісності держави, не змінився у порівнянні з нині діючим законом. І передбачає, що спочатку президент укладає міжнародний договір про зміну території України, після цього Верховна Рада приймає відповідний закон про ратифікацію і одночасно з ним своєю ж постановою ВРУ призначає проведення всеукраїнського референдуму про зміну території.

Отже, якщо президент і народні депутати вирішать змінити територію України, думку громадян про це спитають вже після укладення міжнародного договору і після його ратифікації в парламенті.

У 2012 році цю процедуру дуже розкритикували, в тому числі – нинішні члени коаліції, і експертна спільнота. Тоді у статусі представників опозиції вони наполягали на взагалі виключенні норми про можливість проведення референдуму про відокремлення території із закону.

Питання про зміну територій з проекту закону доцільно взагалі виключити або вказати, що референдум із цього приводу може проводитись в країні лише за умови соціально-політичної стабільності.

Сьогодні, як ніколи, потрібно бути обережними у кожному слові і в кожній букві такого закону. Помилка може призвести до невірному трактування, а цим можуть скористатись вороги України.

Вступ до НАТО та ЄС

Перші особи України дружньо заявляють про те, що питання членства України в НАТО і ЄС народ буде приймати шляхом референдуму. Проте в новій редакції закону про всеукраїнський референдум така можливість просто відсутня!

Зокрема, референдум щодо членства України в НАТО буквально днями у Франції пообіцяв президент Петро Порошенко. До того ж, на думку Глави держави, Україні потрібно 6-7 років підготовки. Про необхідність референдуму

про вступ України до НАТО П. Порошенко обіцяв і в 2014, і 2015 році.

«Нам потрібно провести референдум, щоб потім не було дискусій: це уряд хотів стати членом НАТО чи український народ», – таку заяву зробив Прем'єр А. Яценюк у травні 2015 року.

Із політичної точки зору наші можновладці говорять про таку необхідність. Але на практиці, в разі прийняття нового закону про всеукраїнський референдум, це питання шляхом волевиявлення розглядатись на може.

Для України, як і для переважної більшості інших країн, документ про приєднання до НАТО з юридичної площини являє собою рішення парламенту про ратифікацію Північноатлантичного договору.

В новому проекті закону такого предмету референдуму не передбачено.

До речі, слід зазначити, що юридично процедура вступу до НАТО не є надскладною, і референдум при цьому не є обов'язковою необхідністю, лише дві країни – члени Альянсу – з 26 проводили у себе вдома всенародний плебісцит на тему членства в НАТО – Словенія та Іспанія. Річ у тім, що унікально важливі питання для життєдіяльності країн, як правило, не виносяться на референдуми. Серед таких питань, безумовно, питання безпеки.

Але для України це питання важливе перш за все з політичної точки зору. Тому що насправді РФ буде складно поставити під сумнів результати всеукраїнського референдуму та продовжувати «мантру» про те, що «народ України не хоче членства в НАТО».

На що може отримати відповідь, що народ Криму також не хотів приєднання до РФ.

Референдум – це найвища форма демократії, загально визнана в усьому світі.

Референдум щодо вступу до ЄС

Якщо референдум про членство в НАТО не є обов'язковим, то із референдумом про членство в ЄС ситуація трохи інша.

Практично кожна країна із нинішніх членів ЄС ставала членом Євросоюзу тільки після того, як отримувала на це дозвіл громадян своєї держави. А результати референдуму беруться до уваги як керівництвом самої країни, що планує стати членом ЄС, так і керівництвом Євросоюзу.

Данія, Ірландія, Мальта, Словенія, Угорщина, Польща – починаючи із 70-х років переважна більшість держави перед набуттям членства в Євросоюзі спочатку проводили в своїй країні всенародний референдум з цього питання. Зазвичай понад 60 % громадян висловлювались за, а після 2004 року кількість підтримки ідеї членства ЄС серед населення країн-кандидатів зазвичай наближалась до 80 %.

У той час як для деяких країн саме через референдум був закритий шлях до вступу в ЄС. Як, наприклад, в Ісландії та Норвегії. Попри подану Ісландією заявку на вступ до ЄС ще в липні 2009 року, це питання заморожено через «погані показники суспільної думки».

В Норвегії ситуація ще більш показова. Країна подавала заявку на членство в ЄС двічі – у 1967 та 1992 роках. І обидва рази заявка країни на членство була «заморожена» через результати всенародного референдуму.

У Британії, яка також стала частиною ЄС не одразу, у 1961 році країні було

відмовлено у членстві з ЄС через вето Франції, а увійти до складу ЄС Британія змогла тільки у 1967 році, зараз навпаки планують провести референдум з питань виходу країни з Єврозони.

Велика Британія, Кіпр, Румунія та Болгарія – це ті країни, які не проводили референдум про членство в ЄС. Сьогодні дві із цих країн навпаки думають над виходом з Єврозони.

Зрозуміло, що для України членство в ЄС, на жаль, це навіть не перспектива найближчого десятиліття. Якщо реформування країни триватиме такими темпами як зараз, точніше – відсутність реформування держави.

Але із політичної точки зору для нас важливо створити основу для прийняття такого рішення в майбутньому.

Угода про асоціацію – це ще не членство в ЄС, і для того, щоб його домогтися, ми повинні працювати не тільки над суспільною думкою та популяризацією європейської ідеї, а й створювати для цього законодавче підґрунтя.

На жаль, у новій редакції закону про всеукраїнський референдум воно відсутнє

(http://blogs.lb.ua/volodymyr_pylypenko/309776_voleviyavlennya_partiy_zamist.html). – 2015. – 1.07).

***

Блог на сайті zaxid.net

Про автора: П. Пилипенко, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри ЛНУ ім. І. Франка, депутат Львівської облради від ВО «Свобода»

Чи справді нам потрібен закон про імпічмент Президента?

Майже 15 років після ухвалення у 1996 році Конституції України, яка передбачила можливість усунення з поста Президента держави у порядку імпічменту не виникало питань про необхідність прийняття спеціального закону, яким би врегульовувалась процедура його здійснення. Аж допоки нинішній очільник Кабміну (тоді щоправда, в іншій іпостасі) не прорік ідею про нагальну потребу розробки й ухвалення такого закону.

Надалі все пішло, за відомим сценарієм, коли кожна «поважаюча» себе політична сила, йдучи на вибори декларувала свою участь у розробці та прийнятті Закону «Про імпічмент Президента України».

Усе це сприймалося як своєрідна гарантія успіху у виборчих перегонах. Проекти закону «посипались» до парламенту і вже сьогодні є зареєстрованих декілька варіантів. Залишилось лише розглянути якийсь з них та ухвалити.

Однак не все тут так просто як видається на перший погляд. Проблема полягає у тому, а чи потрібен Україні взагалі такий закон? Чи не суперечитиме його ухвалення Конституції України?

Насправді відповіді на поставлені запитання містяться у самій Конституції. Отже:

1. Імпічмент або інакше – суд над Президентом за вчинення ним державної зради або іншого злочину це – виключна прерогатива Верховної Ради України як єдиного законодавчого органу влади в державі. Повноваження цього органу

виписані лише у Конституції України (ст. 85). Тобто жодним іншим законодавчим актом не можна передбачити якихось додаткових повноважень для неї.

2. Ст. 92 Конституції України подаючи перелік напрямків функціонування держави, які визначаються та встановлюються виключно законами України не містить вимоги про врегулювання процедури усунення з поста Президента України спеціальним законом. Пункт 21-й цієї статті, де йдеться про «організацію і порядок діяльності Верховної Ради» реалізований ухваленням закону про Регламент Верховної Ради України.

3. Що стосується самої процедури імпічменту, яка власне й повинна стати предметом врегулювання на думку ініціаторів майбутнього закону, то вже згадувана ст. 85 Основного закону у п. 10 вказує, що до повноважень Верховної Ради належить «усунення Президента України з поста в порядку особливої процедури (імпічменту), встановленому статтею 111 цієї Конституції».

Тобто бланкетність конституційної норми обмежується рамками Основного закону і вона не вимагає ухвалення для цього спеціального закону, на відміну від інших випадків (див. ст. 136 ч. IV, ст. 140 ч. II, ст. 153 і т. п.).

4. Сама процедура (порядок) імпічменту Президента чітко визначена у ст. 111 Конституції України. Її умовно можна поділити на п'ять взаємопов'язаних стадій. Зокрема:

Питання про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту ініціюється більшістю від конституційного складу Верховної Ради України.

Для проведення розслідування Верховна Рада України створює спеціальну тимчасову слідчу комісію, до складу якої включаються спеціальний прокурор і спеціальні слідчі.

Висновки і пропозиції тимчасової слідчої комісії розглядаються на засіданні Верховної Ради України.

За наявності підстав Верховна Рада України не менш як двома третинами від її конституційного складу приймає рішення про звинувачення Президента України.

Рішення про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту приймається Верховною Радою України не менш як трьома четвертими від її конституційного складу після перевірки справи Конституційним Судом України і отримання його висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про імпічмент та отримання висновку Верховного Суду України про те, що діяння, в яких звинувачується Президент України, містять ознаки державної зради або іншого злочину.

Не важко переконатись, що жодного іншого закону в якому могли б міститись якісь інші правила для додаткового врегулювання порядку проведення імпічменту Президента України не потрібно.

Діяльність тимчасових слідчих комісій Верховної ради врегульована у її Регламенті, а «спеціальні прокурори і слідчі» знають свої повноваження згідно з законом про прокуратуру, так само, як надання висновків Конституційним і Верховним судами не є проблемою для останніх.

Як бачимо, відповіді на обидва запитання містяться безпосередньо у Конституції України. Щоб їх не зауважити, потрібно мати неабияку «політичну

короткозорість», або не хотіти цього побачити.

Тобто ніякого закону про усунення Президента України з поста Верховною Радою України в порядку імпічменту не варто приймати. Такий закон вже є. Немає тільки політичної волі, аби його застосувати.

Чи є підстави для його застосування? То вже інше питання (http://zaxid.net/news/showNews.do?chi_spravdi_nam_potriben_zakon_pro_impichment_prezidenta&objectId=1357066). – 2015. – 3.07).

***

Блог на сайті «КОМПАНИИ, БАНКОВСКИЕ СЧЕТА, СДЕЛКИ, НАЛОГИ»

Про автора: И. Зайцев

Кассовая угроза: мифы и реальность введения РРО для «единщиков»

С 1 июля плательщики единого налога 3-й группы обязаны использовать кассовые аппараты. Но не все и не всегда.

В настоящей публикации анализируются непростые отношения плательщиков единого налога к регистраторам расчетных операций (РРО). Автор построил анализ по принципу отделения распространенных заблуждений от объективной реальности.

С 1 июля вступают в силу изменения в законодательство, внесенные еще в конце декабря при принятии так называемой налоговой реформы. Один из самых актуальных и болезненных вопросов для бизнеса – необходимость плательщикам единого налога (ЕН) 3-й группы использовать со второго полугодия кассовые аппараты (РРО).

Напомним, с начала года изменился состав групп плательщиков ЕН. К первой отнесены физлица-предприниматели с доходом до 300 000 грн в год, ко второй – с доходом до 1,5 млн грн в год, к третьей – до 20 млн год. Именно этой группе с 1 июля нужно использовать РРО. Политики и налоговики объясняют данный шаг чрезмерно большой долей теневого рынка в стране – более 60 % ВВП – и необходимостью ужесточить контроль за обращением наличной гривни. Также, по задумке чиновников, это позволит сократить объемы контрабанды: многие предприниматели торгуют контрафактной продукцией, не отображая ее в отчетности, и если проводить ее через кассовый аппарат, то придется объяснять происхождение товара. Аргументы бизнеса, противящегося введению РРО, столь же традиционны: по их мнению, это дискредитирует саму идею упрощенной системы, усиливает фискальное давление и влечет за собой высокие дополнительные расходы на сумму более 40 млрд грн. За последние полгода предприниматели неоднократно протестовали против внедрения РРО и добились определенных послаблений.

ЛІГАБізнесІнформ разобралась, что из заявлений политиков и бизнесменов касательно РРО – популизм и мифы, а что – реальность.

1. РРО нужны всем плательщикам ЕН. Миф

На самом деле с 1 июля кассовые аппараты необходимы только «единоналожникам» 3-й группы, то есть физлицам, чей годовой доход

составляет от 1,5 млн до 20 млн грн. Это довольно многочисленная, но не самая массовая группа предпринимателей: львиная доля бизнесменов довольствуется меньшими оборотами.

Во-вторых, РРО не требуются для плательщиков, торгующих за безналичный расчет, на рынках или в передвижных торговых точках. Еще одна оговорка – кассовый аппарат не нужен, если предприятие продает товар собственного производства с оформлением приходного кассового ордера.

У какого количества предпринимателей с сегодняшнего дня должны быть установлены кассовые аппараты, похоже, достоверно не знает никто. Так, по подсчетам главы Государственной регуляторной службы (ГРС) Ксении Ляпиной, кассовые аппараты необходимы 55 000 предпринимателям – плательщикам ЕН 3-й группы.

Замминистра финансов Елена Makeева считает, что под действие закона попадет почти 100 000 бизнесменов.

А Наталья Рубан, директор департамента налогового и таможенного аудита Государственной фискальной службы (ГФС), уверена, что РРО потребуются значительно меньшему количеству предпринимателей – около 8000.

Подсчеты усложняются тем, что у части бизнесменов РРО уже установлены. Скорее всего, истина где-то посередине: в налоговых инспекциях Киева ЛІГАБізнесІнформ подтвердили, что количество заявок на регистрацию РРО выросло, но колоссального наплыва желающих в последние дни июня не было.

2. Покупка, установка и обслуживание РРО обойдутся очень дорого. Миф.

В середине июня ГРС, возглавляемая Ксенией Ляпиной, опубликовала расчеты, согласно которым весь комплекс действий по установке и обслуживанию кассового аппарата в первый год обойдется предпринимателю в 71 000 грн. Объективность этих расчетов вызывает сомнения.

Во-первых, сам РРО можно купить гораздо дешевле, чем считает глава ГРС: новый аппарат стоит от 3500 грн, а на рынке хватает и техники б/у, которая еще дешевле. Во-вторых, более половины расходов Ксения Ляпина отвела на наем бухгалтера, хотя у большинства единщиков 3-й группы подобный человек есть в штате или предприниматель сам может готовить отчеты.

Несправедлива и оценка расходов на обслуживание РРО и обучение персонала. Опрошенные «ЛІГАБізнесІнформ» производители кассовых аппаратов и сервисные центры ответили, что первичное программирование техники, пломбировка и обучение включаются в стоимость РРО при заключении годового договора на обслуживание. Средняя цена месячного абонемента без излишеств – от 250 грн/мес. При этом оборудование для передачи данных в режиме онлайн производитель также может включить в стоимость или предоставить со значительной скидкой.

3. При первой проверке за неиспользование РРО вообще не будут штрафовать. Миф

Распространенное заблуждение. Как «ЛІГАБізнесІнформ» разъяснили в одной из ГНИ Киева, на самом деле не будут штрафовать только за первую

виявленню операцію без використання касового апарата. То єсть єсть в ходє першої перевірки виявлять нескілько случаєв продажі товару без РРО, будєть применєн алгоритм: перша сдєлка – штраф 0 грн, друга – штраф 100 % єть сумми продажі, третья і послєдуючіє – 500 % єть прошєдших «мимє касси» денєг. Перевірка мєжєть виявити дєсятки і сотні проведенних вне РРО операцій.

1. РРО нужні при покупкє чєрєз інтернєт. Рєальнєсть.

Єтьє правда: тєпєрь при закарє товару в інтернєт-магазинах или оплатє на сайтє придєтьєсь применять касовє апараты. В самєй налогєвой утвєрждають, чєть єтьє сдєлано не тєлько для контроля за налогєплательщиками, но і для зашиты прав потрєбителя: при наличиі чєка он смєжєть вєрнуть товар інтернєт-магазину. Как обьяснєють в ГФС, чєк долєжєть вєдаваться курьєру при доставкє закарєа или клиенту при получєнии товару. Інтернєт-магазина, зарєгистрованнєє за рубєжом и обслуживаючієє клиентєв из Україны, не подпадають под єтьєт закон.

2. РРО нужні обменним пунктам и при принятиі налички для дальнєйшого перевєда. Рєальнєсть

На самєм дєлє агентским обменним пунктам – то єсть фирмам, работаючім єтьє лица фінучрєждєний – РРО нужні былі вєсєгда. Сєйчас их придєтьєсь устанєвить и в кассах банков, чєго раньшє не трєбовалось. Аналогично и с принятиєм наличных денєг для дальнєйшого перевєда. Но єтьєт пункт вызиваєть наибєльшєє количество спєров и неяснєстєй: нужні ли, к примеру, РРО для терминалов самообслуживания пополнения мобильных телефонов или оплаты других услуг? Пока чєть налогєвая єтьєт вєпрєс не прояснила.

3. При устанєвкє РРО предприниматєль получаєть иммунитет єтьєт проверєк до 1 января 2017 года. Рєальнєсть.

Дєйствитєльно, вєє платєльщики, начавшіє использовать касовє апараты до 1 июля, освєбєждаются єтьєт проверєк. Но тєлько проверєк касєвой дисциплины – на другие виды контроля єтьє не распространяєтьєсь. Сєйчас рассматриваєтьєсь вєпрєс єтьєт, чєтьєбы освєбєдить єтьєт проверєк и бизнесмєнов, заключивших до 1 июля договор на поставку РРО с производитєлєм. Но пока єтьєт лишь предположєния (<http://www.interlegal.com.ua/corporate/?p=1690>). – 2015. – 2.07).

***

Блог на сайті espresso.tv

Про автора: Г. Друзенко

Щє спільного між скандальним законом 1558-1 та Конституцією України?

Україна сьєгодні потребує насамперед не декомунізації, а радикальної відмови від соціального популізму, закріпленого в Основному законі 1558 – єтьє безвідповідальний популізм? Однозначно!

Алє не тєльки. Якщо дивитись глибшє, єтьє агонія держави, щє на конституційному рівні проголєсила сєбє соціальною, узєла силу-силєнну

зобов'язань перед власними громадянами і через це спровокувала системний конфлікт між законами економіки і законами, які ухвалює Верховна Рада.

Бо ж хіба не держава вчергове порушила суспільний договір, проголосивши, що «забезпечення стабільності грошової одиниці є основною функцією центрального банку держави – Національного банку України» (ст. 99 Конституції України). Не треба бути конституціоналістом чи економістом, аби констатувати: НБУ (не без суттєвої допомоги з боку уряду) не виконав своєї «основної функції».

Так саме як не впоралась зі своїми «найважливішими функціями» держава в цілому, бо згідно зі ст. 17 Конституції «Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу» (народ, до речі, свою «справу» виконав на відмінно).

Приклади можна множити. Загалом чинна Конституція України багато в чому виявилась набором оптимістичних декларацій, не забезпечених економічним ресурсом та спроможністю держави виконувати задекларовані зобов'язання. Право на безоплатне житло (ст. 47), достатній життєвий рівень (ст. 48), безоплатну медичну допомогу (ст. 49), безоплатну освіту (ст. 53), контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт (ст. 42), задекларовані в Основному законі, – яскраві приклади безвідповідального конституційного популізму.

Цей популізм руйнує саму довіру до права та законодавства як інструменту регулювання суспільних відносин. Якщо ставитись до Конституції серйозно, то очевидно що держава давно і постійно не виконує своїх зобов'язань перед власним народом, що напевно звільняє громадян від виконання своїх обов'язків перед державою. Ніхто не може ефективно керувати за допомогою законів, якщо немає суспільної довіри до законодавця, якщо народ не відчуває, що влада репрезентує саме його, а не свої власні інтереси. Як казав класик, «суворість законів компенсується необов'язковістю їх виконання».

Отже, безвідповідальний популізм Верховної Ради зразку 2015 року в перебігу ухвалення законопроекту 1558-1 – лише прямий наслідок конституційного популізму ВРУ зразка 1996 року, яка закріпила в Основному законі модель соціальної держави-опікуна, що плекала у власних громадянах патерналізм, попри те, що економіка не давала жодних підстав сподіватись на побудову в Україні «держави загального добробуту» у скільки-будь озорому майбутньому. Це по-перше.

По-друге, голосування за 1558-1 вчергове продемонструвало, що політично-інфантильним націям протипоказані парламентські форми правління. Брак політичної культури, відсутність тривких традицій парламентаризму як у народу (який на останніх виборах вчергове довів, що голосує за особистості, а не за ту чи ту стратегію розвитку країни), так і у т.зв. «політичних еліт» (які примудряються бути полум'яними опозиціонерами, водночас перебуваючи у правлячій коаліції) робить парламентську форму правління просто недієздатною, що наразі компенсується хіба що фактичним зовнішнім управлінням країною.

ВИСНОВКИ

Україна сьогодні потребує насамперед не декомунізації, а радикальної відмови від соціального популізму, закріпленого в Основному законі. Для цього ми маємо укласти новий суспільний договір, за яким держава-опікун перетвориться на державу-партнера, а підданий-клієнт – на справжнього громадянина, відповідального за свою долю та майбутнє своєї держави.

Замість регулювання та опіки з боку держави новий суспільний договір має запропонувати громадянам свободу та рівні можливості. Основою конституційної реформи має стати не перерозподіл повноважень між центральною владою та місцевим самоврядуванням, а чітке визначення та обмеження компетенції публічної влади усіх рівнів як такої. У новій Конституції належить насамперед гарантувати простір свободи та самоорганізації громадян, захищений від втручання як держави, так і органів місцевого самоврядування, а вже потім ефективно розподілити повноваження та відповідальність між рівнями влади та її гілками.

Аби стати справді суспільним договором, а не міжелітним компромісом з елементами наукового дослідження, нова конституція має бути лаконічною. Громадяни мають розуміти, про які саме засади співжиття вони домовились поміж собою і які саме функції та повноваження вони делегували владі усіх рівнів.

В добу Інтернету справді масовий, чесний і прозорий конституційний процес – не тільки реальний та ефективний інструмент вироблення нового суспільного договору, а й шлях до консолідації української політичної нації. Пряма та опосередкована участь активних громадян та лідерів суспільної думки у розробці, обговоренні та ухваленні нової конституції – найкраща запорука її довговічності та дієвості.

За роки незалежності Україна вистраждала право на оригінальний суспільний договір. Ми дорого заплатили за пізнання себе. Ми ціною поту і крові вивчили, що у нас виходить добре, і які трансплантати не приживаються на нашій землі. Тепер настав час уконституювати наші знання про себе (http://espreso.tv/blogs/2015/07/04/scho_spilnogo_mizh_skandalnym_zakonom_15_58_1_ta_konstytuciyeju_ukrayiny). – 2015. – 4.07).

***

Блог на сайті Житомир.info

Про автора: Б. Розенблат

Існуючий закон про реструктуризацію валютних кредитів – чистої води популізм

2 липня Верховна Рада України ухвалила Закон «Про реструктуризацію зобов'язань за кредитами в іноземній валюті».

Хотів би підсумувати мої думки з цього приводу. Я переконаний, що цей Закон у тому вигляді, у якому він є, не повинен вийти за стіни Верховної Ради. Наразі це – чітко популістський закон.

Ним передбачено, що реструктуризація існуючих зобов'язань

позичальника за споживчим кредитом, а саме невиплаченої суми кредиту та нарахованих, але не сплачених відсотків, здійснюється шляхом зміни валюти виконання зобов'язань за споживчим кредитом на національну валюту України за офіційним курсом Національного банку на дату підписання кредитного договору.

Після першого та другого читань його повинні були допрацювати у комітетах і внести важливі зміни. Особисто я вніс до нього близько 11 поправок. Проте у тому варіанті, за який нам запропонували проголосувати, ці поправки враховані не були. Зокрема, у цьому законопроекті повинна була з'явитися норма щодо реструктуризації валютних кредитів лише тим людям, які брали їх для придбання соціального житла і для розвитку малого бізнесу під заставу свого житла, а також норма щодо переведення кредитів не по курсу 5.05, а по курсу, який буде визначений разом з Кабміном та Нацбанком. Я виступав за це. Тоді б цей Закон справді був би порятунком для звичайних українців, які потрапили у таку скрутну ситуацію.

Втім, повторюю, коли закон було з голосу внесено в зал, я не побачив ні порівняльних таблиць, ні правок, і зрозумів, що ми повинні відправити його на доопрацювання. Нас ввели в оману і ми проголосували «за». Я одразу ж відкликав свій голос. Як ви встигли побачити, так само зробило і багато моїх колег. Байдуже, мали ми на це право чи не мали, є така процедура чи немає. Але я не хочу, щоб мій голос стояв під цим законопроектом. Ми визнали, що помилилися. Це була технічна помилка. Я переконаний, що, зважаючи на ситуацію, Президент не підпише цей Закон, який просто знищить банківську систему України, а вона сьогодні і так на ладан діше.

Треба шукати компроміс!

Читаючи коментарі на своїй сторінці у Facebook, був дуже здивований реакцією людей на мій пост. Я вибачився за технічну помилку, але все одно отримав негативну реакцію. Скажу одне: депутатами не народжуються, а стають.

Нині я бачу кілька варіантів вирішення цієї ситуації. По-перше, мої помічники спільно з помічниками моїх колег по Блоку Петра Порошенка, вже готують новий закон про врегулювання проблем з валютними кредитами. Ми плануємо підготувати його за максимально стислий час. На меті – підтримка тих українців, які брали кредити на соціальне житло (до 100 кв. м при відсутності іншого житла у членів родини на момент взяття кредиту) та валютних позик для ведення малого бізнесу під заставу власного житла. Ми плануємо оприлюднити його на наступному тижні. Ми не популярні. Ми хочемо допомогти тим, хто цього справді потребує.

Крім того, в усьому світі існує практика, коли людина оголошує себе банкрутом, за нею залишають все нерухоме майно, а рухоме забирають. Така практика широко розповсюджена в США та Сполученому Королівстві.

Законодавство України, зокрема, Цивільний та Господарський кодекси України передбачають можливість застосування процедури банкрутства лише для фізичних осіб, що здійснюють підприємницьку діяльність. Для інших категорій неплатоспроможних фізичних осіб поки що така процедура не передбачена. Наразі вимоги, що впливають з особистих зобов'язань, у тому

числі про стягнення аліментів, відшкодування шкоди, заподіяної життю та здоров'ю громадян, а також інші вимоги особистого характеру підставами для порушення справи про банкрутство бути не можуть. Втім, на мою думку, таку процедуру розробити просто необхідно. Це допоможе вирішити не лише проблему валютних позичальників, але й багато інших проблем.

Як бачите, варіантів декілька. Також хочу нагадати про те, що нині діє мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті. Протягом дії цього закону не може бути примусово стягнуто, відчужене без згоди власника нерухоме майно, яке вважається предметом застави. Головне – не панікувати і не поспішати з висновками.

Попри шквал критики з усіх боків, який на мене обрушився у Facebook після голосування за цей законопроект, я не збираюся вдаватися до популістських заяв, щоб подобатися усім. Але обіцяю і далі працювати на благо українського народу (http://blogs.zhitomir.info/index.php?task=show_blog_detail&id=1518). – 2015. – 5.07).

***

Блог на сайті День.Кіев.ua

Про автора: О. Солонтай, експерт Інституту політичної освіти

Чому не можна приймати такий закон про місцеві вибори

Стаття 140 Конституції України визначає, що обласні та районні ради, не такі, як сільські, селищні та міські. Вони специфічні. Ці ради створені для представлення спільних інтересів громад – «Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради».

Стаття 140 Конституції України визначає, що обласні та районні ради, не такі, як сільські, селищні та міські. Вони специфічні. Ці ради створені для представлення спільних інтересів громад – «Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради».

Це означає, що кожна районна та обласна рада повинна мати щонайменше одного депутата-представника від громади нижчого рівня в складі ради вищого рівня. І саме так в Україні завжди було, окрім 2006-2010 років. Тоді депутатський корпус обласних та районних рад зовсім не відображав громади нижчого рівня, оскільки депутати були обрані по списках партій. Вже в 2010 році, попри збереження партійної монополії на висунення кандидатів в депутати обласних та районних рад, ситуація була частково виправлена. Зокрема, діюча система місцевих виборів чітко прив'язувала кандидата в депутати до конкретної громади, якщо він балотується як мажоритарник. В 2014 році по цих мажоритарних округах дозволили самовисування. Таким чином, після Євромадаїну було виправлено ще одну помилку – обов'язковість партійного даху для кандидата, в умовах коли обраний депутат представлятиме громаду, а не партію.

Загалом, партійна система з відкритими списками не може забезпечити

обрання в обласні та районні ради депутатів, які відображатимуть інтереси громад доти, поки не буде проведена адміністративно-територіальна реформа. Це пов'язано з тим, що в Україні є сільські, селищні, міські громади з дуже різною кількістю населення. Інколи міста нараховують 8-18 тис. мешканців, але мають таке ж представництво в обласній раді, як і міста-мільйонники. Більше того, є райони з чисельністю населення 5-7 тис. мешканців, які теж мають право бути представлені в обласній раді, на рівні цих міст. В результаті виходить, що міста або райони з різницею в чисельності населення в десятки разів, мають однакове представництво в обласній раді. Аналогічна проблема зараз є і на районному рівні. виправити це можна буде тільки тоді, коли буде проведена реформа громад.

Система, яка діє на сьогодні, є компромісом між апетитом партій (список) та правом громади на представництво (округи в межах громади). Нині ж, автори законопроекту про місцеві вибори пропонують обирати депутатів районних та обласних рад за правилами виборів в міській громаді, тобто ділити межі на територіальні округи. Але ці округи не співпадатимуть з межами громад, таким чином більшість громад не матимуть своїх конкретних депутатів в раді вищого рівня, адже як правило (за винятком великих громад), округи включатимуть більше однієї громади. В результаті, якщо прийняти такий закон, ми повернемося до негативного досвіду 2006 року, коли мало місце грубе порушення Конституції, а крім того, це суперечитиме логіці задекларованого курсу на створення реального місцевого самоврядування.

Також варто звернути увагу, що буквально на днях Конституційна комісія та Президент України оголосили, що вже в цьому році планується скасування РДА та ОДА, а при районних та обласних радах будуть створені виконкоми. В результаті вага та значення обласних та районних рад зростуть, а їх формування в антиконституційний спосіб, у випадку прийняття такого закону, породить нові конфлікти. Крім того, в Україні все більше просувається реформа «добровільного об'єднання громад». А це ще один аргумент, чому не можна приймати запропонований закон. Він унеможливить проведення виборів депутата від утвореної громади до ради вищого рівня (районної, обласної), адже запропонована система не передбачає проміжкових виборів та не закріплює за громадою право мати депутата-представника інтересів громади.

До оприлюднення намірів щодо конституційного реформування обласних та районних рад, ситуація була одна. Нині вона змінилася. Тому може хоч зараз автори визнають, що запропонований текст законопроекту не відповідає ні поточному тексту Конституції України, ні тим конституційним змінам, які пропонуються Президентом? (<http://www.day.kiev.ua/uk/blog/suspilstvo/chomu-ne-mozhna-pryumaty-takyu-zakon-pro-miscevi-vybory-chastyna-4>). – 2015. – 2.07).

***

Блог на сайті «lb.ua»

Судова реформа: правова ідеологія

Нинішню українську владу часто критикують за повільність впровадження реформ. Не стала виключенням і судова реформа, проведення якої вкрай

необхідно нашій державі. Про що казати, коли відповідна Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки (далі – Стратегія) затверджена Президентом України лише 20 травня 2015 року. Владі знадобився цілий рік тільки для того, щоб розробити план реформ. Увесь цей час судова система, яка служила Януковичу, продовжує працювати за старими схемами.

І можна було б ще якось толерувати такий повільний темп, мимохідь подарувавши Порошенку символ його влади – черепаху. Та, нажаль, розробники Стратегії більше нагадують не черепах, а патологоанатомів, які прикрашають макіяжем труп, сподіваючись, що він хоч трішки буде схожий на живу людину. У той час як труп, тобто судова система, уже давно померла.

Але не варто впадати у відчай. Як казав Фрідріх Ніцше: «Тільки там, де є могили, є і воскресіння». У нас є можливості побудувати щось нове і життєздатне, тим більше, коли ми знаємо недуги попередника. Останні події в гучних судових справах, де особливо небезпечних злочинців судді відпускають під завдаток, де виправдовують хабарників і всіляко захищають корумповану частину правлячого класу, лише доводять актуальність та необхідність проведення судової реформи.

Сьогодні я розпочинаю цикл матеріалів, присвячених цьому питанню. Зокрема, ми поступово розглянемо, чому президентська Стратегія реформування – це «поворот не туди» і що потрібно зробити, змінити, ліквідувати, аби в Україні дійсно утвердилося верховенство права, як того вимагає наша Конституція.

Правова ідеологія Президентської Стратегії

Для початку потрібно визначити: для чого нам потрібна судова система? Що ми хочемо створити: справедливий суд, суд в інтересах якоїсь соціальної групи чи взагалі сталінські трійки? Фундаментом судової реформи має слугувати якась визначена правова ідеологія.

Президентська Стратегія присвячує ідеології аж один абзац (ч.1 ст.3):

«Конституція України проголошує Україну правовою державою, в якій права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. В Україні визнається і діє принцип верховенства права».

Прокоментуємо. Стаття 1 Конституції України визначає Україну як суверенну і незалежну, демократичну, соціальну, правову державу.

Правова держава – це організація політичної влади, діяльність якої заснована на визнанні та реальному забезпеченні прав і свобод людини, верховенстві права і взаємній відповідальності особистості і держави [1, с. 511].

Отже, Конституцією визнається, саме існування права у контексті теорії природного права (важливий момент, пропущений у Стратегії). Статтею 8 встановлюється верховенство права (зокрема і над законом). Після згадки про верховенство права, автори Стратегії ставлять крапку, очевидно вважаючи, що вони достатньо окреслили правову ідеологію.

На жаль, даний абзац Стратегії не тягне на те, щоб слугувати фундаментом реформи, а найголовніші висновки, які випливають зі статті 1 і статті 8

Конституції України – лишилися «за дужками». Думаю, що це не випадково.

Що лишилося «за дужками» Стратегії

Подальше визначення правової ідеології приведе нас до висновку, який розробники, мабуть, не дуже воліли бачити у президентському документі. А саме: метою судової реформи має стати забезпечення незалежності судової влади від інших гілок влади. В тому числі і виконавчої, на яку має вплив Президент.

По-перше, існування правової держави неможливе без верховенства права. Інколи ці поняття навіть ототожнюються. По-друге, принципом верховенства права є поділ влади на законодавчу, виконавчу і судову, закріплений у ст.6 Конституції України. Український правник О.Ф. Скакун зазначає принцип розподілу влад як ознаку соціальної правової держави, що виражається у:

- незалежності та єдності гілок влади;
- недопустимості підміни функцій один одного;
- дієвості механізму «стримувань і противаг» [2, с. 227].

Таким чином, незалежність судової гілки влади є необхідною умовою для існування принципу розподілу влад, що в свою чергу є необхідною ознакою правової держави. Хоч механізм «стримувань і противаг» між гілками влади і не згадується в Основному законі прямо (і це є недоліком), однак із суті зазначених положень випливає, що він має бути обов'язково передбачений. В іншому випадку ставиться під питання втілення правової держави взагалі.

Три вищезазначені ознаки принципу розподілу влад мали б стати фундаментом розроблення Стратегії, аби відокремити і забезпечити незалежність судової влади від інших гілок влади (виконавчої та законодавчої). Ось основна проблема, чому українська судова система не функціонує належним чином.

Тепер логічна структура правової ідеології цілком зрозуміла. Тепер ми можемо відповісти на питання, що ми хочемо створити. І метою судової реформи якраз і має стати відокремлення судової влади, однак про це у Стратегії не згадується ні слова. Натомість у статті 2 в якості мети Стратегії ми бачимо беззмістовний популізм про «суспільні очікування» і «європейські цінності». Механізм «стримувань і противаг» взагалі не згадується в документі (http://blogs.lb.ua/stanislav_tsys/310515_sudova_reforma_pravova_ideologiya.html). – 2015. – 9.07).

***

Блог на сайті «ubr.ua»

Про автора: А. Охрименко, економіст

Чому МВФ відмовляється давати гроші Україні

Если верить слова министра финансов Наталья Ярьско, то причина отказа МВФ предоставить второй транш кредита до 15 июня 2015 года заключается в том, что Верховная Рада не приняла четыре законопроекта.

Со слов Натальи Ярьско это законопроекты

Проект Закона про внесення змін до деяких законів України у сфері комунальних послуг

№2029а

Главная суть этого законопроекта, в том, что предприятия в случаи не согласия с тарифами ЖКХ могут судиться с поставщиками услуг. Но при этом должны заплатить все долги. Там, есть дополнение согласно которого до 1 января 2016 года все предприятия и местные органы власти обязаны погасить долги перед НАК «Нафтогаз»

«9. Спори щодо формування та встановлення цін/тарифів на житлово-комунальні послуги вирішуються в судовому порядку.» г) частину десяту доповнити абзацом третім такого змісту: «Порядок відшкодування втрат підприємств, що виникають протягом періоду розгляду розрахунків тарифів, встановлення та їх оприлюднення органом, уповноваженим встановлювати тарифи, визначається порядком формування тарифів».

Про внесення змін до Закону України “Про введення мораторію на примусову реалізацію майна”

№2956

Очень маленький закон.

Главная цель это отмена моратория на реализацию имущества ТОЛЬКО государственных и коммунальных предприятия, которые задолжали НАК «Нафтогаз».

“Дія мораторію, встановлена частиною першою цієї статті, не поширюється на застосування примусової реалізації майна (за виключенням майна підприємств, що відповідно до законодавства не підлягає приватизації) для погашення заборгованості перед Національною акціонерною компанією “Нафтогаз України” та її дочірніми підприємствами, що здійснювали постачання природного газу на підставі ліцензії”;

Закон України Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення системи гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку

№2045 и еще №2045-1

Очень большой и действительно нужные закон. Но в самом тексте законопроекта столько глюков и ляпов, что если его и примять, то нужно будет потом, еще много раз переделывать. Бардак и не умнее работать документами это главня черта и минфина и всего правительства Арсения Яценюка. Главное, что-то примять, а что будет дальше наплевать.

Закон України Про внесення зміни до статті 216 Кримінального процесуального кодексу України щодо уточнення підслідності Національного антикорупційного бюро України

№2879

Вот весь текст закона

Верховна Рада України п о с т а н о в л я є: 1. Абзац перший частини п'ятої статті 216 Кримінального процесуального кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., №№ 9-13, ст. 88) після цифр “364” доповнити цифрами “3661”. 2. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Может, действительно МВФ не хочет давать нам очередной кредит, потому, что не приняли эти законы. Но, выгдит довольно таки странно. Если,

еще законопроект №2045 действительно вызывает, и споры, и требует доработки, то почему не были приняты эти три абсолютно второстепенные законы, которые никак не влияют на экономику и вообще работу в Украине, странно. Может все же причина отказа МВФ давать деньги, несколько другая, но панни Яресько просто стыдится сказать (<http://blog.ubr.ua/finansy/pochemu-myf-otkazyvaetsia-davat-dengi-ukraine-11320>). – 2015. – 11.07).

***

Блог на сайті «delo.ua»

Про автора: Д. Артемчук, президент Всеукраїнської асоціації деревообробних підприємств

Початок нової ери для деревообробної промисловості

7 липня Президент України П. Порошенко підписав закон «Про внесення змін до закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» (щодо мораторію на експорт лісоматеріалів у необробленому вигляді)

Ми вважаємо, що цей закон справді направлений на відродження деревообробної промисловості, залучення інвестицій в лісопромисловий сегмент та має стати дієвим інструментом боротьби з експортною корупцією. Тому вся деревообробна галузь України вітає цей крок і святкує перемогу.

Емоції деревообробників можна зрозуміти. Верховна Рада підтримала цей закон ще у квітні, але його підписання Президентом затягнулось. Протягом останніх двох місяців навколо закону розвернулася шалена боротьба. Відповідно до ст. 94 Конституції України, Президент мав його підписати впродовж 15 днів після отримання Адміністрацією Президента, або ж ветоувати чи повернути до Верховної Ради України до повторного розгляду зі своїми вмотивованими пропозиціями.

Коли сплинули всі можливі терміни, а закон наче загубився в кабінетах Адміністрації Президента (адже його було ані підписано, ані ветовано, ані повернуто до Верховної Ради), деревообробники та автори законопроекту почали бити на сполох. Якщо не ветоували і не повернули до повторного розгляду, закон, відповідно до Конституції, вважається схваленим та має бути офіційно оприлюднений. Але і цього не відбулось.

Десяток офіційних звернень та відкритих листів так і не дали відповіді на єдине питання – чому нашумілий законопроект не підписано і не опубліковано у офіційних джерелах.

Наступним кроком став судовий позов одного з лідерів з виробництва шпону в Європі ПрАТ «Єврошпон-Смига» до Президента України та Голови Верховної Ради щодо неналежного виконання ними своїх обов'язків, пов'язаних з непідписанням та неоприлюдненням закону щодо мораторію на експорт необробленої деревини. Слідом за першим позовом надійшли ще два – від волинського деревообробного підприємства ТОВ «Цунамі» та від одного з авторів законопроекту, народного депутата України Миколи Томенка.

Водночас з тим до прояснення ситуації із непідписанням закону

деревобробники долучили і бізнес-омбудсмена, офіс якого нещодавно розпочав свою роботу в Україні.

На думку експертів в сфері міжнародних торговельних відносин, зволікання з підписанням цього закону було пов'язано з тим, що він суперечить міжнародним зобов'язанням України перед СОТ, зокрема щодо введення будь-яких обмежень на експорт товарів відповідно до Генеральної угоди з тарифів і торгівлі ГАТТ 1947. Проте згадана угода має декілька дозволених винятків. Так, згідно положення параграфу 1 статті 11 ГАТТ, можливе введення «заборони чи обмеження експорту, які тимчасово застосовуються з метою попередження чи послаблення критичного дефіциту харчових продуктів або інших товарів, що мають вагомe значення для експортуючої сторони». Зважаючи на це, закон щодо мораторію на експорт необробленої деревини, що вводиться тимчасово, на 10 років, з метою вирішення проблеми дефіциту деревної сировини на внутрішньому ринку, аж ніяк не порушує норми СОТ. Адже проблема браку деревної сировини в Україні дійсно існує.

За даними Всеукраїнської асоціації деревобробних підприємств, дефіцит пиловника дуба сьогодні складає майже 80%. Так, наприклад, лісгосподарськими підприємствами Черкаської області було виставлено на аукціон 1 кварталу 2015 року 8800 куб. м пиловника дубу, в той час як відповідно до заявок деревобробних підприємств Черкащини потреба в пиловнику дуба становить 70,65 тис. куб. м.

Якщо брати загальну статистику, то у 2014 році українськими підприємствами було перероблено 7078 тис. куб. м лісоматеріалів. За офіційними даними Державного агентства лісових ресурсів України, протягом 2015 року у підпорядкованих Держлісагентству лісах під час рубок головного користування планують заготовити 7510,5 тис. куб. м деревини. Тобто вся заготовлена деревина від рубок головного користування може бути реалізована вітчизняним виробникам.

Тому для деревобробної галузі України заборона на експорт круглого лісу як можливість отримання доступу до всієї заготовленої деревини була необхідна як повітря. На жаль, залишається таємницею, що саме стало вирішальним у тривалому протистоянні навколо введення мораторію на експорт кругляка. Але найголовнішим є те, що довгоочікуване підписання закону знаменує початок нової ери для деревобробної промисловості України, яка протягом останніх років потерпала через брак сировини на внутрішньому ринку.

Це тільки перший крок, адже боротьба за розвиток вітчизняної деревобробки триває. Наразі знаходяться на доопрацюванні між першим та другим читанням законопроекти №2617 та №2618 щодо тимчасового звільнення ввозу деревобробного обладнання від імпортного мита та ПДВ. Ці законопроекти покликані тимчасово знизити податковий тиск на українських деревобробників, виробників меблів та інших товарів з деревини та створити інвестиційні стимули для оновлення виробничої бази та повноцінного відродження вітчизняної деревобробної галузі (http://delo.ua/opinions/pochatok-novoji-eri-dlja-derevoobrobnoji-promislovosti-300022/?supdated_new=1436768619). – 2015. – 10.07).

Блог на сайті «Україна комунальна»**Про автора:** Ю. Калюжный***Отсутствие реформ в ЖКХ – это тоже результат***

Вступивший в законную силу Закон Украины «Об особенностях осуществления прав собственности в многоквартирном доме» начинает проявлять вопросы.

Люди начинают задумываться о том, что их может ожидать в ближайшем будущем. Может ли бы так, что создание ОСМД станет решением всех технических проблем дома? Как можно еще больше платить, когда уже нечем оплачивать существующие платежки. Кроме оплаты за коммунальные платежи нам еще придется, оплачивать услуги управителя не зная, насколько его профессиональные способности помогут нам совладельцам многоквартирного дома управлять нашим совместным имуществом.

Не только такие возникают вопросы, но и много других. Предлагаю к вашему вниманию некоторые из них. Но есть и свои варианты, что надо делать?

1 Если жильцы не приняли решение создавать ОСМД, то они заключают договор с управителем, который уж потом от их имени ищет и заключает договор с управляющей компанией. Кто в этом случае несет ответственность за качество выполнения работ по обслуживанию дома (промывке труб, ремонтам и т.д.)?

Да действительно, Законом предусмотрена возможность жильцам дома заключить договор с управителем в том случае, когда ими, как совладельцами дома не будет создано ОСМД. Заключение договора с управляющим – это есть форма управления совместной собственностью, которая предусмотрена Законом. Вероятней всего, кандидатура управителя, будет предлагаться совладельцами дома уже созданными управляющими компаниями. В этой связи, нужно предположить, что текст, проекта договора на осуществления управления совместной собственностью, будет уже предложен сособственникам дома управляющей компанией. Предусмотрено, что Кабинет министров Украины, должен в течении шести месяцев разработать Типовой договор. Однако, если провести аналогию заключения Типовых договоров по предоставлению коммунальных услуг, которые были утверждены Постановлениями Кабинета министров Украины, то можно предположить, что совладельцам дома может быть предложен договор, который мало будет схожий с утвержденным Типовым договором по управлению совместной собственностью.

Законом также определено, что интересы сособственников дома, при рассмотрении договора с управителем, может представлять уполномоченное лицо, которое ими избирается. Договор с управителем может быть подписано, как самими сособственниками дома, так и уполномоченным лицом, согласно наделенных ему полномочий.

Однако, сам порядок рассмотрения и обсуждения договора Законом не прописан. Нет также в Законе порядка проведения контроля со стороны совладельцев дома, как за самим процессом составления и проведения

переговоров по заключению договора с управителем, так и процесс контроля исполнения договора. Ответственность управителя определенная Гражданским кодексом Украины в Законе не отражена. Текст Закона не определен порядок проведения контроля за деятельностью управителя и привлечения его к ответственности, за нанесенный ущерб сособственникам дома. Ссылки на нормы действующего законодательства нет.

Составление текста договора, его заключение, и проведение контроля за его исполнением, отдано общему собранию сособственников дома. Если учитывать то обстоятельство, что в подавляющем большинстве, граждане не владеют юридическими тонкостями, и малоактивны в защите собственных интересов, то не трудно предположить, что текст договора с управляющим, будет не отвечать интересам совладельцев дома. А значит, вся ответственность, за надлежащее техническое состояние дома будет целиком ложиться на жильцов дома, вплоть до потери ими их совместной собственности.

2. Если управляющая компания некачественно выполнила свою работу, что повлекло ущерб, например, плохо подготовила дом к отопительному сезону, из-за этого порвало трубы, кто несет ответственность, и кто должен исправлять? Возмещать ущерб?

Нормами Гражданского кодекса Украины установлена ответственность управляющего, в случае нанесения им ущерба установителям управления (совладельцами дома), если его вина (управителя) будет доказана, и его ответственность предусмотрена договором. Однако, положения Закона не определяют порядок привлечения к ответственности сторон договора за его не выполнение.

Управляющая компания, не будет нести ответственность за обязательства управляющего конкретно взятого дома. Скорей всего спор по обязательствам будет протекать между совладельцами дома, их уполномоченного лица, и самим управляющим. Ответственность совладельцев наступит тогда, когда они в зимний период будут мерзнуть в своих квартирах, и не иметь круглосуточное водоснабжения, в результате их отношений с управляющим дома.

Если, условиями договора будет определены ответственные и будет расписан порядок определения ответственности, и будет сторона, которая определит размер нанесенного ущерба, то возможно будет определен возмещающий ущерб.

3. Какие рычаги влияния есть у жильцов на управителя, управляющую компанию?

Способов экономического влияния на управляющую компанию у совладельцами дома практически никаких нет. Управленческая компания, от деятельности управителя, будет иметь доход, но отвечать перед совладельцами дома будет управитель. Ответственность управляющей компании, может возникнуть, перед сособственниками дома, только в том случае, если управление совместной собственности будет передано непосредственно управленческой компании или ассоциации, которую создаст управляющая компания. Но, опять же, если условия договора будут предусматривать эту ответственность.

Таким образом, остается один рычаг влияния, как на самого управителя,

так и возможно на управляющую компанию или ее ассоциацию, объединившихся жилых домов, это договор. Условия договора будут иметь определяющее значение. Кроме того, уровень способности собственников дома представить и защитить свои интересы. Выбор формы управления своей совместной собственностью будет влиять на стратегию и тактику сохранения своей совместной собственности.

4. Могут ли они досрочно расторгнуть договор, подать в суд, потребовать вернуть деньги?

Да, есть такая возможность у совладельцев дома. Они могут расторгнуть Договор с управителем. Договор с управителем заключается сроком на один год, если за один месяц до окончания действия Договора, никто из сторон не известит письменно другую сторону об отказе от Договора, Договор будет считаться продолженным на следующий однолетний срок.

Но, только нужно решение собрания всего дома, а при предложенной процедуре в Законе, проведение собрания и голосования, которое может оказаться под влиянием управляющего, расторжение договора может стать не реальным.

5. Может ли орган местного самоуправления (например, в лице горжилуправления) быть третьей стороной при заключении договора, осуществлять контроль за деятельностью управителя, компании?

Теоретически да. Совладельцы дома, совместно с органами местного самоуправления могут заключить трехсторонний договор с управляющим. Вероятней, что с управителем, а не с управляющей компанией. В Законе, определена форма управления совместной собственностью, через заключения договора с управителем, или созданием ОСМД. Но даже, если и создано ОСМД, для управления совместной собственностью объединением совладельцев многоквартирного дома, то участие управителя не исключается. Поэтому, органы местного самоуправления скорее согласятся на трехсторонний договор с управителем нежели с управляющей компанией.

Но также, возникает вопрос, а нужно ли это органам местного самоуправления участвовать в трехстороннем договоре и нести ответственность. Ведь цель данного Закона, это перебросить всю заботу о жилом доме на плечи самих совладельцев дома. Органы местной власти годами, не осуществляли должного контроля за работой коммунальных предприятий, а теперь и подавно, забудут, где дома и находятся.

Не для этого разрабатывался годами этот новый Закон, чтобы органы местной власти активно приняли участие в техническом содержании жилого фонда, и взяли на себя часть обязательств и ответственности.

Вспомните пословицу: «Спасение утопающего – дело рук самого утопающего!» Поэтому, качество самого договора и строящиеся отношения между собственниками многоквартирного дома и управляющим, будут формироваться исключительно самостоятельно. Органы местного самоуправления вмешиваться не будут. Разве, что забредет одинокий депутат райсовета или горсовета, и то только, чтобы в очередной раз обещаниями своими «убаюкать» «невидящие» глаза совладельцев многоквартирного дома.

От всех этих «болезней» нового Закона, есть одна и очень эффективная

«таблетка» – это создать домовый комитет, как форму управления совместной собственности с образованием юридического лица. В этом случае, трехсторонний договор между совладельцами многоквартирного дома, органом местного самоуправления, и определенным исполнителем услуг, возможен. Нужно не забывать, что целый год, исполнители услуг, еще могут продолжать предоставлять услуги. Домовой комитет, настоящий, а не фиктивно созданный, может осуществлять должный контроль за качеством предоставляемых услуг, и решать вопросы ремонта дома с участием местных и государственного бюджетов.

Домовой комитет, созданный совладельцами многоквартирного дома, для настоящей защиты своих интересов, может принять участие в создании своего субъекта предпринимательской деятельности оказывающего ремонтно-строительные работы, чтобы отказаться от услуг, вымирающих ЖРЕПОВ и ЖИЛСЕРВИСОВ. Проводить свою действительную договорную компанию, и составлять условия договоров в рамках действующего законодательства.

Домовой комитет может не только стать стержнем реальной реформы в жилищно-коммунальной сфере, но и стать органом территориальной громады в условиях децентрализации местной власти. Создать условия для управления совместной собственности – это и есть настоящая децентрализация. Домовой комитет, как орган территориальной громады дома (ОСН), и его объединения, являются собой самый лучший вариант децентрализации местной власти. Состав органов местного самоуправления будет формироваться территориальными громадами, а не партийными списками, а это значит, что изменится сама избирательная система. Депутатами от территориальной громады станут те, кто реально проявлял активность в защите интересов своей громады. В таких условиях, контроль осуществляемый за любой строительной или управляющей компанией, будет иметь реальный результат.

6. Все же, в каких условиях может развиваться реформа ЖКХ, если новый Закон не реформирует жилищно-коммунальную сферу?

Что можно предложить в данной ситуации?

1. Обратиться к депутатам ВРУ с просьбой об объявлении моратория на введение в действия Закона Украины «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» на определенный срок.

2. Разработать и подать проект Закона, который бы регламентировал упрощенный порядок отвода и регистрацию земельных участков вокруг жилых домов и сооружений относящихся к многоквартирному дому.

3. Если отвод земли под жилым домом и вокруг него, согласно ч.2 ст.42 Земельного кодекса Украины, отводится без оплаты собственникам многоквартирного дома, то и внесение в единый реестр земли, эти придомовые участки должны также вноситься без оплаты.

4. Начисление субсидий за разницу между стоимостью жилищно-коммунальных услуг и процентом оплаты должна стать адресной, и перечисляться на лицевой счет собственника квартиры. Такой порядок даст возможность каждой семье контролировать качество предоставляемых жилищно-коммунальных услуг, и за счет снижения платежей, из суммы поступившей от субсидии, отчислять их в резервный и ремонтные фонды

домов. Таким образом, предприятие, которое оказывает коммунальные услуги, получает отчисление субсидии только за фактически оказанные услуги. Коррупционная составляющая при расчете и начислению субсидий предприятиям исключается.

5. Разработать и предложить проект Закона, который бы регламентировал порядок определения фактически оказанной и полученной потребителем коммунальной услуги. Это позволит окончательно разрушить все коррупционные схемы не только в жилищно-коммунальной сфере. Отсутствие платежей за фактически предоставленные услуги, создают условия для развития коррупции на Украине. Появление такого Закона, который бы регламентировал порядок определение фактической цены услуги, позволил бы провести реальную реформу в ЖК сфере.

6. Разработать и предложить проект Закона, который бы регламентировал порядок определения исполнителя коммунальных услуг. Есть Приказ №60 Держком Украины по вопросам жилищно-коммунального хозяйства от 25.04.2005года, который не выполняется. Данный Закон позволил бы создать действительно рыночные отношения в жилищно-коммунальной сфере. Исключив возможность участия предприятий, которых «крысуют» во властных структурах, и которые уже не одно десятилетие «отмывают» из госбюджета средства. На Украине возможно создание предприятий обслуживающих жилые комплексы, которые бы обеспечили автономное электро-, водо-, газо-, тепло-, снабжение, и разрушили монополию в этой сфере. Такие условия позволили бы приток инвестиций в эту отрасль. Каждый жилой дом можно превратить в отдельное предприятие.

7. Необходимо повысить доход населения. Это возможно при пересмотре утвержденной стоимости одного рабочего часа. Законом Украины «О бюджете на 2015год», определена стоимость одного рабочего часа – 7.22грн. Это никак не вписывается в реальный курс доллара на Украине. Нужен законопроект, которым внести изменения в Закон Украины «О бюджете на 2015год», и привязать стоимость одного рабочего часа к курсу доллара на Украине. Этим законопроектом предусмотреть дифференцированную стоимость одного рабочего часа от стоимости рабочего часа рабочего первого разряда, до стоимости одного рабочего часа Президента Украины. Такие изменения не позволят Украине войти в экономический дефолт, и остановит вывоз валюты в оффшоры. Заинтересует крупный капитал в развитии стабильной экономики Украины, с развитием новейших технологий, которые бы снижали затраты человека-часов на производство одной единицы продукции. Устраняться хищения и мошенничества в финансовой сфере. Данный проект может подорвать рост влияния олигархических кругов на структуры власти, а госаппарат сможет усилить свой контроль в формировании национальной экономики, которая бы служила народу Украине, а не то, что сегодня народ Украины служит олигархам страны и зарубежья. Вливание МВФ сократятся, и будет реальный рост ВВП, что увеличит возможность возвращать международные кредиты.

8. Нужен законопроект, который бы освободил предприятия, оказывающие коммунальные услуги и самих потребителей этих услуг, выплачивать НДС. Это

снизит стоимость тарифа на коммунальные услуги, возрастет платежеспособность потребителей, предприятия смогут осуществлять качественные услуги. Ведь в стоимости цены услуги заложен процент НДС (<http://blog.jkg-portal.com.ua/ua/blog/one/otsutstvije-reform-v-zhkkh--eto-tozhe-rezultat>). – 2015. – 10.07).